

פועלי כל הארצות, התאחדו!

ו. אי. לנין

מחלת הילדות
של
„השמאליות“ בקומוניזם

הוצאת הוועד המרכזי של המפלגה הקומוניסטית הישראלית (רק"ח)
תל-אביב, יולי 1970

V. I. LENIN

„Left-wing” Communism — an Infantile Disorder

Published by the Central Committee
of the Communist Party of Israel,
JULY 1970

תירגם מרוסית : י. פיינברג

✱

כל זכויות התרגום העברי שמורות

דפוס „אות”, וולפסון 48, ת”א

Н. ЛЕНИН
ДЕТСКАЯ
БОЛЕЗНЬ
«ЛЕВИЗНЫ»
В КОММУ-
НИЗМЕ

ГОСУДАРСТВЕННОЕ
ИЗДАТЕЛЬСТВО

ПЕТЕРБУРГ
1·9·2·0

שער ספרו של ו. אי. לנין „מחלת הילדות של השמאליות” בקומוניזם,
שיצא לאור בפטרבורג בשנת 1920.

באיזה מובן אפשר לדבר על ערכה הבינלאומי של המהפכה הרוסית: ¹

בחודשים הראשונים לאחר כיבוש השלטון הפוליטי ברוסיה על-ידי הפרולטריון (7.11.1917—25.10) אפשר היה לחשוב, כי כתוצאה מההבדלים העצומים בין רוסיה הנחשלת לבין ארצות מערב-אירופה המתקדמות תהיה מהפכת הפרולטריון בארצות אלו דומה מעט מאוד למהפכתנו. עתה יש לפנינו נסיון בינלאומי ניכר למדי, המעיד במלוא ההחלטיות, כי לקווי-יסוד מסויימים של מהפכתנו יש ערך לא מקומי בלבד, לא לאומי-מיוחד, לא רוסי בלבד, אלא ערך בינלאומי. ואני מדבר כאן על הערך הבינלאומי לא במובנו הרחב של המושג: לא כמה, אלא כל קווי-היסוד, ואף רבים מהשניים-במעלה של מהפכתנו הם בעלי ערך בינלאומי מבחינת השפעתה על כל הארצות. לא במובנו הצר ביותר של המושג, כלומר, אם מבינים את הערך הבינלאומי כמשמעות בינלאומית, או כאי-נמנעות היסטורית להישנותו בקנה-מידה בינלאומי של מה שאירע אצלנו, הרי עלינו להודות, כי זהו ערכם של כמה מקווי-היסוד של מהפכתנו.

כמובן, תהיה זו טעות חמורה ביותר להפריז באמת זו, להרחיבה לא רק על קווי-יסוד מסויימים של מהפכתנו. כן תהיה זו טעות לא להבחין בכך, שלאחר נצחון המהפכה הפרולטרית, ולו באחת בלבד מהארצות המתקדמות, יחול, בוודאי, מיפנה חד, היינו: עד מהרה תהיה רוסיה לא ארץ-מופת, אלא שוב תהיה (מבחינה "סובייטית" וסוציאליסטית) ארץ נחשלת.

אולם בשעה ההיסטורית הנתונה מצב העניינים הוא כזה, שדווקא המופת הרוסי מראה לכל הארצות משהו, ומשהו מהותי ביותר, מעתידן הלא-רחוק והבלתי-נמנע. הפועלים המתקדמים בכל הארצות זה מכבר הבינו זאת — ולעתים קרובות ביותר לא שהבינו, אלא באינסטינקט של המעמד המהפכני תפשו זאת, הרגישו בכך. מכאן "הערך" הבינלאומי (במובנו הצר של המושג) של השלטון הסובייטי, וכן של יסודות התיאוריה והטקטיקה הבולשביסטיות. זאת לא הבינו המנהיגים "המהפכניים" של האינטרנציונל ה-2, כגון קאוטסקי בגרמניה, אוטו באואר ופרידריך אדלר באוסטריה, אשר

משום־כך נתגלו כריאקציונרים, כמגיני האפורטוניזם הגרוע ביותר והבגידה בסוציאליזם. אגב, החוברת האנונימית "המהפכה העולמית" ("Weltrevolutio- n") שיצאה בווינה בשנת 1919 (SOZIALISTISCHE BUCHEREI, HEFT 11, IGNAZ BRAND*), מראה במוחשיות מיוחדת את כל הלך המחשבה, כל חוג המחשבה, נכון יותר, כל התהום של חוסר־המחשבה, של הפדנטיות, השיפלות והבגידה באינטרסים של מעמד־הפועלים — וכל זה בחיפוי של "הגנה" על רעיון "המהפכה העולמית".

אולם לעמוד ביותר פירוט על חוברת זו נצטרך בפעם אחרת. אך כאן נציין עוד דבר אחד בלבד: בזמנים קדומים, כאשר קאוטסקי היה עוד מארכסיסט, ולא רנגאט, חוזה מראש, בגישתו לשאלה כהיסטוריון, את אפשרות בואה של סיטואציה, בה מהפכותו של הפרולטריון הרוסי תשמש מופת לאירופה המערבית. היה זה בשנת 1902, עת כתב קאוטסקי ב"איסקרה"² המהפכנית מאמר "הסלאבים והמהפכה". והנה מה שכתב במאמר זה:

"ואילו בימינו" (שלא כבשנת 1848) אפשר לחשוב, כי לא זו בלבד שהסלאבים נכנסו לשורות העמים המהפכניים, אלא שמרכז־הכובד של המחשבה והמעש המהפכני נע ועובר במידה גדלה והולכת אל הסלאבים. המרכז המהפכני זו ועובר ממערב למזרח. במחצית הראשונה של המאה ה־19 הוא היה בצרפת, לעתים באנגליה. בשנת 1848 נכנסה גם גרמניה לשורות האומות המהפכניות... המאה החדשה מתחילה במאורעות המעלים את המחשבה, כי צועדים אנו לקראת מעבר נוסף של המרכז המהפכני, היינו: מעבר לרוסיה... רוסיה, שקלטת יוזמה מהפכנית כה רבה ממערב, מוכנה כעת עצמה, אולי, לשמש לו מקור של מרץ מהפכני. יתכן, כי התנועה המהפכנית הרוסית המתלקחת תתגלה כאמצעי אדיר ביותר לביעור אותה רוח של קרתנות מדובללת ופוליטיקניות פכחונית, שהתחילה פושטת גם בשורותינו, ותמריץ את תשוקת הקרב ואת המסירות הלוהטת לאידיאלים הנעלים שלנו להתלקח שוב באש־להבה בהירה ובורקת. רוסיה חדלה זה־מזמן להיות בשביל אירופה המערבית מעוז פשוט של ריאקציה ואבסולוטיזם. מצב־הדברים כיום הוא, אולי, הפוך בתכלית. אירופה המערבית נעשית מעוז הריאקציה והאבסולוטיזם ברוסיה... יתכן, כי המהפכנים הרוסיים היו מתגברים זה מזמן על הצאר, אילולא נאלצו בעת־יובעונה־אחת להילחם גם בכִּרְבִּיתו — ההון האירופי. נקווה, כי הפעם יצליחו להתגבר על שני האויבים גם יחד וכי "הברית הקדושה" החדשה תתמוטט במהירות רבה יותר מקודמיה. אולם יהיה סופו של המאבק הנוכחי ברוסיה אשר יהיה, הן דמם והן אושר חייהם של המעונים, שמאבק זה דורש מהם,

¹ הספרייה הסוציאליסטית, חוברת 11; איגנאץ בראנד.

לדאבוננו, די והותר, לא יהיו לשווא. הם יפרו את נבטי ההפיכה הסוציאלית בכל העולם התרבותי, ימריצום לצמוח צמיחה מהירה ומפוארת יותר. בשנת 1848 היו הסלאבים בבחינת אותו קור עז, שהשחית את כל פרחי-האביב של העמים, ועתה, אולי, הועיד להם הגורל להיות אותה סופה, שתבקע את קרח הריאקציה ותביא עימה בכוח נטולי-מעצור אביב חדש, מלא אושר לעמים" (קארל קאוטסקי, "הסלאבים והמהפכה", מאמר ב"איסקרה", עתון מהפכני סוציאלי-דמוקרטי רוסי, מס' 18, 10 במארס 1902).

טוב כתב לפני 18 שנים קארל קאוטסקי!

II

אחד התנאים היסודיים להצלחת הבולשביקים

עתה, בוודאי, רואה כבר כל אדם כמעט, שהבולשביקים לא היו מחזיקים מעמד בשלטון לא רק שנתיים וחצי, אלא אף חודשיים וחצי בלי משמעת חמורה ביותר, משמעת-ברזל ממש במפלגתנו, בלי תמיכה מלאה ומסורה ביותר מצד כל המון מעמד-הפועלים, כלומר, מצד כל ההוגה, הישר, המסור בלב-ובנפש שבהמון זה, מצד כל המסוגל להוליך אחריו או למשוך את השכבות המפגרות.

הדיקטטורה של הפרולטריון הינה מלחמה ללא-מצרים, מלחמה ללא-רחם של המעמד החדש (נגד אויב אדיר יותר, נגד הבורגנות, שהתנגדותה גוברת עשרת מונים עם מיגורה (ולו בארץ אחת בלבד) ואשר עוצמתה איננה רק בכוח ההון הבינלאומי, בכוחם ויציבותם של קשרי הבורגנות הבינלאומיים, אלא גם בכוח ההרגל, בכוח הייצור הזעיר. שכן, לדאבוננו, נשתייר עוד בעולם הייצור הזעיר בהיקף רב מאוד, והרי הייצור הזעיר מוליד את הקפיטליזם והבורגנות בתמידות, יום-יום ושעה-שעה, באופן סטיכי ובקנה-מידה המוני. מכל הסיבות הללו הכרחית הדיקטטורה של הפרולטריון, והנצחון של הבורגנות הוא בלתי-אפשרי בלי מלחמה ממושכת, עקשנית, מלחמה נואשת לחיים ולמוות — מלחמה הדורשת התמדה, משמעת, קשיות-עורף, כוח-עמידה ואחדות-הרצון.

אני חוזר ואומר, כי נסיון הדיקטטורה הפרולטרית עטורת-הנצחון ברוסיה הוכיח בעליל לכל מי שאינו מסוגל לחשוב, או שלא נזדמן לו להגות בשאלה זו, כי הריכוז המוחלט והמשמעת הקפדנית ביותר של הפרולטריון הינם אחד התנאים היסודיים לנצחון על הבורגנות.

על כך עומדים תכופות. אך כלל לא במידה מספקת הוגים בכך, מה משמעותו של הדבר, באילו תנאים אפשרי הדבר? האם לא צריך לעתים קרובות יותר לצרף לקריאות-הברכה כלפי השלטון הסובייטי והבולשביקים ניתוח רציני ביותר של הסיבות לכך, מדוע יכלו הבולשביקים לעצב את המשמעת ההכרחית לפרולטריון המהפכני?

הבולשביזם קיים כורם המחשבה הפוליטית וכמפלגה פוליטית משנת 1903. רק תולדות הבולשביזם במשך כל תקופת קיומו יכולות להסביר הסבר מניח את הדעת, מדוע יכול היה לעצב ולקיים בתנאים קשים ביותר את משמעת הברזל, ההכרחית לנצחוננו של הפרולטריון.

וקודם-כל מתעוררת השאלה: על מה מסתמכת משמעת המפלגה המהפכנית של הפרולטריון? במה נבחנת היא? במה מתחזקת היא? ראשית, ברמת הכרתו של האוואנגרד הפרולטרי ובמסירותו למהפכה, בכוח התמדתו, במסירות-הנפש שלו, בגבורתו. שנית, בידיעתו להתקשר, להתקרב, ולכתשרצו אף להתמזג במידה מסויימת עם ההמון הרחב ביותר של העמלים, בראש-וראשונה עם ההמון הפרולטרי, אך גם עם המון העמלים הלא-פרולטרי. שלישית, בנכונות ההדרכה הפוליטית, המבוצעת על-ידי אוואנגרד זה, בנכונות האסטרטגיה והטקטיקה הפוליטית שלו, בתנאי שההמונים הרחבים ביותר ייוכחו מנסייננס הם בנכונות זו. בלי תנאים אלה אין להגשים את המשמעת בקרב המפלגה המהפכנית, המסוגלת באמת להיות מפלגתו של המעמד המתקדם, הנועד למגר את הבורגנות ולשנות את פני החברה כולה. בלי תנאים אלה המאמצים ליצור משמעת נהפכים בהכרח לדבר ריק-מתוכן, למליצה נבובה, למשחק-העוויות. והרי אין תנאים אלה, מצד שני, יכולים להתהוות בין-רגע. הם מתגבשים מתוך עמל ממושך, מנסיון קשה; על עיצובם מקילה תיאוריה מהפכנית נכונה, אשר גם היא איננה דוגמה ומתגבשת סופית רק בקשר הדוק עם הפרקטיקה של תנועה המונית באמת. מהפכנית באמת.

אם היה לאל-ידו של הבולשביזם לעצב ולהגשים בהצלחה בשנות 1917—1920, בתנאים קשים מאין כמוהם, ריכוז קפדני ביותר ומשמעת-ברזל, הרי הסיבה לכך נעוצה, פשוטו כמשמעו, בשורת יחודים היסטוריים של רוסיה.

מצד אחד, התהווה הבולשביזם בשנת 1903 על בסיס מוצק ביותר של תורת המארקסיזם. ואילו את הנכונות של תורה מהפכנית זו — ורק זו — הוכיח לא בלבד הנסיון העולמי של המאה ה-19, אלא, במיוחד, גם נסיון התעיות והתנדודות, הטעויות והאכזבות של המחשבה המהפכנית ברוסיה. במשך מחצית-המאה בקירוב, משנות ה-40 ועד שנות ה-90 של המאה הקודמת, חיפשה המחשבה המתקדמת ברוסיה בצמאון ובלהט, תחת עולו של הצאריזם

הפראי והריאקציוני מאיין-כמוהו, תיאוריה מהפכנית נכונה, עקבה בשקידה מפליאה ובקפדנות אחר כל "מלה אחרונה" בתחום זה באירופה ובאמריקה. ואמנם, את המארכסיזם, כתורה מהפכנית נכונה אחת ויחידה, רכשה רוסיה במחיר כאב וסבל ממש במשך היסטוריה בת יובל שנים של קרבנות ועינויים לא-יתוארו, של גבורה מהפכנית מאיין-כמוהו, של מרץ לא-ישוער ומסירות-נפש בחיפושים, של לימוד, של בחינה בחיי-המציאות, של אכזבות, בדיקה, של הקבלה עם נסיון אירופה. הודות לחיי-גלות, שנכפו על-ידי הצאריזם, היו לרוסיה המהפכנית במחצית השנייה של המאה ה-19 שפע כה רב של קשרים אינטרנציונליים, בקיאות מובהקת בצורות העולמיות והתיאוריות של התנועה המהפכנית, כפי שלא היו בשום ארץ בעולם.

מצד שני, הבולשביזם, שהתהווה על יסוד תיאורטי מוצק זה, עבר היסטוריה מעשית בת 15 שנים (1903—1917), שאין דוגמתה בעולם לפי עושר נסיונה. שכן שום ארץ לא נתנסתה ב-15 שנים אלו אפילו בקירוב בשפע כה רב של נסיון מהפכני, של מהירות ורבגוניות בחילופי הצורות של התנועה — הלגאלית והבלתי-לגאלית, השליוה והסוערת, המחתרנית והגלויה, החוגגנית וההמונית, הפארלמנטרית והטרוריסטית. בשום ארץ לא רוכזו בפרק-זמן כה קצר עושר רב כזה של צורות, גוונים, שיטות-מאבק של כל המעמדות בחברה של ימינו — ועם זאת מאבק, אשר בתוקף נחשלותה של הארץ וכובד עולו של הצאריזם הבשיל במהירות מיוחדת, סיגל לעצמו בצמאון מיוחד ובהצלחה את "המלה האחרונה" המתאימה של הנסיון הפוליטי באמריקה ובאירופה.

III

השלבם העיקריים בתולדות הבולשביזם

השנים של הכשרת המהפכה (1903—1905). בכל אתר מורגשת בואה של הסופה האדירה. בכל המעמדות תסיסה ותכונה. בחוץ-לארץ מציבה העתונות האמיגרנטית מבחינה תיאורטית את כל שאלות-היסוד של המהפכה. נציגי שלושת המעמדות היסודיים, שלושת הזרמים הפוליטיים העיקריים — הליברלי-בורגני, הזעיר-בורגני-הדמוקרטי (המוסוה בשלטי הכיוונים "הסוציאלי-דמוקרטי" ו"הסוציאלי-רבולוציוני"³) והפרולטרני-מהפכני — מקדימים ומכשירים במאבק עקשני ביותר של השקפות פרוגרמטיות וטקטיות את המאבק הגלוי של המעמדות בעתיד. כל השאלות, עליהן ניטש המאבק

המזויין של ההמונים בשנות 1905—1907 ובשנות 1917—1920, אפשר (וצריך) להתחקות על שורשיהן, בצורתן העוברית, על פי העתונות של הימים ההם. והרי בין שלושת הכיוונים העיקריים יש, כמובן, ככל שתרצו תצורות־ביניים, תצורות־מעבר, תצורות־לחצאין. בייתר־דיוק: במאבק הבטאונים, המפלגות, הסיעות, הקבוצות, מתגבשים אותם כיוונים רעיוניים־פוליטיים, שהינם כיוונים מעמדים ממש; המעמדות מחשלים לעצמם את הנשק הרעיוני־הפוליטי הראוי לקרבות העתידים־לבוא.

שנות המהפכה (1905—1907). כל המעמדות יוצאים בגלוי. כל ההשקפות הפרוגרמטיות והטקטיות נבחנות בפעולות ההמונים. מאבק־שביתות מאין־כמותו בעולם לרוחב ולחריפות. גאות־ומעבר של שביתה כלכלית לשביתה פוליטית ושל שביתה פוליטית להתקוממות. בחינה מעשית של יחסי־גומלין בין הפרולטריון המנהיג לבין האיכרות המונהגת, ההססנית, הבלתי־יציבה. הולדת צורת־האירגון הסובייטית במהלך ההתפתחות הסטיכית של המאבק. הוויכוחים של הימים ההם על ערך המועצות מקדימים את המאבק הגדול של שנות 1917—1920. חילופי צורות־מאבק פרלמנטריות ולא־פרלמנטריות, חילופי טקטיקה של חרם לגבי הפרלמנטריות ושל השתתפות בו, של הצורות הליגאליות והאי־ליגאליות במאבק, וכן יחסי־הגומלין והקשרים ביניהן — כל אלה מצטיינים בעושר רב להפליא של תוכנם. כל חודש בתקופה זו היה שווה מבחינת הקניית היסודות של המדע הפוליטי — להמונים ולמנהיגים, למעמדות ולמפלגות — לשנה של התפתחות "שליווה", "קונסטיטוציונית". אילולא "חזרה כללית" זו של שנת 1905 היה בלתי־אפשרי נצחונה של מהפכת אוקטובר 1917.

שנות הריאקציה (1907—1910). הצאריזם ניצח. כל המפלגות המהפכניות והאופוזיציוניות הוכו, הובסו. שפל, דמורליזציה, פילוגים, פירוד ומבוכה, רגטיות, פורנוגרפיה במקום פוליטיקה. התגברות המשיכה לאי־דיאליות פילוסופי; מיסטיציזם ככסות להלכ־רוח קונטר־מהפכניים. אך באותו זמן עצמו התבוסה הגדולה היא הנותנת למפלגות המהפכניות ולמעמד המהפכני לקח ממשי ורב־תועלת, לקח של דיאלקטיקה היסטורית, לקח של הבנה, של כושר ואמנות לנהל מאבק פוליטי. הידידים ניכרים בעת צרה. גייסות מובסים לומדים היטב.

הצאריזם שניצח נאלץ להרוס בקצב מזורז את שרידי ההווי הטרומ־בורגני, הפטריארכלי ברוסיה. התפתחותה הבורגנית צועדת קדימה במהירות מפליאה. האשליות הלא־מעמדיות, העל־מעמדיות, האשליות בדבר האפשרות להימנע מהקפיטליזם מתפזרות כעפר ואפר. המאבק המעמדי מופיע בצורה חדשה לגמרי ולכן גם בבהירות־יתר.

על המפלגות המהפכניות להשלים את לימודן. הן למדו לתקוף. עתה

יש להבין, כי הכרח הוא להשלים תורה זו בתורה, כיצד לסגת נסיגה נכונה יותר. יש להבין — והמעמד המהפכני לומד להבין מנסיגונו המר — כי אין לנצח בלי ללמוד ולדעת להתקיף נכון ולסגת נכון. מכל המפלגות האפוזיציוניות והמהפכניות המבוססות הבולשביקים הם שנסוגו בסדר רב ביותר, בהפסד מועט ביותר ל"צבאם", בקיום גרעינו במידה הרבה ביותר, בפילוגים קטנים ביותר (לפי עומקם ומידת־האפשרות לחסלם), בדמורליזציה הפחותה ביותר, בכושר הרב ביותר לחדש את העבודה בהיקף נרחב ביותר, בצורה נכונה ובמרץ רב ביותר. וכל זה השיגו הבולשביקים רק משום שהוקיעו ללא־רחם וגירשו את מהפכני־המליצה, שלא אָבו להבין, כי יש לסגת, יש לדעת לסגת, כי חובה היא ללמוד ולדעת לעבוד באורח לגאלי בפרלמנטים ריאקציוניים ביותר, באירגונים מקצועיים קואופרטיביים, באירגוני־ביטוח ובאירגונים דומים אחרים ריאקציוניים ביותר.

שנות העליה (1910—1914). תחילה היתה העליה איטית עד מאוד. לאחר־מכן, לאחר מאורעות־לנה בשנת 1912, היתה העליה מהירה יותר במקצת. בהתגברם על קשיים שלא היו כמוהם, דחו הבולשביקים את רגלי המנשביקים, אשר את תפקידם, כסוכני הבורגנות בתנועת הפועלים, הבינה מצויין כל הבורגנות לאחר שנת 1905, ומשום־כך תמכה בהם בכל מיני דרכים נגד הבולשביקים הבורגנות כולה. אך הבולשביקים לעולם לא היו מצליחים להגיע להישג זה, אילולא ביצעו טקטיקה נכונה של איחוד העבודה האי־לגאלית עם ניצול הכרחי של "האפשרויות הלגאליות". בדומה הריאקציונית ביותר משכו הבולשביקים לצידם את כל הסיעה הפועלית.

מלחמת־העולם האימפריאליסטית הראשונה (1914—1917). הפרלמנט־טריזם הלגאלי, בתנאי הריאקציוניות הקיצונית של ה"פרלמנט", משרת שרות מועיל ביותר את מפלגת הפרולטריון המהפכני, את הבולשביקים. הצירים הבולשביסטיים הולכים לסיביר⁴. בעתונות האַמיגרנטית מוצאים את ביטויים המלא כל גווני ההשקפות של הסוציאל־אימפריאליזם, הסוציאל־שוביניזם, הסוציאל־פטריוטיזם, האינטרנציונליזם העקבי והבלתי־עקבי, הפציפוזם והשלילה המהפכנית של האשליות הפציפיסטיות. השוטים המלומדים ומוגי־הלב המזוקנים של האינטרנציונל ה־2, שעיקמו חוטמם בזלזול וביהירות כלפי שפע "הסיעות" בסוציאליזם הרוסי והעקשנות של המאבק ביניהן, לא יכלו — עת המלחמה שללה את "הלגאליות" המהוללת בכל הארצות המת־קדמות — לארגן, ולו במידת־מה, חילוץ־השקפות כזה (אי־לגאלי) ועיצוב חופשי כל־כך (אי־לגאלי) של השקפות נכונות, כפי שאירגנו המהפכנים הרוסיים בשוויצריה ובשורת ארצות אחרות. דווקא משום־כך נתגלו הן הסוציאל־פאַטריוטים הישירים והן "הקאוטסקיאנים" בכל הארצות כבוגדי הפרולטריון מן הגרועים ביותר. ואם הבולשביזם ידע לנצח בשנות

1917—1920, הרי אחת הסיבות העיקריות לנצחון זה היתה העובדה, כי הבולשביזם עוד מסוף שנת 1914 הוקיע ללא-רחם את הניבזות, הנבלות והשיפלות של הסוציאל-שוביניזם ו"הקאוטסקיאניות" (אותה הולמים הלונגטזים⁶ בצרפת, השקפות המנהיגים של מפלגת-העבודה הבלתי-תלויה⁶ והפאביאנים⁷ באנגליה, טוראטי באיטליה וכו'), ואילו ההמונים לאחר-מכן מנסיונם הם נוכחו לדעת במידה גדלה והולכת, עד מה נכוונות השקפות הבולשביקים.

המהפכה השניה ברוסיה (מפברואר עד אוקטובר 1917). הצאריזם המיושן ללא-תקנה וחשוך-המרפא יצר (בעזרת המהלומות והקשיים של המלחמה רבת-הייסורים) כוח-הרס מאין כמוהו, המכוון נגדו. תוך ימים מספר נהפכה רוסיה לרפובליקה בורגנית-דמוקרטית, חופשית יותר — בתנאי המלחמה — מכל ארץ אחרת בעולם. את הממשלה התחילו לכונן מנהיגי המפלגות האופוזיציוניות והמהפכניות — כנהוג ברפובליקות "פרלמנטריות" קפדניות" ביותר, כשתואר מנהיג המפלגה האופוזיציונית בפרלמנט, ויהיה זה הריאקציוני ביותר, הקל על תפקידו העתידי של מנהיג זה במהפכה.

המנשביקים וה"סוציאליסטים-רבולוציונרים" סיגלו לעצמם באופן המצויין ביותר את כל התכסיסים והגיגונים, הנימוקים והסופיזמים של הגיבורים האירופיים מהאינטרנציונל ה-2, של "המיניסטר־יאליסטים"⁸ ושאר פסולת-האדם האופורטוניסטית.

כל מה שקוראים אנו כיום על שיידמאן ונוסקה, על קאוטסקי והילפר-דינג, רנר ואוסטרליין, על אוטו באואר ופריץ אדלר, טוראטי ולונגה, על הפביאנים והמנהיגים של מפלגת-העבודה הבלתי-תלויה באנגליה — כל זה נראה לנו (וכך הוא הדבר למעשה) כחזרה משעממת, כפיוס חוזר של נעימה מוכרת ונושנה. כל זה ראינו כבר אצל המנשביקים. ההיסטוריה חמדה לה לצון ואילצה את האופורטוניסטים של ארץ מפגרת להקדים את האופורטו-ניסטים של שורת ארצות מתקדמות.

אם כל גיבורי האינטרנציונל ה-2 פשטו את הרגל וקלונם הוקע ברבים בשאלת הסובייטים והשלטון הסובייטי, אם ב"בהירות" מיוחדת נתגלה קלונם ונסתבכו בשאלה זו מנהיגי 3 מפלגות חשובות מאוד, שיצאו עתה מן האינטרנציונל ה-2 (דהיינו: המפלגה הסוציאל-דמוקרטית הבלתי-תלויה הגרמנית⁹, המפלגה הלונגטיסטית הצרפתית ומפלגת-העבודה הבלתי-תלויה האנגלית), אם הם כולם נתגלו כעבדי הדעות הקדומות של הדמוקרטיה הזעיר-בורגנית (ממש ברוח הבורגנים הזעירים של שנת 1848, שקראו לעצמם "סוציאל-דמוקרטים"), הרי ראינו כבר כל זה מדוגמת המנשביקים. ההיסטוריה חמדה לה לצון, כי ברוסיה נולדו בשנת 1905 המועצות, כי בפברואר-אוקטובר 1917 זיפו אותן המנשביקים, שפשטו את הרגל מפאת אי-כושרם

להבין את תפקידן וערכן, וכי עתה בעולם כולו נולד הרעיון של השלטון הסובייטי, רעיון המתפשט במהירות מאין-כמוה בקרב הפרולטריון של כל הארצות, ואילו הגיבורים הוותיקים של האינטרנאציונל ה-2 כמו-כן פושטים את הרגל בכל מקום מפאת אי-כושרם להבין את תפקידן וערכן של המועצות, כמו המנשביקים שלנו. הנסיון הוכיח, כי לגבי שאלות מסוימות מהותיות ביותר של המהפכה הפרולטרית תעמודנה בהכרח כל הארצות לפני הביצוע של אותן המשימות, שבוצעו ברוסיה.

במאבקם עטור-הנצחון נגד הרפובליקה הפרלמנטרית הבורגנית (למען-שה) ונגד המנשביקים פתחו הבולשביקים בזהירות יתרה והכשירוהו כלל לא בפשטות — למרות אותן השקפות המזדמנות עתה לעתים קרובות באי-רופה ובאמריקה. לא קראנו בתחילת התקופה האמורה למיגור הממשלה, אלא הסברנו את אי-אפשרות מיגורה בלי שיחולו תחילה שינויים בהרכב המועצות ובהלך-רוחן. לא הכרזנו חרם על הפרלמנט הבורגני, האספה המכוננת, אלא אמרנו — מאז כינוס אפריל (1917) של מפלגתנו היינו אומרים רשמית בשם מפלגתנו, כי רפובליקה בורגנית עם אספה מכוננת טובה מרפובליקה כזאת בלי אספה מכוננת, ואילו רפובליקה "פועלית-איכרית" סובייטית טובה מכל רפובליקה בורגנית-דמוקרטית, פרלמנטרית. בלי הכשרה כזאת, הכשרה זהירה, מדוקדקת, מיושבת וממושכת, לא היינו יכולים לנחול נצחון באוקטובר 1917 ואף לא לקיים בידינו נצחון זה.

IV

מי הם האויבים בקרב תנועת הפועלים, אשר במאבק עימם גדל, נתחזק ונתחשל הקומוניזם?

ראשית-כל ובעיקר במאבק נגד האופורטוניזם, אשר בשנת 1914 גאה-ועבר לסוציאלי-שוביניזם, עבר לחלוטין לצד הבורגנות נגד הפרולטריון. טבעי הוא, שהיה זה אויבו העיקרי של הבולשביזם בתוך תנועת-הפועלים. הוא מוסיף להיות אויב עיקרי בקנה-מידה בינלאומי. לאויב זה הקדיש ומקדיש הבולשביזם תשומת-לב רבה ביותר. צד זה של פעילות הבולשביקים ידוע עתה למדי גם בחוץ-לארץ.

דברים אחרים יש לומר על אויבו האחר של הבולשביזם בקרב תנועת הפועלים. בחו"ל מעט מדי יודעים עדיין, שהבולשביזם גדל, נתגבש ונתחשל במאבק רבי-שנים נגד המהפכנות הזעיר-בורגנית, הדומה לאנרכיזם,

או השואבת משהו ממנו, הנסוגה במשהו מהותי מתנאי וצרכיו של מאבק מעמדי פרולטרי עקבי ומתמיד. מבחינה תיאורטית לגבי המארכסיזם נקבע לחלוטין — והדבר אושר במלואו על-ידי הנסיון של כל המהפכות האירופיות והתנועות המהפכניות — כי רכושן זעיר, בעל-עסק זעיר (טיפוס סוציאלי המיוצג יצוג רחב מאוד, המוני, בארצות אירופה רבות), הנתון בקפיטליזם לדיכוי מתמיד ולעתים קרובות מאוד להרעת תנאי-החיים ולהתרוששות מהירה וחרیפה מאין כמוה, עובר על-נקלה למהפכות קיצונית, אך אינו מסוגל לגלות כוח-התמדה, כושר-אירגון, משמעת, תקיפות. בורגני זעיר, "אחוז-טירוף" מזוועות הקפיטליזם — זוהי תופעה סוציאלית, האופיינית, כאנרכיזם, לכל הארצות הקפיטליסטיות. אייציבותה של מהפכות כזאת, עקרותה, סגולתה ליהפך במהירות להכנעה, לאדישות, לדברים שבדמיון, ואפילו למשיכה "מטורפת" אל כל זרם בורגני "שבאופנה" — זה גלוי וידוע לכל. אולם ההודאה התיאורטית, המופשטת באמיתות אלו עדיין אינה פוטרת בשום פנים את המפלגות המהפכניות משיגאות ישנות, המתגלות תמיד מסיבה בלתי-צפויה, בצורה חדשה במקצת, בכסות או בסביבה שלא נראתה עד כה, בנסיבות מקוריות — פחות או יותר מקוריות.

האנרכיזם שימש לעתים מעין עונש על חטאיה האופורטוניסטיים של תנועת-הפועלים. שני הכיעורים השלימו זה את זה אהדדי. ואם ברוסיה, על אף ההרכב הזעיר-בורגני יותר של אוכלוסייתה לעומת ארצות-אירופה, היה האנרכיזם בעל השפעה מבוטלת יחסית בתקופת שתי המהפכות (1905 ו-1917) ובעת הכשרתן, יש, בלי ספק, לזקוף דבר זה במידה מסויימת לזכות הבולשביזם, שניהל תמיד מאבק עקשני ביותר, מאבק ללא-פשרה נגד האופורטוניזם. אומר אני "במידה מסויימת", שכן תפקיד חשוב עוד יותר בהחלשת האנרכיזם ברוסיה מילאה העובדה, שניתנה לו האפשרות בעבר (בשנות ה-70 של המאה ה-19) להתפתח התפתחות מפוארת מאין כמוה ולגלות עד הסוף את איי-נכונותו, את איי-כולתו לשמש תורה מדריכה למעמד המהפכני. הבולשביזם, עם התהוותו בשנת 1903, רכש את מסורת המאבק ללא-רחם נגד המהפכנות הזעיר-בורגנית האנרכיסטית-למחצה (או המסוגלת לדבר בלשון-חלקות עם האנרכיזם), והרי מסורת זו היתה תמיד לסוציאליסטים-קרטיה ועוצבה במיוחד אצלנו בשנות 1900—1903, עת הונחו יסודות המפלגה המונית של הפרולטריון המהפכני ברוסיה. הבולשביזם סיגל לעצמו והמשיך את המאבק נגד המפלגה, שביטאה במידה הרבה ביותר את המגמות של מהפכנות זעיר-בורגנית, היינו, נגד המפלגה של "הסוציאליסטים-רבולוציונרים", בשלוש נקודות-יסוד: ראשית, מפלגה זו, ששללה את המארכסיזם, התעקשה ולא רצתה (ואולי נכון יותר לומר: לא יכלה) להבין את ההכרח בחישוב אובייקטיבי קפדני של הכוחות המעמדיים ויחסי-הגומלין שלהם

בטרם בוצעה פעולה פוליטית כלשהי. שנית, מפלגה זו ראתה את "המהפכנות" המיוחדת שלה או את "השמאליות" שלה בכך, שהכירה בטרור אינדיבידואלי, בהתנקשויות — וזאת אנו, המארכסיסטים, דחינו בהחלט. כמוכן, דחינו את הטרור האינדיבידואלי רק מטעמים של תכליתיות, כי הרי עוד פלכאנוב בשנות 1900—1903, בהיותו מארכסיסט ומהפכן, שם ללעג ולבוז את האנטי-שימ, שהיו מסוגלים לגנות "עקרונית" את הטרור של המהפכה הצרפתית הגדולה או את הטרור בכלל מצד מפלגה מהפכנית שניצחה ואשר עליה שמה מצור הבורגנות של העולם כולו. שלישית, "הסוציאליסטים-רבולוציונרים" ראו את "השמאליות" כליגלוג על החטאים האופורטוניסטיים הקטנים יחסית של הסוציאל-דמוקרטיה הגרמנית, בחקותם עם זאת את האופורטוניסטים הקיצוניים של מפלגה זו עצמה בשאלה האגרארית, למשל, או בשאלת הדיקטטורה של הפרולטריון.

ההיסטוריה, דרך אגב, נתנה עתה בקנה-מידה רחב, היסטורי-עולמי, את אישור הדעה, שעמדנו עליה תמיד, דהיינו, כי הסוציאל-דמוקרטיה הגרמנית המהפכנית (שימו-לב כי עוד פלכאנוב בשנות 1900—1903 דרש להור-ציא את ברנשטיין מן המפלגה, והבולשביקים, בהתמידם במסורת זו, הוקיעו בשנת 1913 את כל השפלות, הנבלות והבגידה של לגין¹⁰) — כי הסוציאל-דמוקרטיה הגרמנית המהפכנית היא שהיתה קרובה ביותר למפלגה, לה זקוק הפרולטריון המהפכני, כדי שיוכל לנצח. כעת, בשנת 1920, לאחר כל התמוטות והמשברים המחפירים של תקופת המלחמה ושל השנים הראשונות לאחריה, רואים אנו בבהירות, כי מכל המפלגות המערביות הסוציאל-דמו-קרטיה המהפכנית הגרמנית היא שנתנה את המנהיגים הטובים ביותר, וכן נתאוששה, החלימה, שבה לאיתנה לפני מפלגות אחרות. זאת רואים מדוגמת מפלגת הספרטקאים¹¹, וגם מדוגמת האגף השמאלי, הפרולטרי של "המפלגה הסוציאל-דמוקרטיה הבלתי-תלויה של גרמניה", המנהל ללא-רתיעה מאבק נגד האופורטוניזם וחוסר-האופי של הקאוטסקים, ההילפרדינגים, הלבדורים, הקריספינים. אם לזרוק עתה מבט סוקר כללי על תקופה היסטורית שנשלמה כל-כולה, היינו, למן הקומונה הפאריסאית ועד לרפובליקה הסובייטית הסו-ציאליסטית הראשונה, הרי יקום לעינינו המיתאר המוגדר והבלתי-מוטל בספק של יחס המארכסיזם אל האנרכיזם בדרך-כלל. המארכסיזם צדק בסופו של דבר, ואם האנרכיסטים הצביעו, ובצדק, על האופורטוניזם של ההשקפות לגבי המדינה, השולטות בקרב רוב המפלגות הסוציאליסטיות, הרי, ראשית, אופורטוניזם זה היה כרוך בעיוות ואפילו בהעלמה ממש של השקפות מארכס על המדינה (בספרי "המדינה והמהפכה" ציינת, כי בבל במשך 36 שנים, מ-1875 ועד 1911, גנז את איגרתו של אנגלס, שהוקיעה בהבלטה מיוחדת, בחריפות, במישרין ובבהירות את האופורטוניזם שבהשקפות הסוציאל-דמו-

קרטיות המקובלות לגבי המדינה); שנית, התיקון של השקפות אופורטוניסטיות אלו, ההכרה בשלטון הסובייטי ובעליונותו לעומת הדמוקרטיה הבורגנית הפרלמנטרית — כל זה צמח ועלה במהירות יתרה ובמידה רחבה ממעמקי הזרמים המארכסיסטיים ביותר בקרב המפלגות הסוציאליסטיות של אירופה ואמריקה.

בשני מקרים קיבל מאבק הבולשביזם נגד הסטיות "שמאלה" במפלגתו־שלו ממדים גדולים ביותר: בשנת 1908 בשאלת ההשתתפות ב"פרלמנט" הריאקציוני ביותר ובחברות-פועלים לגאליות המוגבלות בחוקים ריאקציוניים ביותר, ובשנת 1918 (שלוש ברסט¹²) בשאלה של הזרת "פשרה" כלשהי. בשנת 1908 הוצאו הבולשביקים "השמאליים" ממפלגתנו בשל סירובם העקשני להבין את הכרח ההשתתפות ב"פרלמנט" הריאקציוני ביותר¹³. "השמאליים", עליהם נימנו הרבה מהפכנים מצויינים, שלאחר-מכן נשאו בכבוד (ומוסיפים לשאת) את שם חברי המפלגה הקומוניסטית — הסתמכו במיוחד על הנסיון המוצלח של החרם בשנת 1905. כאשר הכריזו הצאר, באוגוסט 1905, על כינוסו של ה"פרלמנט" המייעץ¹⁴, הכריזו הבולשביקים חרם עליו — בניגוד לכל המפלגות האופוזיציוניות ובניגוד למנשביקים — ואמנם מהפכת אוקטובר 1905¹⁵ מחתה אותו. באותו זמן היה החרם מעשה נכון, לא משום שנכונה היא, בדרך-כלל, אי-השתתפות בפרלמנטים ריאקציוניים, אלא משום שנכון היה החישוב לגבי המצב האובייקטיבי, שהולך להפיכה מהירה של השביתות ההמוניות לשביתה פוליטית, לאחר-מכן לשביתה מהפכנית ולבסוף — להתקוממות. והרי המאבק התנהל בשל כך, האם להניח בידי הצאר את עניין כינוסו של המוסד המייעג הראשון או להוציא כינוס זה מידי השלטון הישן. במידה שלא היה ולא יכול היה להיות הבטחון בקיום מצב אובייקטיבי דומה, וכן בכיוון ובקצב דומה של התפתחותו, בה-במידה חדל החרם להיות נכון.

החרם הבולשביסטי על "הפרלמנט" בשנת 1905 העשיר את הפרולטרון יון המהפכני בנסיון פוליטי בעל ערך יוצא-מן-הכלל, בהראותו כי תוך צורות-מאבק לגאליות ואי-לגאליות, בתוך הפרלמנט ומחוץ לפרלמנט, לעתים מועיל ואף הכרחי לדעת לוותר על צורות-מאבק פרלמנטריות. אולם, העברה עיוורת, חקינית ואי-ביקורתית של נסיון זה לתנאים אחרים, לנסיבות אחרות הינה טעות חמורה ביותר. מישגה, אם-כי לא חמור והניתן בקלות לתיקון * היה כבר החרם של הבולשביקים על "הדומה" בשנת 1906. מישגה

* את הפוליטיקה והמפלגות הולם — תוך שינויים מתאימים — כל מה שמתייחס לבני-אדם יחידים, חכם הוא לא מי שאינו שוגה. אין בני-אדם כאלה ולא יתכן כי יהיו. חכם הוא מי שעושה מישגים לא מהותיים ביותר ויודע לתקנם בקלות ובמהירות.

חמור ביותר הניתן בקושי לתיקון היה החרם בשנות 1907, 1908 ובשנים שלאחר-מכן, כאשר, מצד אחד, אי-אפשר היה לצפות לגאות מהירה מאוד של הגל המהפכני ולמעברו להתקוממות, וכאשר, מצד שני, ההכרח בשילוב העבודה הלגאלית והבלתי-לגאלית נבע מכל המצב ההיסטורי במונרכיה הבורגנית המתחדשת. עתה, כאשר מפנים אנו מבטנו אחורה, אל התקופה ההיסטורית שנשלמה לחלוטין, כאשר נתגלה כבר לגמרי הקשר בינה לבין התקופות הבאות אחריה — נעשה ברור במיוחד, כי הבולשביקים לא היו יכולים לקיים (לא כל-שכן: לחזק, לפתח, להגביר) את הגרעין היציב אשר למפלגתו המהפכנית של הפרולטריון בשנות 1908—1914, אילולא הצליחו לשמור במאבק חמור ביותר על הכרחיות האיחוד של צורות-המאבק הלגאליות עם האי-לגאליות, תוך השתתפות הכרחית בפרלמנט הריאקציוני ביותר ובמוסדות אחרים (קופות-ביטוח ועוד), המוגבלים על-ידי חוקים ריאקציוניים.

בשנת 1918 לא הגיע הענין לידי פילוג. הקומוניסטים „השמאליים” הקימו אז רק קבוצה מיוחדת או „סיעה” בתוך מפלגתנו, אך לא לזמן רב. באותה שנה, שנת 1918, נציגיו המובהקים של „הקומוניזם השמאלי”, כגון החברים ראדק ובוכארין, הודו בגלוי בשגיאתם. הם דימו בנפשם, כי שלום-ברסט אין להתירו מבחינה עקרונית והוא נושא נזק למפלגת הפרולטריון המהפכני על-ידי הפשרה עם האימפריאליסטים. ואמנם היתה זו באמת פשרה עם האימפריאליסטים, אך פשרה כזאת דווקא, שהיתה הכרחית בנסיבות כאלו.

כיום, כאשר שומע אני דברי קיטרוג על הטקטיקה שלנו עם חתימת שלום-ברסט, למשל, מפי ה„סוציאליסטים-רבולוציונרים”, או בשומעי את הערתו של החבר לנסברי בשיחתו עימי: „מנהיגי הטרייד-יוניונים שלנו באנגליה אומרים, כי פשרות מותרות גם להם, אם היו מותרות לבולשביזם”, הריני עונה כרגיל קודם-כל בהשוואה פשוטה ו„פופולרית”:

„תאר לעצמך, כי את מכוניתך עצרו שוודים מזויינים. הנך נותן להם את הכסף, תעודת-הזהות, את האקדח והמכונית. אתה נגאל מהשכנות הנעימה עם השוודים. הפשרה, בלי-ספק, בולטת לעין. „Do ut des” („אני נותן” לך את הכסף, הנשק, המכונית, „כדי שאתה תיתן” לי את האפשרות להסתלק בשלום). אך קשה למצוא אדם שפוי בדעתו שיכריז, כי פשרה כזאת „אין להתירה מבחינה עקרונית”, או יכריז, כי אדם, שעשה פשרה כזאת, הוא שותפם של השוודים (אם-כי השוודים, בהתיישבם במכונית, יוכלו להשתמש בה ובנשק לשם ביצוע שוד חדש). הפשרה שלנו עם השוודים של האימפריאליזם הגרמני היתה דומה לפשרה מעין זו.

אך כאשר המנשביקים והסוברים ברוסיה, אנשי שיידמאן (ובמידה רבה

הקאוטסקיאנים) בגרמניה, אוטו באואר ופרידריך אדלר (ולא כל-שכן האדונים רנר ושות') באוסטריה, הרנודלים, הלונגה ושות' בצרפת, הפאביא-נים, «הבלתי-תלויים» ו«העמלנים» («הלייבוריסטים»¹⁶) באנגליה עשו בשנות 1914—1918 ובשנות 1918—1920 «פשרות» עם השודדים של הבורגנות שלהם, ולעתים גם של הבורגנות «בעלת-הברית» נגד הפרולטריון המהפכני של ארצם-הם — אזי נהגו האדונים הללו כשותפים לשוד.

המסקנה ברורה: לשלול פשרות «מבחינה עקרונית», לשלול כל התרה של פשרות בכלל, ותהיינה אשר תהיינה, אין זה אלא מעשה-יילדות, שקשה אף להתייחס אליו ברצינות. מדינאי, השואף להביא תועלת לפרולטריון המהפכני, צריך לדעת להבליט מקרים קונקרטיים דווקא של פשרות כאלו שאין להתירן, בהן באים לידי ביטוי האופורטוניזם והבגידה, ולהפנות את כל כוחה של הביקורת, את חודה של הוקעה ללא-רחם ושל מלחמה ללא-רתיעה נגד הפשרות הקונקרטיים הללו, בלי להתיר להם — לאלה האנשים בעלי הנסיון הרב — לסוציאליסטים «העסקיים» ולישועים הפרלמנטריים להתחמק ולהשתמט מאחריות על-ידי שיקולים בדבר «פשרות בכלל». האדונים «המנהיגים» האנגליים של הטרייד-יוניונים וכן של החברה הפאביאנית ושל מפלגת-העבודה «הבלתי-תלויה» מתחמקים אמנם בדרך זו מאחריות לבגידה שבצענו, לפשרה כזאת שעשו, שפירושה האמיתי הוא אופורטוניזם גרוע ביותר, מעילה ובגידה.

יש פשרות ויש פשרות. צריך לדעת לנתח את המצב, את התנאים הקונקרטיים של כל פשרה או כל סוג של פשרה. יש ללמוד להבדיל בין אדם, הנותן לשודדים את הכסף והנשק, כדי למעט את הרע, שנגרם על-ידי השודדים, ולהקל על תפיסתם והוצאתם-להורג, לבין אדם, הנותן לשודדים את הכסף והנשק, כדי להשתתף בחלוקת שללם. בפוליטיקה דבר זה כלל לא-תמיד קל כל כך, כמו בדוגמנות ילדותית-פשוטה. אך כל מי שהיה רוצה להמציא לפועלים מתכון של פתרונות מוכנים-מראש לכל מקרי-החיים, או שהיה מבטיח, כי במדיניות הפרולטריון המהפכני לא יהיה כל קושי או מצב מסובך כלשהו, הרי אדם זה אינו אלא נוכל פשוט.

כדי למנוע דבריי-סלף, אנסה להתוות, ולו בקיצור נמרץ, כמה הנחות-יסוד לניתוח פשרות מוחשיות.

מפלגה, שבאה לידי פשרה עם האימפריאליזם הגרמני, שעיקרה היה חתימת שלום-ברסט, עיצבה את האינטרנציונליות שלה למעשה מקץ 1914. היא לא חששה מלהכריז על סיסמה של תבוסת המונרכיה הצארית ולהוקיע את «הגנת המולדת» במלחמה בין שני טורפים אימפריאליסטיים. צירי הפרלמנט של מפלגה זו הלכו לסיביר, תחת ללכת במשעול המוביל לתיקי מיניסטרים בממשלה הבורגנית. המהפכה, שמיגרה את הצאריזם והקימה

רפובליקה דמוקרטית, נתנה את הבחינה החדשה והגדולה ביותר של מפלגה זו: היא לא הסכימה לכל פשרה עם האימפריאליסטים "שלה", אלא הכשירה את מיגורם ואמנם מיגרה אותם. מפלגה זו, לאחר שנטלה את השלטון לידיה, הרסה עד היסוד את הקנין של בעלי-האחוזות ושל בעלי-ההון. בפרסמה ובבטלה את ההסכמים הסודיים של האימפריאליסטים, הציעה מפלגה זו שלום לכל העמים ונכנעה לכפיית טורפי-ברסט רק לאחר שהאימפריאליסטים האנגלו-צרפתיים הכשילו את השלום, ואילו הבולשביקים עשו כל מה שאפשר לעשות בכוח-אנוש להחשת המהפכה בגרמניה ובארצות אחרות. נכונותה הגמורה של פשרה כזאת, שבוצעה בידי מפלגה כזאת במצב כזה, הולכת ומתחזקת מדי-יום לעין-כל.

המנשביקים והסורים ברוסיה (ככל מנהיגי האינטרנאציונל ה-2 בעולם כולו בשנות 1914—1920) התחילו בבגידה, בהצדיקם במישרין או בעקיפין את "הגנת המולדת", כלומר את הגנת הבורגנות החמסנית שלהם. הם המשיכו בבגידה, בהיכנסם לקואליציה עם הבורגנות של ארצם הם ובהיאבקם יחד עם הבורגנות שלהם נגד הפרולטריון המהפכני של ארצם. הגוש שלהם תחילה עם קרנסקי והקאדטים ולאחר-מכן עם קולצ'אק ודניקין ברוסיה, כמוהו כגוש של חבריהם-לדעה בחוץ-לארץ עם הבורגנות של ארצותיהם הם, שימש מעבר לצד הבורגנות נגד הפרולטריון. הפשרה שלהם עם השוודים האימפריאליסטיים עיקרה, מתחילה ועד הסוף, היה, שהם הפכו את עצמם שותפים לשוד האימפריאליסטי.

V

הקומוניזם, "השמאלי" בגרמניה.

מנהיגים — מפלגה — מעמד — המון

הקומוניסטים הגרמניים, שעליהם צריכים אנו עתה לייחד את הדיבור, אינם מכנים את עצמם "שמאליים" אלא — אם אינני טועה — "אופוזיציה עקרונית"¹⁷. אך העובדה, שאותה הולמים במלואם הסימנים של "מחלת הילדות של השמאלנות", תבוא על ביטויה בהרצאת הדברים הבאה.

החוברת הקטנה "פילוג המפלגה הקומוניסטית של גרמניה (ברית הספרטקאים)", הניצבת על נקודת-הראות של אופוזיציה זו ושהוצאה על-ידי "הקבוצה המקומית בפראנקפורט ע"ג מיין", מרצה בקצרה, בהבלטה,

בדייקנות ובבהירות רבה ביותר על מהות ההשקפות של אופוזיציה זו. כמה ציטטות דיין להעמיד את הקוראים על מהות זו :

„המפלגה הקומוניסטית היא מפלגת המאבק המעמדי התקיף ביותר...”

„... מבחינה פוליטית תקופת־מעבר זו” (בין הקפיטליזם לסוציאליזם) „הינה תקופת הדיקטטורה הפרולטרית...”

„... מתעוררת השאלה: מי צריך להיות נושאה של הדיקטטורה: המפלגה הקומוניסטית או המעמד הפרולטרי?.. האם צריך מבחינה עקרונית לשאוף לדיקטטורה של המפלגה הקומוניסטית או לדיקטטורה של המעמד הפרולטרי?..” (כל ההדגשות בציטטה זו הן במקור).

להלן מאשים כותב החוברת את „הוועה” מ של המפלגה הקומוניסטית הגרמנית בכך, כי „הוועה” מ הוזה מחפש דרכים לקואליציה עם מפלגת הס”ד הבלתי־תלויה של גרמניה, כי „שאלת ההכרה העקרונית בכל האמצעים הפוליטיים” של המאבק, בכלל זה הפרלמנטריות, הועלתה על־ידי „הוועה” מ הוזה רק לשם חיפוי על שאיפותיו האמיתיות והעיקריות לקואליציה עם הבלתי־תלויים. והחוברת ממשיכה ואומרת :

„האופוזיציה בחרה בדרך אחרת. דעתה היא, כי השאלה על שליטתה של המפלגה הקומוניסטית ועל הדיקטטורה של המפלגה אינה אלא שאלת הטקטיקה. בכל אופן שליטת המפלגה הקומוניסטית הינה הצורה האחרונה של שליטה כלשהי של מפלגה. מבחינה עקרונית יש לשאוף לדיקטטורה של המעמד הפרולטרי. וכל צעדי המפלגה, כל אירגוניה, צורת מאבקה, הסטרטגיה והטקטיקה שלה מן־ההכרח כי יכוונו לכך. בהתאם לכך יש לדחות בכל תוקף פשרה כלשהי עם מפלגות אחרות, חזרה כלשהי אל צורות־מאבק פרלמנטריות, שעבר זמנן מבחינה היסטורית ופוליטית, מדיניות כלשהי של תימרון ופשרנות”. „את השיטות הפרולטריות הספציפיות של מאבק מהפכני יש להדגיש הדגשה מוגברת. ולשם צירוף השכבות והחוגים הפרולטרניים הרחבים ביותר, הצריכים לצאת במאבק מהפכני בהנהגת המפלגה הקומוניסטית, יש להכין צורות אירגוניות חדשות על יסוד רחב ביותר ובמסגרות רחבות ביותר. מקום ריכוזם זה של כל האלמנטים המהפכניים הוא איגוד הפועלים, הבנוי על בסיס האירגונים של המפעלים התעשייתיים. בו צריכים להתאחד כל הפועלים, המודרכים על־ידי הסיסמה: הלאה מן האיגודים המקצועיים! כאן מתגבש הפרולטריון הנאבק בשורות־קרב רחבות ביותר. הכרה במאבק המעמדי, בשיטה הסובייטית ובדיקטטורה דיה לשם הצטרפות. כל החינוך הפוליטי, הבא לאחר־מכן, של ההמונים הנאבקים, וכן ההכוונה הפוליטית במאבק — הינם משימת המפלגה הקומוניסטית, הניצבת מחוץ לאיגוד הפועלים...”

„... שתי מפלגות קומוניסטיות ניצבות, איפוא, עתה זו מול זו :

האחת — מפלגת המנהיגים, השואפת לארגן את המאבק המהפכני ול־הדריכו מלמעלה מתוך נכונות לפשרות ולפרלמנטריות, כדי ליצור סיטואציות כאלו,

שתאפשרנה להם להיכנס לממשלה קואליציונית, שתקיים בידה את הדיקטטורה. השניה — המפלגה ההמונית, המצפה לגאות המאבק המהפכני מלמטה, בהכירה ובהשתמשה לשם מאבק זה בשיטה אחת ויחידה, המוליכה בבהירות למטרה ובדחות שיטות פרלמנטריות ואופורטוניסטיות כלשהן; שיטה יחידה זו היא שיטת מיגור הבורגנות ללא-תנאי, כדי לכוונן לאחר-מכן דיקטטורה מעמדית פרולטרית להגשמת הסוציאליזם...”

”... שם דיקטטורה של המנהיגים — כאן דיקטטורה של ההמונים! וזהו סיסמתנו”.

אלו הן ההנחות המהותיות ביותר, האופייניות להשקפות האפוזיציה במפלגה הקומוניסטית הגרמנית.

כל בולשביק, שהשתתף בהכרה בהתפתחות הבולשביזם משנת 1903 או עקב אחריה מקרוב, יאמר מייד למקרא שיקולים אלה: „איזה בלאי ישן-נושן, המוכר זה מזמן! איזה מין ילדותיות, שמאלית!” אך נסתכל בשיקולים אלה הסתכלות קרובה יותר.

עצם הצבת השאלה: „דיקטטורה של המפלגה או דיקטטורה של המעמד? דיקטטורה (מפלגה) של המנהיגים או דיקטטורה (מפלגה) של ההמונים?” — מעידה על בילבול-מוחין לא-יתכן, שאין מוצא ממנו. בני-אדם מתאמצים להוציא משהו מיוחד-במינו ובשקידת התחכמותם נעשים מגוחכים. ידוע לכל, כי ההמונים נחלקים למעמדות; כי להעמיד את ההמונים לעומת המעמדות אפשר רק אם מציבים את הרוב העצום בכלל, שאינו מפוצל לפי מצבו במשטר החברתי של הייצור, לעומת הסוגים התופסים עמדה מיוחדת במשטר החברתי של הייצור; כי את המעמדות מדריכות כרגיל וברוב המקרים, לפחות בארצות המתורבתות בנות-ימינו, המפלגות הפוליטיות; כי המפלגות הפוליטיות, בדרך-כלל, מונחגות על-ידי קבוצות יציבות פחות או יותר של אנשים בני-סמך, בעלי השפעה, מנוסים ביותר, הנבחרים לכהונות אחראיות ביותר, הנקראים מנהיגים. כל זה אלף-בית. כל זה פשוט וברור. לשם מה, איפוא, באה במקום כל אלה איוו שפת-עילגים, איזה מין וולאפיק* חדש? מצד אחד נסתבכו האנשים, כנראה, משנקלעו למצב קשה, כאשר החילוף המהיר של מצבה הלאגלי והאי-לאגלי של המפלגה משבש את היחס הרגיל, התקין והפשוט בין המנהיגים, המפלגות והמעמדות. בגרמניה, כמו בארצות אירופה אחרות, נתרגלו יתר-על-המידה ללאגליות, לבחירה חופשית ונכונה של „המנהיגים”

* שפה עולמית מלאכותית — Wolapük (עולם — World, דיבור — Speech)

שהומצאה על-ידי יוהאן שליאר; לאחר-מכן הוחלפה באספרנטו.

בוועידות המפלגה הסדירות, לבדיקה נוחה של הרכבן המעמדי של המפלגות על-ידי בחירות לפרלמנט, עצרות-עם, עתונות, הלכי-רוח באיגודים המקצועיים ובאיגודים אחרים וכיוצא באלה. כאשר נתגלה ההכרח לעבור במהירות, בתוקף מהלכה הסוער של המהפכה והתפתחות מלחמת-האזרחים, מדברים רגילים אלה לחילופי לגאליות ואי-לגאליות, לאיחודן, לתכסיסים "בלתי-נוחים", "בלתי-דמוקרטיים", כדי להבליט, להקים או לקיים "קבוצות מנהיגים" — האנשים דעתם נתבלבלה עליהם והם התחילו להמציא דברי-הבל לא-טבעיים. כנראה חברים מסויימים של המפלגה הקומוניסטית ההולנדית, אשר מזלם הרע גרם להם להיוולד בארץ קטנה, בעלת מסורת ותנאים של מצב לגאלי יציב במיוחד ובעל זכויות-יתר מיוחדות — אנשים שמעולם לא ראו חילופי מצב לגאלי ואי-לגאלי, נסתבכו ונתבלבלו עצמם ועזרו להמצאת בדותות חסרות-טעם.

מצד שני, בולט לעין השימוש הבלתי-שקול והמקוטע במלים "שבאופנה" בזמננו, מלים על "המון" ו"מנהיגים". האנשים הירכו לשמוע ושיננו היטב את ההטחות כלפי "המנהיגים", את הצבתם לעומת "ההמון", אך לחשוב על הקשר בין כל אלה, להבהיר לעצמם את הענין — לא ידעו. המחלוקת בין "המנהיגים" לבין "ההמונים" באה על ביטויה החריף והברור ביותר בכל הארצות בסוף המלחמה האימפריאליסטית ולאחריה. את הסיבה היסודית של תופעה זו הסבירו פעמים רבות מארכס ואנגלס בשנות 1852—1892 על פי דוגמת אנגליה. מצבה המונופולי של אנגליה בידל את "האריסטוקרטיה הפועלית" הקרתנית-למחצה, האופורטו-ניסטית, מן "ההמון". מנהיגי אריסטוקרטיה פועלית זו היו עוברים תדיר לצד הבורגנות, היו סמוכים על שולחנה במישרין או בעקיפין. מארכס רכש לעצמו שנאת-כבוד מצד נבלים אלה על שהוקיעם בגלוי כבוגדים. האימפר-יאליזם החדיש (של המאה ה-20) יצר מצב מונופולי של זכויות-יתר בשביל כמה ארצות מתקדמות ועל רקע זה הופיע בכל אתר באינטרנציונל ה-2 סוג של מנהיגים-בוגדים, אופורטוניסטים, סוציאל-שוביניסטים, העומדים בתוקף על ענייניהם הצכיסיטיים, ענייני שכבת-הביניים של האריסטוקרטיה הפועלית. נוצרה תלישות המפלגות האופורטוניסטיות מן "ההמון", כלומר, מהשכבות הרחבות ביותר של העמלים, מן הרוב שלהם, מהפועלים בעלי דרגת-שכר נמוכה ביותר. נצחון הפרולטריון המהפכני לא יתכן בלי מאבק עם הפגע הזה, בלי הוקעת קלונם ברבים וגירושם של המנהיגים האופורטוניסטיים, הסוציאל-בוגדים. ואמנם בפוליטיקה כזאת נקט האינטרנציונל ה-3. להגיע בשאלה זו עד להצבת הדיקטטורה של ההמונים לעומת הדיקטטורה של המנהיגים בכלל — אין זה אלא דבר-הבל ושטות מעוררת-צחוק, משעשע במיוחד הוא, כי למעשה במקום המנהיגים הישנים,

בעלי השקפות כלל-אנושיות לגבי דברים פשוטים, מעלים למעשה (בחיפוי הסיסמה: "הלאה המנהיגים") מנהיגים חדשים, המשמיעים דברי-הבל ובלבול מאין כמוהם. כאלה הם בגרמניה לאופנברג, וולפהיים, הורנר, קארל שרדר, פרידריך ונדל, קארל ארלר * מאמציו של זה האחרון "להעמיק את השאלה ולהכריז בכלל על אי-הצורך וה"בורגניות" של המפלגות הפוליטיות — הינם כבר עמודי-הרקולס** כאלה של דברי-הבל שאין אלא לפרוש בתמיהה כפיים. ואמנם כן הוא: שגיאה קטנה אפשר להפוך תמיד לשגיאה גדולה לאין-שיעור, אם לעמוד עליה בתוקף, אם לבססה בעמקות יתרה, "להביאה עד הסוף".

שלילת המפלגות והמשמעת המפלגתית — הנה מה שנתקבל אצל האופוזיציה. והרי דבר זה כמוהו כפירוק-נשק גמור מעל הפרולטריון לטובת הבורגנות. דבר זה כמוהו כאותה התפוררות זעיר-בורגנית, חוסר-יציבות, אי-כושר להתמדה, לאיחוד, לפעולה ערוכה ומסודרת — אותה התפוררות, אשר אם יעודדה, תביא בהכרח כלייה על כל תנועה פרולטרית מהפכנית. לשלול את המפלגתיות מנקודת ראותו של הקומוניזם, פירושו — לקפוץ קפיצה מסף תמותו של הקאפיטליזם (בגרמניה) לא אל השלב הנמוך, ואף לא אל השלב האמצעי, אלא אל השלב העליון של הקומוניזם. אנו ברוסיה עוברים (בשנה השלישית לאחר מיגור הבורגנות) את הצעדים הראשונים מן הקפיטליזם אל הסוציאליזם, או אל השלב הנמוך של הקומוניזם. המעמדות נשארו ויישארו במשך שנים בכל מקום לאחר כיבוש השלטון בידי

* "עתון הפועלים הקומוניסטי" ¹⁸ (האמבורג, 7.11.1920, מס' 32: המאמר "פירוק המפלגה" מאת קארל ארלר): "מעמד-הפועלים אינו יכול להרוס את המדינה הבורגנית בלי להשמיד את הדמוקרטיה הבורגנית, ואין הוא יכול להשמיד את הדמוקרטיה הבורגנית בלי להרוס את המפלגות".

הראשים המבולבלים ביותר מבין הסינדיקליסטים והאנרכיסטים הרומנים יכולים לבוא על "סיפוקם": גרמנים הגונים, המדמים בנפשם, כנראה, כי מארכסיסטים המה (ק. ארלר ר"ק. הורנר במאמריהם בעתון ה"ג"ל מוכיחים בצורה הגונה ביותר, כי רואים הם את עצמם כמארכסיסטים הגונים, ומרבים בדברי-הבל לאי-אומנו המעוררים צחוק במיוחד, בגלותם אי-הבנה באלף-בית של המארכסיזם), מגיעים לאמירת דברים בלתי-מתאימים לחלוטין. ההכרה עצמה במארכסיזם עדיין אינה פוסרת משגיאות. הרוסים במיוחד יודעים זאת היטב, שכן המארכסיזם אצלנו היה לעתים קרובות במיוחד דבר "שבאופנה".

** עמודי-הרקולס — שמו העתיק של מיצר גיברלטר, שנחשב לקצה היבשה (בשפה ציורית — להגיע עד עמודי-הרקולס פירושו להגיע עד קצה-הגבול של אבסורד).

הפרולטריון. יתכן, אולי, כי באנגליה, בה אין איכרים (אך בכל זאת מצויים בעלי־משק וזעירים!), תהיה תקופה זו קצרה יותר. חיסול המעמדות פירושו לא רק גירוש בעלי־האחוזות ובעלי־ההון — זאת עשינו בקלות יחסית — אלא פירושו גם חיסול יצרני־הסחורות הזעירים, ואותם הלא אי־אפשר לגרש, אי־אפשר לדכא, עימם מן־ההכרח להסכין לחיות בשלום, אותם אפשר (וצריך) לשנות, להנְדִיךְ־מחדש רק בעבודה אירגונית ממושכת מאוד, איטית, זהירה, הם מקיפים את הפרולטריון מכל עבר בסטיכיה זעיר־בורגנית, מחדירים אותה עד תוך־תוכו, משחיתים אותו בעזרתה, מעוררים בו תמיד חזרות של חוסר־אופי וזעיר־בורגני, של התפוררות, אינדיבידואליזם, של מעברים מהתלהבות לדיכדוך־נפש. דרושים ריכוז ומשמעת חמורים ביותר בקרב מפלגתו הפוליטית של הפרולטריון, כדי לעמוד איתן כנגד דבר זה, כדי לבצע את תפקידו האירגוני של הפרולטריון (והרי זהו תפקידו הראשי) בדרך נכונה, בהצלחה, בדרך המובילה אל הנצחון. הדיקטטורה של הפרולטריון הינה מאבק עקשני עקוב מדם ובלא שפיות־דמים, אלים ושלו, צבאי ומשקי, חינוכי ואדמיניסטרטיבי, נגד הכוחות והמסורות של החברה הישנה. כוח־ההרגל של מיליונים ועשרות מיליונים הוא כוח איום ביותר. בלי מפלגה, מפלגת־ברזל מחושלת במאבק, בלי מפלגה, אשר כל הישר במעמד הנתון רוחש לה אמון, בלי מפלגה היודעת לעקוב אחרי הלך־הרוח של ההמון ולהשפיע עליו — אין לנהל בהצלחה מאבק זה. לנצח את הבורגנות הגדולה המרוכזת קל פי אלף מאשר "לנצח" מיליונים ומיליונים של בעלי־עסק וזעירים, והלא הם בפעילותם היומיומית, הרגילה, הבלתי־נראית לעין, הבלתי־נתפסת, המשחיתה והמנוונת מביאים אותן תוצאות עצמן, הדרושות לבורגנות, הגורמות לרסטברציה של הבורגנות. כל המחליש ולו במשהו את משמעת־הברזל של מפלגת הפרולטריון (בייחוד בתקופת הדיקטטורה שלו) מסייע למעשה בידי הבורגנות נגד הפרולטריון.

ב־בבד עם שאלת המנהיגים — המפלגה — המעמד — ההמון, מן הצורך להעמיד את שאלת האיגודים המקצועיים "הריאקציוניים". אך תחילה ארשה לעצמי להעיר עוד שתי הערות־סיכום על יסוד נסיונה של מפלגתנו. התקפות כלפי "הדיקטטורה של המנהיגים" תמיד היו במפלגתנו: זוכרני, כי לראשונה היו התקפות כאלו בשנת 1895, כאשר מבחינה פורמלית המפלגה עוד לא היתה קיימת, אך הקבוצה המרכזית בפטרבורג התחילה להתגבש והיתה צריכה ליטול על עצמה את הדרכת הקבוצות האזוריות.¹⁰ בוועידה התשיעית של מפלגתנו (אפריל 1920)²⁰ היתה אופוזיציה קטנה, שגם היא יצאה נגד "הדיקטטורה של המנהיגים", נגד "האוליגרכיה" וכדו'. לכן אין כל פליאה, כל חדש, כל דבר נורא ב"מחלת הילדות" של "הקומוניזם השמאלי" אצל הגרמנים. מחלה זו עוברת, בלי שתהיה בה סכנה, והגוף

אף מתחזק לאחריה. מצד שני, ההתחלפות המהירה של העבודה הלגאלית והאי-לגאלית, הקשורה בצורך במיוחד "להסתיר", במיוחד להוריד למחתרת את המטה הראשי דווקא, את המנהיגים דווקא, היתה גורמת אצלנו לעתים לתופעות מסוכנות מאוד. גרועה ביותר היתה העובדה, כי בשנת 1912 חדר לוועד המרכזי של הבולשביקים פרובוקטור — מאלינובסקי. הוא הפיל בפח עשרות רבות של חברים מעולים ומסורים ביותר, הביאם עד לעבודת-פרך ואף החיש את מותם של רבים מהם. אם לא גרם רעה גדולה עוד יותר, הרי רק משום שאצלנו אורגן נכונה יחס-הגומלין של העבודה הלגאלית והאי-לגאלית. כדי לרכוש את אמונו צריך היה מאלינובסקי, כחבר הוועה"מ של המפלגה וכציר הדומה, לסייע בידינו להוציא עתונים יומיים לגאליים, שידעו אף בימי הצאריזם לנהל מאבק נגד האופורטוניזם של המנשביקים, להטיף את יסודות הבולשביזם בצורה מוסווית כראוי. בשלחו בידו האחת לעבודת-פרך ולמיתה עשרות רבות מטובי עסקניו של הבולשביזם, נאלץ מאלינובסקי בידו השניה לעזור בחינוך עשרות ועשרות אלפים של בולשביי-קים חדשים דרך העתונות הלגאלית. לא זיך להם, לאותם החברים הגרמנים (וכן האנגלים, האמריקאים, הצרפתים והאיטלקים), הניצבים בפני המשימה ללמוד לנהל את העבודה המהפכנית בקרב האיגודים המקצועיים הריאקציוניים, להרהר בעובדה זו הרהר היטב*.

אין ספק, כי בארצות רבות, ובכללן גם המתקדמות ביותר, שולחת עתה הבורגנות ותוסיף לשלוח פרובוקטורים לתוך המפלגות הקומוניסטיות. אחד מאמצעי-המאבק נגד סכנה זו — שילוב מיומן של עבודה לגאלית ובלתי-לגאלית.

* מאלינובסקי היה בשבי גרמניה. כאשר חזר לרוסיה בימי שלטון הבולשביקים, הועמד מייד למשפט והוצא להורג על-ידי פועלינו. המנשביקים היו תוקפים אותנו בשצף-קצב על המישגה שלנו, שעיקרו הוא, כי פרובוקטור זה היה חבר הוועד המרכזי של מפלגתנו. אולם, כאשר אנו בימי קרנסקי תבענו לאסור את יו"ר הדומה רודזיאנקו ולהעמידו לדין, שכן לרודזיאנקו נודע עוד לפני המלחמה, כי מאלינובסקי פרובוקטור, ולא הודיע על כך לעמלנים ולפועלים מצירי הדומה, הרי לא המנשביקים ולא הס"רים, שהשתתפו בממשלה יחד עם קרנסקי, לא תמכו בתביעתנו ורודזיאנקו נשאר חופשי, ובחופש גמור עבר לדינקין.

האם צריכים המהפכנים לעבוד באיגודים מקצועיים ריאקציוניים ?

„השמאליים“ הגרמניים רואים את התשובה השלילית המוחלטת לשאלה זו כדבר מנוי וגמור עימם. לדעתם, מספיקים הדיקלומים וקריאות-הזעם נגד האיגודים המקצועיים ה„ריאקציוניים“ וה„קונטר-מהפכניים“ („הגון“ במיוחד ואווילי במיוחד מתקבל דבר זה אצל ק. הורנר), כדי „להוכיח“ כי אין צורך ואף אין להתיר את עבודת המהפכנים, הקומוניסטים באיגודים המקצועיים הצהובים, הסוציאל-שוביניסטיים, הפשרניים, הלגיניים, הקונטר-מהפכניים.

אך יהיו „השמאליים“ הגרמניים בטוחים כאשר יהיו במהפכות הטקטיקה הזאת, הרי למעשה היא מוטעית מיסודה ואין בה דבר חוץ ממליצות נבובות.

כדי להסביר את הדבר, אתחיל מנסיונו אנו — בהתאם לתוכניתו הכללית של מאמר זה, אשר מטרתו — להפעיל באירופה המערבית כל מה שיש שימושי-כללי, משמעותי-כללי, הכרחי-כללי בהיסטוריה ובטקטיקה של הבולשביזם בימינו.

יחס-הגומלין של המנהיגים — המפלגה — המעמד — ההמונים, ועם זאת יחס הדיקטטורה של הפרולטריון ומפלגתו לאיגודים המקצועיים, מצטייר עתה לעינינו במוחשיות בצורה הבאה. את הדיקטטורה מגשים הפרולטריון, המאורגן במועצות, המונהג על-ידי המפלגה הקומוניסטית של הבולשביקים, המונה, לפי הנתונים של הוועידה המפלגתית האחרונה (אפריל 1920), 611 אלף חברים. מספר החברים היה מתנודד במידה רבה הן לפני מהפכת אוקטובר והן לאחריה, והיה קטן בהרבה קודם-לכן, בשנים 1918 ו-1919²¹ אנו חוששים מפני הרחבתה היתרה של מפלגתנו, שכן מן-הנמנע הוא שלתוך המפלגה הממשלתית לא ישאפו להתחכך ולחדור קארייריסטים ונוכלים, שאינם ראויים אלא להוצאה-להורג. בפעם האחרונה פתחנו לרווחה את שערי מפלגתנו — בפני פועלים ואיכרים בלבד — באותם הימים (חורף 1919), כאשר יודניץ' עמד במרחק כמה וירסטאות מפטרבורג, ודניקין היה באורזיל (כ-350 וירסטאות ממוסקבה), כלומר כאשר על הרפובליקה הסובייטית איימה סכנה נוראה, סכנת-מוות, וכאשר הרפתקנים, קארייריסטים, נוכלים ובכלל אנשים הלוחשי-אפי לא יכלו בשום פנים לקוות לקאריירה הגונה

(אלא, להיפך, יכלו לצפות לתליה ולעינויים) מהצטרפותם לקומוניסטים²². את המפלגה, המכנסת ועידות שנתיות (האחרונה — ציר אחד ל-1000 חברים), מנהיג הוועד המרכזי בן 19 חברים, הנבחר בוועידה; ועם זאת את העבודה השוטפת במוסקבה מוכרחות לנהל קולגיות מצומצמות עוד יותר, דהיינו — אלו הקרויים «אורגבירור» (הלשכה האירגונית) ו«פולט-ביורו» (הלשכה הפוליטית), הנבחרות במליאות הוועד המרכזי בהרכב של 5 חברים בכל לשכה. מתקבלת, איפוא, «אוליגרכיה» ממשית ביותר. כל שאלה אירגוניות או פוליטיות חשובה אינה נפתרת בשום מוסד ממלכתי ברפובליקה שלנו בלי הוראות מדריכות של הוועה"מ של המפלגה.

המפלגה בעבודתה מסתמכת במישרין על האיגודים המקצועיים, המונים עתה, לפי הנתונים של הוועידה האחרונה (אפריל, 1920), למעלה מ-4 מיליון חברים, כשהם מבחינה פורמלית בלתי-מפלגתיים. למעשה כל המוסדות המדריכים ברובם העצום של האיגודים, ובראש-ובראשונה, כמובן, המרכז (או הלשכה) הכלל-מקצועי הכל-רוסי (המועצה המרכזית הכל-רוסית של האיגודים המקצועיים) מורכבים מקומוניסטים ומבצעים את כל הוראות המפלגה. מתקבל, בדרך-כלל, מבחינה פורמלית מנגנון לא קומוניסטי, גמיש ונרחב יחסית, רב-עוצמה ביותר, מנגנון פרולטרי, אשר באמצעותו קשורה המפלגה קשר הדוק עם המעמד ועם ההמון ואשר באמצעותו, בהנהגת המפלגה, מתגשמת הדיקטטורה של המעמד. לנהל את המדינה ולהגשים את הדיקטטורה בלי קשר הדוק ביותר עם האיגודים המקצועיים, בלי תמיכתם הנלהבת, בלי עבודתם המסורה לא רק בבנייה המשקית, אלא גם בבנייה הצבאית — לא היינו יכולים, כמובן, לא רק במשך שנתיים-יחצי, אלא אפילו במשך חודשיים-יחצי. ברור, כי קשר הדוק ביותר זה פירושו למעשה — עבודה מורכבת ורבגונית מאוד של הסברה ותעמולה, של התייעצויות תכופות, הבאות בעיתן, לא רק עם העסקנים העומדים בראש האיגודים המקצועיים, אלא בכלל עם עסקנים בעלי-השפעה בהם, וכן של מאבק נמרץ עם המנשביקים, אשר עד היום יש להם מספר מסויים, אם-כי בהחלט לא-גדול, של מצדדים, והם מלמדים אותם לבצע כל מיני תעלולים קונטר-מהפכניים, החל מהגנה אידיאית על הדמוקרטיה (הבורגנית), מהטפה ל«אי-תלות» האיגודים המקצועיים (אי-תלות — בשלטון הממלכתי הפרולטרי!) ועד לחבלה במשמעת הפרולטרית וכו' וכדו'.

את הקשר עם «ההמונים» באמצעות האיגודים המקצועיים רואים אנו כבלתי-מספיק. הפרקטיקה יצרה אצלנו במהלך המהפכה מוסד — ואנו מתאמצים לתמוך תמיכה שלמה בו, לפתחו ולהרחיבו — כגון כינוסים בלתי-מפלגתיים של פועלים ואיכרים, כדי לעקוב אחרי הלך-רוחם של ההמונים.

להתקרב אליהם, להיענות למשאלותיהם, להעלות מביניהם את העובדים המעולים לכהונות ממלכתיות וכו'. באחד הדקרטים האחרונים על הפיכת "הקומיסריון העממי של הביקורת הממלכתית" ל"פיקוח פועלי-איכרי" הוטל על הכינוסים הבלתי-מפלגתיים האלה לבחור את חברי "הביקורת הממלכתית" לשם כל מיני רביזיות וכו'.

עם זאת, כמובן, כל עבודת המפלגה מתנהלת דרך המועצות, המאחדות את המוני העמלים ללא הבדל מקצוע. הוועידות האזוריות של המועצות הינן מוסד דמוקרטי, אשר כמוהו עוד לא ראו אף הרפובליקות הדמוקרטיות הטובות ביותר בעולם הבורגני, ובאמצעות ועידות אלו (אשר המפלגה משתדלת לעקוב אחריהן בתשומת-לב רבה ככל-האפשר), וכן באמצעות השליחויות התמידיות של פועלים בעלי-הכרה לכל מיני משרות בכפר, מתבצע תפקיד-ההנהגה של הפרולטריון לגבי האיכרות, מתגשמת הדיקטטורה של הפרולטריון העירוני, מתבצע המאבק השיטתי נגד האיכרות העשירה, הבורגנית, המנצלת והמספסרת וכו'.

זהו המנגנון הכללי של השלטון הממלכתי הפרולטרי הנסקר "מלמעלה", מבחינת הפרקטיקה של הגשמת הדיקטטורה. יש לקוות שהקורא יבין, מדוע בעיני הבולשביק הרוסי — המכיר את המנגנון הזה ועקב אחרי צמיחתו וגידולו מחוגים זעירים, בלתי-לגאליים, מחתרתיים במשך 25 שנים — כל הדיבורים על כך, "מלמעלה" או "מלמטה", דיקטטורה של מנהיגים או דיקטטורה של ההמון וכדומה, אינם יכולים שלא להיראות כדבר-הבל ילדוטי ומגוחך, כמשהו מעין ויכוח על כך, מה מועיל לאדם יותר — רגלו השמאלית או ידו הימנית.

וממש כאותם דברי-הבאי ילדוטיים מעוררי-צחוק נראים גם הדיבורים הנכבדים הלמדניים-בתכלית והמהפכניים-לעילא של השמאליים הגרמניים על הנושא, שהקומוניסטים אינם יכולים ואינם צריכים לעבוד באיגודים המקצועיים הריאקציוניים, שיותר לסרב לעבוד עבודה זו, שעליהם לצאת מן האיגודים המקצועיים ולהקים, ויהי מה, "ברית פועלית" חדשה בתכלית, טהורה בתכלית ונעימה מאוד, שהומצאה על-ידי קומוניסטים חביבים מאוד (וברובם, ודאי, צעירים מאוד) וכו' וכדו'.

הקאפיטליזם מוריש באורח בלתי-נמנע לסוציאליזם, מצד אחד, את ההבדלים המקצועיים והאומנותיים הישנים, שנתגבשו במשך דורות רבים בין הפועלים, ומצד שני — איגודים מקצועיים, אשר באיטיות רבה מאוד, במשך שנים ושנים, יכולים להתפתח ויתפתחו לאיגודים, רחבים יותר וצכיסטיים פחות, של עובדי-הייצור (המקיפים ענפי-ייצור שלמים, ולא רק צכים, אומניות ומקצועות), ולאחר-מכן, דרך איגודי-ייצור אלה, לעבור לחיסול חלוקת-העבודה בין האנשים, לחינוך, לימוד והכשרת אנשים

מפותחים התפתחות כל-צדדית, מוכשרים הכשרה כל-צדדית, היודעים לעשות את הכל. לקראת זה צועד הקומוניזם, צריך לצעוד והוא אף יגיע אליו, אולם כעבור שורה ארוכה של שנים. לנסות כיום להקדים בפועל תוצאה עתידה זו של הקומוניזם המפותח לגמרי — דבר זה כמוהו כנסיון ללמד מתימטיקה גבוהה לילד בן ארבע.

אנו יכולים (וחייבים) להתחיל לבנות את הסוציאליזם לא מחומר אנושי דמויני, ואף לא מחומר שיצרנו במיוחד, אלא מחומר אנושי, שהוריש לנו הקפיטליזם. דבר זה, אמנם, קשה מאוד, אך כל גישה אחרת למשימה זו היא בלתי-רצינית כל כך, שאין להשחית עליה את הדיבור.

האיגודים המקצועיים היוו התקדמות עצומה של מעמד-הפועלים בתחילת התפתחותו של הקפיטליזם, כמעבר מהפיצול וחוסר-האונים של הפועלים אל נבטי האיחוד המעמדי. כאשר התחילה לצמוח ולגדול הצורה העליונה לאיחוד המעמדי של הפרולטריום — המפלגה המהפכנית של הפרולטריון (שלא תהיה ראויה לשמה, כל עוד לא תלמד לקשור את המנהיגים עם המעמד וההמונים לשלמות אחת, לדבר בליינתק), התחילו האיגודים המקצועיים לגלות, בהכרח, קווים ריאקציוניים מסויימים, צרות צכיסטית מסויימת, נטיה מסויימת לאפוליטיות, לקפיאה על השמרים וכו'. אך התפתחות הפרולטריון בשום מקום בעולם לא התקדמה ולא יכלה להתקדם אחרת, אלא דרך האיגודים המקצועיים, דרך פעולת-הגומלין שלהם עם מפלגת מעמד-הפועלים. כיבוש השלטון הפוליטי על-ידי הפרולטריון הוא צעד ענקי קדימה של הפרולטריון בתור מעמד והמפלגה צריכה לחנך חינוך-יתר ובדרך חדשה, ולא בישנה בלבד, את האיגודים המקצועיים, להדריכם, ועם זאת לא לשכוח, כי הם מוסיפים ויוסיפו להיות עוד זמן רב „בית-ספר הכרחי לקומוניזם” ובית-ספר מכין להגשמת הדיקטטורה של הפרולטריום בידיהם-הם, יוסיפו להיות איחוד הכרחי של הפועלים למען מעבר הדרגתי של ניהול משק-המדינה כולו לידי מעמד-הפועלים (ולא למקצועות בודדים), ולאחר-מכן לידי כל העמלים.

„ריאקציוניות” מסויימת של האיגודים המקצועיים, במשמעה האמור, היא בלתי-נמנעת בדיקטטורה של הפרולטריון. אי-הבנה לגבי דבר זה אינה אלא אי-הבנה גמורה לגבי התנאים היסודיים של המעבר מן הקפיטליזם אל הסוציאליזם. החשש מפני „ריאקציוניות” זו, הנסיון להסתדר בלעדיה, לדלוג עליה, אינם אלא שטות גדולה ביותר, שכן פירוש הדבר — לפחד מפני אותו תפקיד של אוואנגרד פרולטרי, אשר עיקרו ללמד, להקנות דעת, לחנך, למשוך לחיים חדשים את המוני מעמד-הפועלים והאיכרות. מצד שני, הדחייה של הגשמת הדיקטטורה של הפרולטריון עד לשעה, כאשר

לא יישאר אף פועל בעל צרות-אופק פרופסיונליסטית, אף פועל, בו טבועות עדיין הדעות הקדומות הצכיסטיות, הטרייד-יוניוניסטיות — תהיה טעות עמוקה עוד יותר. והרי אמנתו של המדינאי (והבנתו הנכונה של קומוניסט לגבי תפקידיו) כל עיקרה — לחשב נכון את התנאים, השעה, כאשר האוואנגרד של הפרולטריון יוכל ליטול לידיו בהצלחה את השלטון, כאשר יידע באותה שעה ולאחריה לקבל תמיכה מספקת מצד השכבות הרחבות למדי של מעמד-הפועלים והמוני העמלים הלא-פרולטרניים, כאשר יידע לאחרא-מכן לקיים, לבצר ולהרחיב את שליטתו, תוך חינוך, לימוד ומשיכת המונים מתרחבים והולכים של העמלים.

ולהלן. בארצות יותר מתקדמות מרוסיה באה הריאקציוניות המסויימת של האיגודים המקצועיים וצריכה היתה לבוא, בלי ספק, לידי גילוי במידה רבה יותר מאשר אצלנו. אצלנו היתה למנשביקים (ובמידה כלשהי יש להם גם כיום באיגודים מקצועיים מעטים מאוד) משענת באיגודים המקצועיים דווקא הודות לצרות-האופק הצכיסטית, לאנוכיות המקצועית ולאופורטוניזם. במערב המנשביקים המקומיים "השתקעו" ביציבות רבה יותר באיגודים המקצועיים, שם נתבלדה שכבה, חזקה בהרבה מאשר אצלנו, של "אָריסטוֹ-קרטיה פועלית" פרופסיונליסטית, צרת-אופק, אנוכית, קשוחה, רודפת-בצע, קרתנית, בעלת הלך-רוח אימפריאליסטי, משוחזת על-ידי האימפריאליזם ומושחתת על-ידי האימפריאליזם. הדבר אינו מוטל בספק כלל, המאבק עם הגומפרסים, עם האדונים ז'ואו, ההנדרסונים, המרהימים, הלגינים ושות' באירופה המערבית קשה בהרבה מן המאבק עם המנשביקים שלנו, המתווים טיפוס סוציאלי ופוליטי חד-סוגי לחלוטין. יש לנהל מאבק זה ללא-ארחס ומן ההכרח להביאו, כשם שהבאנו אותו אנו, עד להוקעת קלונם ברבים ולגירושם של כל מנהיגי האופורטוניזם והסוציאלי-שוביניזם, שאין להם תקנה, מן האיגודים המקצועיים. אין לכבוש את השלטון הפוליטי (וכן אין לנסות ליטול את השלטון הפוליטי), כל עוד מאבק זה לא הובא עד למידה מסויימת, והרי בארצות שונות ובתנאים שונים "מידה מסויימת" זו אינה שווה, ולחשבה חישוב נכון יכולים אך המנהיגים הפוליטיים של הפרולטריון המעמיקים-חשוב, המנוסים והבקיאים בעניינים בכל ארץ וארץ. (אצלנו כאמת-מידה של הצלחה במאבק זה שימשו, אגב, הבחירות לאספה המכוננת בנובמבר 1917 — בהן נחלו המנשביקים תבוסה מוחלטת, בקבלם 0.7 מיליון קולות — 1.4 מיליון בצירוף החבל של עבר-הקווקאז — לעומת 9 מיליון הקולות, שקיבלו הבולשביקים; ראה מאמרי "הבחירות לאספה המכוננת והדיקטטורה של הפרולטריון", במס' 7—8 של "האינטרנציונל הקומוניסטי" ²³).

ברם, את המאבק עם "האריסטוקרטיה הפועלית" מנהלים אנו בשם

המוני הפועלים ולמען משיכתם לצדנו; את המאבק עם המנהיגים האופור-טוניסטיים והסוציאלי-שויבניסטיים מנהלים אנו כדי למשוך לצדנו את מעמד הפועלים. לשכוח אמת אלמנטרית ביותר זו, הבולטת לעין-כל — אין זו אלא שטות. ודווקא שטות זו עושים הקומוניסטים הגרמניים "השמאליים", אשר מן הריאקציוניות והקונטרמהפכנות של צמרת האיגודים המקצועיים מסיקים את המסקנה...לצאת מן האיגודים המקצועיים!! לסרב לעבוד בתוכם!! ליצור צורות חדשות, בדויות, של אירגון פועלי!! זוהי שטות כזאת שאין לה כפרה, שאינה אלא שרות רב ביותר הניתן לבורגנות על-ידי קומוניסטים. שכן המנשביקים שלנו, כמוהם ככל המנהיגים האופור-טוניסטיים, הסוציאלי-שויבניסטיים, הקאוטסקיאניים, אינם אלא "סוכני הבורגנות בתנועת הפועלים" (כפי שאמרנו תמיד כלפי המנשביקים), או "פקידים פועליים של מעמד בעלי-ההון" (LABOR LIEUTENANTS OF THE CAPITALIST CLASS) לפי ביטויים הנהדר והנכון עד עומקו של מצדדי דניאל דה-ליאונה באמריקה. לא לעבוד בתוך האיגודים המקצועיים הריאקציוניים משמע, — להפקיר את המוני הפועלים הבלתי-מפותחים כל-צרכם או הנחשלים להשפעתם של המנהיגים הריאקציוניים, של סוכני הבורגנות, של האריסטוקרטים הפועליים או "הפועלים שנתברגנו" (ראה אנגלס בשנת 1858 במכתב למארקס על הפועלים האנגליים).

"תיאוריה" חסרת-טעם זו בדבר אי-השתתפות הקומוניסטים באיגודים המקצועיים הריאקציוניים היא-היא המעידה במוחשיות רבה ביותר, באיזו קלות-דעת מתייחסים קומוניסטים "שמאליים" אלה לשאלת ההשפעה על "ההמונים", כיצד משתמשים הם לרעה בצעקותיהם לגבי "ההמונים". כדי לדעת לעזור ל"המון", לרכוש את אהדתו, את תמיכתו של "ההמון" צריך לא לפחד מפני קשיים, לא לפחד מפני תואנות, מכשלות, עלבונות, רדיפות מצד "המנהיגים" (אשר בהיותם אופורטוניסטים וסוציאלי-שויבניסטים, קשורים במישרין או בעקיפין עם הבורגנות ועם המשטרה) ולעבוד, ויהי-מה, בכל מקום, בו מצוי ההמון. צריך לדעת להקריב כל קורבן, להתגבר על מכשולים גדולים ביותר, כדי להסביר, לנהל תעמולה בשיטתיות, בעקשנות, בהתמדה, בסבלנות דווקא באותם מוסדות, חברות, איגודים, ויהיו ריאקציו-ניים כאשר יהיו, בהם מצוי ההמון הפרולטרי או הפרולטרני-למחצה. והרי האיגודים המקצועיים והקואופרטיביים הפועליים (אלה האחרונים לעתים, לפחות) — הם-הם האירגונים, בהם מצוי ההמון. באנגליה, לפי נתוני העתון השבדי FOLKETS DAGBLAD POLITIKEN²⁴ (מ'10.3.1920), מספר חברי הטרייד-יוניונים מקץ שנת 1917 עד סוף שנת 1918 עלה מ-5.5 מיליון עד 6.6 מיליון, כלומר, גדל ב-19%. בסוף שנת 1919 אומדים את המספר הזה עד 7.5 מיליון. אין תחת ידי נתונים מתאימים על צרפת

וגרמניה, אך בלתי-מפוקפקות לחלוטין וידועות לכל הן העובדות, המעידות על עלייה גדולה במספר חברי האיגודים המקצועיים גם בארצות אלו. עובדות אלו מעידות בבהירות שאין למעלה הימנה על הדבר, המתאשר גם על-ידי אלפי ראיות אחרות: עליית ההכרה והשאיפה להתארגנות דווקא בקרב ההמונים הפרולטרניים, בקרב "עם-הארץ", בין הנחשלים. מיליוני פועלים באנגליה, צרפת וגרמניה עוברים לראשונה מאי-התארגנות גמורה אל צורת-אירגון אלמנטרית, נמוכה ביותר, פשוטה ביותר, פתוחה ביותר (בשביל אלה, הספוגים עד תוך-תוכם דעות קדומות בורגניות-דמוקרטיות), דהיינו, אל האיגודים המקצועיים — ואילו הקומוניסטים השמאליים המהפכניים, אך הבלתי-נבונים, עומדים בסמוך, צועקים "המון", "המון" — ומסרבים לעבוד בתוך האיגודים המקצועיים!! מסרבים באמתלה של "ריאקציוניותם"!! בודים מליבם "איגוד פועלים" חדיש, טהור מאין כמוהו, חף מאשמה בכל דעה קדומה בורגנית-דמוקרטית, נקי מכל חטא ציכסטי ופרופסיונלי צר — איגוד אשר כביכול יהיה (יהיה!) רחב ואשר להשתתפות בו דרושה רק (רק!) "הכרה בשיטה הסובייטית וב-דיקטטורה" (ראה צייטטה לעיל)!!

חוסר-תבונה גדול מזה, נזק רב מזה למהפכה, הנגרם על-ידי המהפכנים "השמאליים", אין לתאר כלל! והרי אילו ברוסיה, לאחר שנתיים-יוחצי של נצחונות מאין כמוהם על הבורגנות של רוסיה ושל האנטנטה, העמדנו עתה כתנאי של כניסה לאיגודים המקצועיים את "ההכרה בדיקטטורה", היינו עושים שטות, היינו מביאים נזק להשפעתנו על ההמונים, היינו עוזרים למנשביקים. הלא כל תפקידם של הקומוניסטים — לדעת לשכנע את המפגרים, לדעת לעבוד בתוכם, ולא להיבדל מהם על-ידי סיסמות ילדותיות-שמאליות" בדויות.

אין ספק, כי האדונים הגומפרסים, ההנדרסונים, הזואו, הלגינים מודים מקרב לב למהפכנים "שמאליים" כאלה, אשר בדומה לאפוזיציה הגרמנית "העקרונית" (ישמרנו האל מ"עקרוניות" שכזאת!), או בדומה למהפכנים מסויימים מקרב "פועלי-התעשייה של העולם"²⁵ האמריקאיים, מטיי-פים ליציאה מהאיגודים המקצועיים הריאקציוניים ולסירוב לעבוד בהם. אין ספק, כי האדונים "המנהיגים" של האופורטוניזם ישתמשו בכל מיני תחבולות של הדיפלומטיה הבורגנית, בעזרת הממשלות הבורגניות, הכמרים, המשטרה, בתי-הדין, כדי למנוע בעד הקומוניסטים להיכנס לאיגודים המקצועיים, לדחוק בכל האמצעים את רגליהם משם, להפוך את עבודתם בתוך האיגודים המקצועיים לעבודה בלתי-נעימה ככל האפשר, להעליבם, לשטות בהם, לרודפם. צריך לדעת לעמוד איתן כנגד כל אלה, לעשות את הכל, להקריב כל קורבן ואפילו — בעת הצורך — להזדקק לכל מיני תחבולות, לעורמה,

לתכסיסים אי-לגאליים, להשתקות, להעלמת האמת, ובלבד לחדור לתוך האיגודים המקצועיים, להישאר בהם, לנהל בהם, ויהי מה, את העבודה הקומוניסטית. בימי הצאריזם עד שנת 1905 לא היו לנו כל «אפשרויות לגאליות». אולם, כאשר זובאטוב, איש הבולשת, היה מארגן אספות-פועלים וחברות פועלים מטעם המאה השחורה לציד המהפכנים ולמאבק עימם, היינו שולחים לאספות אלו ולחברות אלו את חברי מפלגתנו (אני עצמי זוכר ביניהם את החבר בבושקין, פועל פטרבורגי מופלג, שהוצא להורג על-ידי הגנרלים הצאריים בשנת 1906), שהיו מתקינים את הקשר עם ההמונים, השכילו לנהל את תעמולתם והיו מוציאים את הפועלים מתחום השפעתם של אנשי-זובאטוב*.

ודאי, באירופה המערבית, הרווייה במידה יתרה דעות קדומות מוש-רשות במיוחד, דעות לגאליסטיות, קונסטיטוציוניות, בורגניות-דמוקרטיות, קשה יותר לבצע דבר מעין זה. אך אפשר וצריך לבצעו, לבצעו באורח שיטתי.

הוועד-הפועל של האינטרנציונל ה-3 חייב, לדעתי האישית, לגנות במישרין ולהציע לוועידה הבאה של האינטרנציונל הקומוניסטי לגנות הן בכלל את המדיניות של אי-השתתפות באיגודים המקצועיים הריאקציוניים (תוך הנמקה מפורטת של חוסר-התבונה באי-השתתפות זו ובנוקה הרב ביותר לעניין המהפכה הפרולטרית), והן, בפרט, את קו ההתנהגות של כמה מחברי המפלגה הקומוניסטית ההולנדית, שתמכו — ואחת היא במישרין או בעקיפין, בגלוי או בסתר, בשלמות או במידת-מה — במדיניות בלתי-נכונה זו. האינטרנציונל ה-3 צריך להינתק מן הטקטיקה של האינטרנציונל ה-2, לא לעקוף את השאלות הכאובות, לא לטשטשן, אלא להציבן במפורש, בכל חריפותן. אמרנו את כל האמת בגלוי ל-«בלתי-תלויים» (למפלגת הס"ד הבלתי-תלויה של גרמניה), ויש לומר במישרין את האמת כולה גם לקומוניסטים «השמאליים».

* הגומפרסים, ההנדרסונים, ה'ואו, הלגינים אינם אלא זובאטובים, הנבדלים מזובאטוב שלנו בחליפתם האירופית, בהדרם, בתכסיהם המתורבתים, המעודנים, החלקלקים באורח דמוקרטי בביצוע מדיניותם השפלה.

האם להשתתף בפרלמנטים הבורגניים ?

הקומוניסטים "השמאליים" הגרמניים בזילזול מאין כמוהו — ובקלות דעת רבה ביותר — עונים בשלילה לשאלה זו. ונימוקיהם? בציטטה שהובאה לעיל, ראינו:

"... לדחות בכל תוקף חזרה כלשהי אל צורות־מאבק הפרלמנטריות שחלפו־עברו מבחינה היסטורית ופוליטית..."

דבר זה נאמר בצורה יומרנית עד לגיחוך ואין הוא נכון בהחלט. "חזרה" אל הפרלמנטריות! שמא קיימת כבר בגרמניה רפובליקה סובייטית? כמדומה שלא! כיצד אפשר, איפוא, לדבר על "חזרה"? האין זו מליצה נבובה?

הפרלמנטריות "חלף־עבר זמנו מבחינה היסטורית". זה נכון מבחינת תעמולה. אך הכל יודעים, כי מכאן ועד התגברות מעשית עדיין רב מאוד המרחק. על הקפיטליזם אפשר היה כבר לפני עשורים רבים להכריז, ובצדק גמור, כי "עבר זמנו מבחינה היסטורית". אך כל זה אינו מסלק את הכורח במאבק ממושך מאוד, עקשני מאוד על רקע הקפיטליזם. הפרלמנטריות "עבר זמנו מבחינה היסטורית" במשמעות "היסטורית־עולמית", כלומר, נסתיימה תקופת הפרלמנטריות הבורגנית, התחילה תקופת הדיקטטורה של הפרולטריון. אין בכך ספק כלשהו. אך קנה־המידה ההיסטורי עולמי עושה את מניינו בעשורים. ב־10 או ב־20 שנה מוקדם או מאוחר יותר, אין הבדל בכך מבחינת קנה־המידה היסטורי־עולמי, זהו — מבחינת ההיסטוריה העולמית — דבר של מה בכך, שאין לחשבו אפילו בקירוב. אך דווקא משום־כך ההסתמכות על קנה־המידה היסטורי־עולמי בשאלת המדיניות המעשית — אינה אלא עיוות תיאורטי משווע ביותר.

הפרלמנטריות "עבר זמנו מבחינה פוליטית"? זה כבר עניין אחר. אילו היה זה נכון, הרי עתה עמדת "השמאליים" היתה יציבה. אך מן־ההכרח להוכיח את הדבר בניתוח רציני ביותר, ואילו "השמאליים" אינם יודעים אף לגשת אליו. ב"תזיסים על הפרלמנטריות", שהודפסו במס' 1 של "ביולטין הלשכה האמסטרדמית הזמנית של האינטרנציונל הקומוניסטי" (Bulletin of the Provisional Bureau in Amsterdam of the communist International, February 1920) והמבטאים בבהירות את הכיוון ההולנדי — שמאלי או השמאלי־ההולנדי, גם הניתוח, כפי שנראה להלן, הוא למטה מכל ביקורת.

ראשית. "השמאליים" הגרמניים, כידוע, ראו עוד בינואר 1919 את הפרלמנטריותם כדבר "שעבר זמנו מבחינה פוליטית", בניגוד לדעתם של מנהיגים פוליטיים מופלגים כאלה כרוזה לוקסמבורג וקארל ליבקנכט. ידוע, ש"השמאליים" שגו. זה בלבד מפריך מייד ומעיקרה את ההנחה כאילו הפרלמנטריותם "עבר זמנו מבחינה פוליטית". על "השמאליים" מוטלת החובה להוכיח מדוע שגיאתם. הבלתי-מוטלת-בספק מאותם הימים חדלה כבר כיום להיות שגיאה. אין הם מביאים ואין לאל-ידם להביא אף שמץ של הוכחה. יחס המפלגה הפוליטית לשגיאותיה שלה הוא אחד הקריטריונים החשובים ביותר והנאמנים ביותר לרצינות המפלגה ולמידה בה מבצעת היא למעשה את חובותיה לגבי המעמד שלה וההמונים העמלים. להודות בגלוי בשגיאה, לחשוף סיבותיה, לנתח את המצב, שהוליד אותה, לדון בתשומת-לב על האמצעים לתיקון השגיאה — בכך תוכר מפלגה רצינית, זהו מילוי חובותיה, זהו — החינוך והלימוד של המעמד, לאחר-מכן גם של ההמון. "השמאליים" בגרמניה (ובהולנד), שאינם ממלאים חובה זו, שאינם מתייחסים בכובד-ראש, בקפדנות ובוהירות לחקירת שגיאתם הגלויה, מוכיחים בכך דווקא, שאין הם מפלגת מעמד, אלא חוג, אין הם מפלגת ההמונים, אלא קבוצה של אינטליגנטים ושל פועלים מעטים, החוזרים על הגילויים הקולקטיים ביותר של האינטליגנטיות.

שנית. באותה חוברת של קבוצת "השמאליים" הפראנקפורטית, ממנה הבאנו את הציטטות המפורטות לעיל, אנו קוראים:

"...מיליוני פועלים, הצועדים עדיין אחרי הפוליטיקה של המרכז" (מפלגת "המרכז" הקטולית), "הם קונטר-מהפכניים. הפרולטריום הכפריים מספקים לגיונות של צבאות קונטר-מהפכניים" (עמ' 3 בחוברת הנ"ל).

הכל מעיד, כי זה נאמר בתנופה רבה מדי, בהפרזה. אך העובדה היסודית, שהובאה כאן, אינה מוטלת בספק, וההכרה בה מצד "השמאליים" מעידה במוחשיות מיוחדת על שגיאתם. וכי כיצד אפשר לומר כאילו "פרלמנטריותם עבר זמנו מבחינה פוליטית", כל עוד "מיליונים" ו"לגיונות" של פרולטריום לא זו בלבד שמצדדים עדיין בפרלמנטריותם בכלל, אלא שהם גם "קונטר-מהפכניים" ממש!! ברור, כי הפרלמנטריותם זמנו לא עבר עדיין מבחינה פוליטית. ברור, כי "השמאליים" בגרמניה רואים את משאלתם, את יחסם הרעיוני-פוליטי כמציאות אובייקטיבית. זוהי השגיאה המסוכנת ביותר לגבי מהפכנים. ברוסיה, בה עול הצאריזם הפראי והאכזרי לאין-שיעור היה מוליד במשך זמן רב ביותר ובצורות רבגוניות ביותר מהפכנים בעלי כיוונים שונים, מסורים להפליא, בעלי התלהבות, גבורה וכוח-רצון — ברוסיה שגיאה זו של המהפכנים ראינו מקרוב במיוחד, למדנו אותה בתשומת-לב

יתירה, מכירים אותה טוב מאוד, ולכן מבחינים אנו בה בבהירות מיוחדת גם אצל אחרים. לגבי קומוניסטים בגרמניה הפרלמנטריזם, כמובן, "עבר זמנו מבחינה פוליטית", אך העניין הוא דווקא בכך, שלא לראות את אשר עבר זמנו לגבי דידנו כדבר שעבר זמנו לגבי המעמד, לגבי ההמונים. כאן דווקא שוב רואים אנו, כי "השמאליים" אינם יודעים לשקול בדבר, אינם יודעים לנהוג כמפלגת המעמד, כמפלגת ההמונים. חייבים אתם לא לרדת עד לרמת ההמונים, עד לרמת השכבות הנחשלות של המעמד. אין בכך כל ספק. חייבים אתם לומר להם את האמת המרה. חייבים אתם לכנות את דעותיהם הקדומות הבורגניות-דמוקרטיות ופרלמנטריות בשמן — דעות קדומות. אך עם זאת חייבים אתם לעקוב בפכחון אחרי המצב הממשי של מידת-ההכרה וההכשרה של המעמד כולו דווקא (ולא רק של האוואנגרד הקומוניסטי שלו), של כל ההמון העמל דווקא (ולא רק של אנשיו המתקדמים).

אפילו אם לא "מיליונים" ו"לגיונות", אלא פשוט רק מיעוט ניכר למדי של פועלי תעשייה נגרר אחרי הכמרים הקטוליים, ושל פועלים כפריים אחרי בעלי-האחויות והקולאקים (GROSSBAUERN) — הרי מכך נובע כבר בכל הוודאות, כי הפרלמנטריזם בגרמניה עדיין לא עבר-חלף מבחינה פוליטית, כי ההשתתפות בבחירות לפרלמנט ובמאבק מעל במת הפרלמנט חובה היא לגבי מפלגת הפרולטריון המהפכני — דווקא לשם חינוך השכבות המפגרות של מעמד-שלו, דווקא כדי לעורר ולהקנות דעת להמון הכפרי הבלתי-מפותח, הנדכא והחשוך. כל-עוד אין לא-לידכם לפזר את הפרלמנט הבורגני ואת כל המוסדות הריאקציוניים מסוג אחר כלשהו, חובתכם לעבוד בתוכם דווקא משום כך, שעוד מצויים שם פועלים, שטומטמו על-ידי הכמרים והאזורים הכפריים הנידחים, שאם-לא-כן עלולים אתם ליהפך פשוט לפטפטנים.

שלישית. הקומוניסטים "השמאליים" מרבים לדבר טובות עלינו, על הבולשביקים. לעתים מתעורר הרצון לומר: מוטב שתשבחנו פחות, מוטב כי תעמיקו חדור לטקטיקה של הבולשביקים, תרבו להכירה! השתתפנו בבחירות לפרלמנט הבורגני הרוסי, לאספה המכוננת בספטמבר—נובמבר 1917. האם נכונה היתה הטקטיקה שלנו או לא? אם לא, הרי צריך לומר בבהירות ולהוכיח זאת: הדבר הכרחי להתוויית טקטיקה נכונה על-ידי הקומוניזם הבינלאומי. ואם כן, יש להסיק מכאן מסקנות מסויימות. כמובן, אין לדבר כלל על שוויון בין תנאי רוסיה לבין תנאי אירופה המערבית. אך לגבי השאלה במיוחד על כך, מה פירוש המושג: "הפרלמנטריזם עבר זמנו מבחינה פוליטית", מן-ההכרח לחשב בדייקנות את נסיונו, שכן בלי התחשבות בנסיון המוחשי נהפכים מושגים כאלה בקלות רבה מדי למליצות

נבובות. האם לא היינו אנו, הבולשביקים הרוסיים, בספטמבר—נובמבר 1917, זכאים יותר מכל הקומוניסטים המערביים, ויהיו אשר יהיו, לחשוב כי ברוסיה עבר זמנו של הפרלמנטריות מבחינה פוליטית? בוודאי, שהיינו זכאים, כי העניין הלא איננו בכך, מכבר או לא מכבר קיימים הפרלמנטים הבורגניים, אלא באיזו מידה מוכנים (מבחינה אידיאית, פוליטית, מעשית) ההמונים הרחבים של העמלים לקבל את המשטר הסובייטי ולפזר (או לאפשר את הפיזור) של הפרלמנט הבורגני-דמוקרטי. כי ברוסיה בספטמבר—נובמבר 1917, מעמד-הפועלים בערים, החיילים והאיכרים, בתוקף שורת תנאים מיוחדים, היו מוכנים באופן יוצא-מן-הכלל לקבל את המשטר הסובייטי ולפזר את הפרלמנט הבורגני הדמוקרטי ביותר — זוהי עובדה היסטורית ודאית לגמרי, שאינה בגדר ספק כלל. ובכל זאת הבולשביקים לא החרימו את האספה המכוננת, אלא השתתפו בבחירות לפני כיבוש השלטון על-ידי הפרולטריון ולאחריו. כי בחירות אלו הביאו תוצאות פוליטיות בעלות ערך יוצא-מן-הכלל (ומועילים לפרולטריון במידה רבה מאוד), זאת, מעו אני לקוות, הוכחתי במאמר שהזכרתי לעיל, שניתח בפרוטרוט את הנתונים על הבחירות לאספה המכוננת ברוסיה.

המסקנה מכאן כלל אינה מוטלת בספק: הוכח, כי אפילו שבועות מספר בלבד לפני נצחון הרפובליקה הסובייטית, ואפילו לאחר נצחון כזה, השתתפות בפרלמנט בורגני-דמוקרטי לא זו בלבד שאינה מזיקה לפרולטריון המהפכני, אלא אף מקילה עליו את האפשרות להוכיח להמונים הנחשלים, מדוע ראויים פרלמנטים כאלה לפיזור, מקילה על הצלחת פיזורם, מקילה על "התבלותו הפוליטית" של הפרלמנטריות הבורגני. לא להתחשב בנסיון זה, ובו בזמן להתיימר ולטעון להשתייכות לאינטרנציונל הקומוניסטי, החייב לעצב מבחינה אינטרנציונלית את הטקטיקה שלו (לא כטקטיקה לאומית צרה וחד-צדדית, אלא דווקא כטקטיקה אינטרנציונלית), הרי משמעות הדבר — לשגות שגיאה עמוקה ביותר ובעצם לסגת מן האינטרנציונליות למעשה, תוך הכרה מילולית בו.

נענין עתה בנימוקים "ההולנדיים-שמאליים" להצדקת אי-השתתפות בפרלמנטים. הנה תירגום (מאנגלית) של התזיס החשוב ביותר מהתזיסים "ההולנדיים" הנ"ל, התזיס ה-4:

"כאשר אופן הייצור הקפיטליסטי מוגר והחברה נתונה במצב של מהפכה, מאבדת הפעילות הפרלמנטרית בהדרגה את חשיבותה לעומת פעילותם של ההמונים עצמם. כאשר בתנאים כאלה הפרלמנט נעשה מרכז ומכשיר של הקונטר-מהפכה, ואילו מעמד-הפועלים, מצד שני, בונה את מכשירי שלטונו בצורת מועצות, הרי

יתכן, כי יקום אפילו הכרח לוותר על השתתפות כלשהי, ותהיה אשר תהיה, בפעילות פרלמנטרית".

המשפט הראשון אינו נכון באופן בולט, משום שפעולת ההמונים — למשל, שביתה גדולה — תמיד חשובה יותר מפעילות פרלמנטרית, ולא דווקא בזמן מהפכה או בסיטואציה מהפכנית. נימוק זה, הנטול יסוד כלשהו, הבלתי-נכון בהחלט מבחינה היסטורית ופוליטית, אינו אלא מוכיח במוחשיות מיוחדת, כי המחברים אינם מתחשבים לגמרי לא בנסיון הכלל-אירופי (הצרפתי לפני המהפכות של 1848 ו-1870; הגרמני בשנת 1878—1890 וכדו') ולא בנסיון הרוסי (ראה לעיל) לגבי החשיבות של איחוד המאבק הלגאלי והאי-לגאלי. שאלה זו היא בעלת חשיבות עצומה הן בכלל והן במיוחד משום כך, שבכל הארצות המתורבתות והמתקדמות מתקרב במהירות הזמן, כאשר איחוד כזה נעשה יותר ויותר — ובמידה מסויימת כבר נעשה — דבר שבהכרח בשביל מפלגת הפרולטריון המהפכני בתוקף גאותה והתקרבותה של מלחמת-האזרחים בין הפרולטריון לבין הבורגנות, בתוקף רדיפות-הטירוף של הקומוניסטים על-ידי הממשלות הרפובליקאיות והבורגניות בכלל, המבצעות כל מיני הפרות של הלגאליזם (דוגמת אמריקה בלבד תיעד) וכו'. שאלה חשובה ביותר זאת לא הבינו בהחלט הן ההולנדים והן השמאליים בכלל.

המשפט השני אינו נכון, ראשית, מבחינה היסטורית. אנו, הבולשביקים, השתתפנו בפרלמנטים קונטר-מהפכניים ביותר, והנסיון הוכיח, כי השתתפות כזאת לא זו בלבד שהיתה מועילה, אלא אף הכרחית בשביל מפלגת הפרולטריון המהפכני דווקא לאחר המהפכה הבורגנית הראשונה ברוסיה (1905) לשם הכשרתה של המהפכה הבורגנית השנייה (פברואר 1917) ולאחר-מכן של המהפכה הסוציאליסטית (אוקטובר 1917). שנית, משפט זה חסר-הגיון עד כדי להתמיה. מכך, שהפרלמנט נעשה מכשיר ו"מרכז" (למעשה הוא מעולם לא היה ואינו יכול להיות "מרכז", אך זה דרך אגב) של הקונטר-מהפכה, ואילו הפועלים יוצרים את מכשירי-השלטון שלהם בצורת מועצות — מכאן נובע, שהפועלים חייבים להתכונן — מבחינה אידיאית, פוליטית, טכנית — למאבק המועצות נגד הפרלמנט, לפיזור הפרלמנט על-ידי המועצות. אך מכך כלל אינו נובע, שהימצאות אופוזיציה סובייטית בתוך הפרלמנט הקונטר-מהפכני מקשה או אינה מקילה על הפיזור. בימי מאבקנו עטור-הנצחון נגד דניקין וקולצ'אק לא הרגשנו אף פעם כי הימצאות אופוזיציה סובייטית, פרולטרית, אצלם היתה חסרת-ערך בשביל נצחוננו. אנו יודעים מצויין, כי על פיזור האספה המכוננת ב-5.1.1918 לא היקשתה אלא הקילה העובדה, שבתוך האספה המכוננת הקונטר-מהפכנית שפורה

היתה אופוזיציה סובייטית — הן העקבית הבולשביסטית והן הבלתי-עקבית, הס"רית-שמאלית. מחברי התזים נסתבכו לגמרי, שכחו את הנסיון של שורת מהפכות, אם לא של כולן, המעיד, כי מועיל במיוחד בעת מהפכות איחוד הפעולה ההמונית מחוץ לפרלמנט עם האופוזיציה האוהדת למהפכה (או טוב מזה: התומכת במישרין במהפכה) בתוך הפרלמנט הזה. ההולנדים ו"השמאלים" בכלל שוקלים כאן בעניין כדוקטרינרים של המהפכה, שמעולם לא נטלו חלק במהפכה אמיתית, שלא העמיקו חשוב בתולדות המהפכות, או הרואים לתומם "שלילה" סובייקטיבית של מוסד ריאקציוני מסויים כהריסתו הממשית בכוחות משותפים של שורת גורמים אובייקטיביים. האמצעי הבדוק ביותר להטיל דופי ברעיון פוליטי (ולא רק פוליטי) חדש ולהזיק לו הוא — להביאו עד אבסורד בשם הגנה עליו. שכן כל אמת — אם לעשותה "מופלגת יתר על המידה" (לפי אימרתו של דיצגן האב), אם להפריז בה, אם להרחיבה מעבר לתחום השימוש האמיתי בה — אפשר להביא עד אבסורד, והיא אף בהכרח, בתנאים כאלה, נהפכת לאבסורד. ואמנם שרות-דוב מעין זה עושים השמאלים ההולנדיים והגרמניים לאמת החדשה בדבר יתרון השלטון הסובייטי לעומת הפרלמנטים הבורגניים-דמוקרטיים. כמובן, כל המדבר בנוסח הישן ובאופן כללי, כי הסירוב להשתתף בפרלמנטים הבורגניים אין להתירו בשום פנים — הצדק לא יהיה עימו. אין באפשרותי לנסות ולתת כאן את ניסוח התנאים, בהם מועיל החרם, משום שתפקידו של מאמר זה צנוע בהרבה: לחשב את הנסיון הרוסי בקשר לכמה שאלות של הטקטיקה הקומוניסטית האינטר-נציונלית, העומדות על הפרק. הנסיון הרוסי נתן לנו דוגמה אחת של שימוש מוצלח ונכון בחרם על-ידי הבולשביקים (1905) ודוגמה שניה — של שימוש מוטעה בו (1906). בנתחנו את המקרה הראשון אנו רואים: הצלחנו למנוע את כינוס הפרלמנט הריאקציוני על-ידי השלטון הריאקציוני בנסיבות כאשר במהירות בלתי-רגילה גאתה הפעולה המהפכנית של ההמונים מחוץ לפרלמנט (בפרט פעולת השביתות), כאשר שום שכבה של הפרולטריון והאיכרות לא יכלה לתמוך תמיכה כלשהי בשלטון הריאקציוני, כאשר הפרולטריון המהפכני הבטיח לעצמו את ההשפעה על ההמונים הרחבים, הנחשלים, באמצעות מאבק-שביתות ותנועה אגרארית. ברור בהחלט, כי אין להתאים נסיון זה לתנאים האירופיים בימינו. וכן ברור בהחלט — על יסוד הנימוקים שהובאו לעיל — כי ההגנה, ואפילו המסוייגת, על הסירוב להשתתף בפרלמנט מצד ההולנדים "והשמאלים" מוטעת מעיקרה ומזיקה לעניינו של הפרולטריון המהפכני.

באירופה המערבית ובאמריקה רוחשים המהפכנים-המתקדמים בקרב

מעמדה הפועלים שנאה עמוקה במיוחד לפרלמנט. זה אינו מוטל בספק. זה מובן בהחלט, שכן קשה לתאר לעצמנו משהו מתועב יותר, שפל, בוגדני, מאשר התנהגות הרוב הענקי של הצירים הסוציאליסטיים והסוציאלי-דמוקרטיים בפרלמנט בימי המלחמה ולאחריה. אך יהיה זה לא רק מעשה בלתי-נבון, אלא מעשה נפשע ממש להיכנע להלך-רוח זה בפתרון השאלה, כיצד להיאבק נגד רעה-חולה זו, שהכל מכירים בה, בארצות רבות של אירופה המערבית הלך-הרוח המהפכני הינו כיום, אפשר לומר, משהו מעין "חידוש" או "תופעה נדירה", אשר לה ציפו זמן ממושך מדי, ציפו לשווא ובקוצר-רוח, וייתכן, כי משום-כך נכנעים להלך-רוח בקלות כזאת. בוודאי, בלי הלך-רוח מהפכני בקרב ההמונים, בלי תנאים המסייעים לעלייתו של הלך-רוח זה, אין לגלם את הטקטיקה המהפכנית במעשה. אך אנו ברוסיה נוכחנו לדעת מנסיון ממושך, נסיון קשה מדי ועקוב מדם, כי על רקע של הלך-רוח מהפכני בלבד אין לבנות טקטיקה מהפכנית. מן ההכרח לבסס את הטקטיקה על חישוב מפוכח, אויביקטיבי-קפדני של כל הכוחות המעמדיים במדינה הנתונה (ובמדינות, הסובבות אותה, ובכל המדינות בקנה-מידה בינלאומי), וכן על חישוב הנסיון של התנועות המהפכניות. לגלות את מידת "מהפכנותן" בגידוף בלבד כלפי האופורטוניזם הפרלמנטרי, בשלילה בלבד של השתתפות בפרלמנט — אין לך דבר קל מזה, ודווקא משום שהדבר קל מדי אין בו משום פתרון של השאלה הקשה, הקשה ביותר. להקים סיעה פרלמנטרית מהפכנית ממש בפרלמנטים האי-רופיים — קשה בהרבה מאשר ברוסיה. בוודאי, אך אין זה אלא ביטוי חלקי לאותה אמת כוללת, שלרוסיה, בסיטואציה הממשית, המקורית ביותר מבחינה היסטורית, של שנת 1917, היה קל להתחיל במהפכה סוציאליסטית, ואילו להמשיך בה, להביאה עד הסוף יהיה לרוסיה קשה יותר, מאשר לארצות אירופה. עוד בראשית שנת 1918 נודמן לי לציין נסיבה זו, ונסיון בן-השנתיים שלאחר-מכן אישר במלואה את נכונות השיקול הזה. תנאים ספציפיים כאלה, כמו: (1) האפשרות לאחד את ההפיכה הסובייטית עם הסיום — הודות להפיכה זו — של המלחמה האימפריאליסטית, שעינתה ודילדלה לאין שיעור את הפועלים והאיכרים; (2) האפשרות לנצל במשך זמן מסוים את המאבק לחיים-ולמוות בין שתי קבוצות של טורפים אימפריאליסטיים בעלות עוצמה עולמית, שלא יכלו להתאחד נגד האויב הסובייטי; (3) האפשרות להחזיק מעמד במלחמת-אזרחים ממושכת-יחסית, במידה מסוימת הודות לממדיה הענקיים של הארץ ולאמצעי התחבורה הדלים; (4) קיומה של תנועה מהפכנית בורגנית-דמוקרטית עמוקה עד כדי כך בקרב האיכרות, שמפלגת הפרולטריון נטלה את הדרישות המהפכניות ממפלגת האיכרות (מפלגת הס"רים, שברובה היתה חדורה שנאה עמוקה לבלש-

ביום) ומיד הגשימה אותן הודות לכיבוש השלטון הפוליטי בידי הפרולטריון — תנאים ספציפיים כאלה אינם קיימים כיום באירופה המערבית והישנות תנאים כאלה או דומים להם אינה דבר קל ביותר. אגב, משום-כך — חוץ משורת סיבות אחרות — להתחיל במהפכה סוציאליסטית באירופה המערבית קשה יותר מאשר לנו. לנסות "לעקוף" קושי זה, תוך כדי "דילוג" על העניין הקשה של ניצול הפרלמנטים הריאקציוניים למטרות מהפכניות — אין זה אלא מעשה ילדותי מובהק. אתם רוצים להקים חברה חדשה? ואתם מפחדים מפני קשיים שבהקמת סיעה פארלמנטרית טובה מקומוניסטים תקיפים בדעתם, מסורים ואמיצי-לב בפארלמנט ריאקציוני! האין זה מעשה-ילדות? אם קארל ליבקנט בגרמניה ו-ר.ז. הוגלונד בשבדיה ידעו אף בלי תמיכה המונית מלמטה להציג מופתים לניצול מהפכני באמת של פרלמנטים ריאקציוניים — האמנם מפלגה המונית מהפכנית, הגדלה במהירות ובנסיבות של אכזבה וזעם ההמונים לאחר המלחמה, אין לאל ידה לחשל לעצמה סיעה קומוניסטית בפרלמנטים הגרועים ביותר?! דווקא משום שההמונים הנחשלים של הפועלים — ויתר-על-כן — של האיכרים הזעירים באירופה המערבית ספוגים — במידה רבה לאין-ערוך יותר מאשר ברוסיה — דעות קדומות בורגניות-דמוקרטיות ופרלמנטריות — דווקא משום-כך רק מתוך מוסדות כאלה, כמו הפרלמנטים הבורגניים, יכולים (וחייבים) הקומוניסטים לנהל מאבק ממושך, עקשני, בלתי-נרתע מפני קושי כלשהו להוקעת דעות קדומות אלו, לביטולן, להתגברות עליהן.

"השמאלים" הגרמניים "מתאוננים" על "המנהיגים" הגרועים של מפלגותיהם ובאים לידי יאוש, בהגיעם עד כדי "שלילה" מגוחכת של "מנהיגים". אך בתנאים, המצריכים תכופות להסתיר את "המנהיגים" במחותרת, עיצוב "מנהיגים" טובים, בטוחים, מנוסים, בעלי-סמכות הוא ענין קשה במיוחד, ולהתגבר בהצלחה על קשיים אלה אי-אפשר בלי איחוד העבודה הלגאלית והבלתי-לגאלית, בלי בחינת המנהיגים, אגב, גם בזירה הפרלמנטרית. את הביקורת — החריפה ביותר, הישרה והתקיפה ביותר, הבלתי מתפשרת — יש לכוון לא נגד הפרלמנטריוז או הפעילות הפרלמנטרית, אלא נגד אותם מנהיגים, שאינם יודעים — ויתר-על-כן נגד אלה שאינם רוצים — לנצל את הבחירות לפרלמנט ואת במת הפרלמנט בדרך מהפכנית, קומוניסטית. ביקורת כזאת בלבד — המשולבת, כמובן, בגירוש מנהיגים לא-יוצלחים והילופם באחרים המתאימים לתפקידם — תהיה עבודה מהפכנית מועילה ופוריה, המחנכת בעת-ובעונה-אחת הן את המנהיגים, למען יהיו ראויים למעמד-הפועלים והמוני-העמלים — והן את

ההמונים, למען ילמדו להתמצא נכונה במצב הפוליטי ולהבין את המשימות המורכבות והמסובכות מאוד לעתים, הנובעות ממצב זה*.

VIII

שום פשרות !

ראינו, בציטטה מהחוברת הפראנקפורטית, באיזו החלטיות מעלים „השמאליים” סיסמה זו. מעציב לראות, כיצד אנשים, הרואים את עצמם, בלי ספק, כמארכסיסטים והרוצים להיות מארכסיסטים, שכחו את האמיתות היסודיות של המארכסיות. הנה מה שכתב בשנת 1874 נגד המאניפסט של 33 הקומונרים-הבלנקיסטים אנגלס, הנמנה, כמארכס, על אותם סופרים נדירים ונדירים ביותר, אשר כל משפט בכל יצירה גדולה שלהם מצטיין בעומקו הנפלא של התוכן :

„...אנו — קומוניסטים” (כתבו במאניפסט שלהם הקומונרים-הבלנקיסטים), משום שרוצים אנו להשיג את מטרנתנו, בלי להתעכב בתחנות-ביניים, בלי להסכים לפשרות, אשר אך מרחיקים את יום-הנצחון ומאריכים את תקופת העבודות.”
הקומוניסטים הגרמניים הינם קומוניסטים, מכיוון שהם — דרך כל

* לא היתה לי אלא אפשרות מצומצמת ביותר להכיר את הקומוניזם „השמאלי” באיטליה. אין ספק, כי הח' בורדיגה וסיעתו של ה„קומוניסטים-בוויקוטיסטים” שלו (Comunista astensionista) אינם צודקים, בלמדם סניגוריה על אי-השתתפות בפרלמנט. אך בנקודה אחת, דומני הצדק עימו — במידה שאפשר לדון על-פי 2 גליון נות של עתונו „סובייט” (Il Soviet”²⁶ Nr. 3-4,—18.1.—1.2.1920), על-פי 4 חוברות של כתבי-העת המצויין של הח' סיראטי „קומוניזם”²⁷ Nr. 1-4, “Comunismo” (1919. 11. 30. — 1. 10. ולפי מספרים בודדים של העתונים האיטלקיים הבורגניים, שעלה בידי להכירם, ואמנם הח' בורדיגה וסיעתו צודקים, בהתקפם את טוראטי וחבריו-לדעה, הנשארים במפלגה, שהכירה בשלטון הסובייטי ובדיקטטורה של הפרולטריון, הנשארים צירי הפרלמנט וממשיכים במדיניותם הישנה, האופורטורניסטית, המזיקה ביותר. בוודאי, הח' סיראטי והמפלגה הסוציאליסטית האיטלקית²⁸ כולה, בגלותם אורך-רוח בעניין זה עושים מישגה, בו צפונים אותה סכנה, אותו נזק חמיר כההונגריה, שם ביצעו האדונים טוראטי והונגריים סאבוטז'ה מבפנים לגבי המפלגה והשלטון הסובייטי כאחד²⁹. יחס מוטעה כזה, בלתי-עקבי או חסר-אופי, לאופורטוניסטים-פרלמנטריים מוליד, מצד אחד, את הקומוניזם „השמאלי”, ומצד שני, מצדיק במידה מסוימת את קיומו. הח' סיראטי אינו צודק בהחלט, בהאשמו ב„אי-עקביות” את הציר טוראטי (מס' 3 Comunismo), בו בזמן שבלתי-עקבית היא דווקא המפלגה הסוציאליסטית האיטלקית, בגלותה סבלנות לגבי אופורטוניסטים פרלמנטריים כאלה כטוראטי ושות'.

תחנות־הביניים והפשרות, שנוצרו לא על־ידיהם, אלא על־ידי מהלך ההתפתחות ההיסטורית — רואים בבהירות את המטרה הסופית ותמיד שואפים אליה: היסול המעמדות והקמת משטר חברתי, בו לא יהיה קיים יותר הקנין הפרטי של הקרקע ושל אמצעי־הייצור. 33 הבלנקיסטים הינם קומוניסטים, שכן מדמים הם בנפשם, כי היות ורוצים הם לדלוג על תחנות־הביניים והפשרות, הרי שהענין הוא כמונח בקופסה. ואם — ובכך הם בטוחים איתן — בימים אלה „יתחיל“ והשלטון יפול לידיהם, הרי מחרתיים „יכון הקומוניזם“. משמע, אם אין לבצע זאת לאלתר, הרי גם הם אינם קומוניסטים.

איזו תמימות ילדותית — להציג את קוצר־הרוח שלך כנימוק „תיאור־טי!“ (פר. אנגלס. „הפרוגרמה של הקומוניר־הבלנקיסטים“ מהעתון הס״ד הגרמני־¹⁸⁷⁵ „VOLKSSTAAT“, 1874, מס׳ 73 בקובץ: „מאמרי שנות 1871 — 1875“, תירגום רוסי, פטרוגראד, 1919, עמ׳ 52—53).

אנגלס מביע באותו מאמר את רגש הכבוד העמוק שלו לוואיין ומדבר על „זכותו שאין לערער עליה“ של וואיין (שהיה, בדומה לגאָד, מנהיג מופלג ביותר של הסוציאליזם עד לבגידתם בסוציאליזם באוגוסט 1914). אך שגיאה בולטת־לעין אין אנגלס משאיר בלי ניתוח מפורט. בוודאי, בעיני מהפכנים צעירים מאוד וחסרי־נסיון, וכן בעיני מהפכנים זעיר־בורגניים, ויהיו הם אפילו בני גיל מכובד מאוד ומנוסים מאוד — „להתיר פשרות“ נראה כדבר מסוכן ביותר, בלתי־מובן, בלתי־נכון. וסופיסטים רבים שוקלים בדבר (בהיותם פוליטיקנים „מנוסים“ לעילא או יתר־על־המידה) דווקא כך, כפי ששוקלים מנהיגי האופורטוניזם האנגליים, שהוזכרו על־ידי הח׳ לנסברי: „אם לבולשביקים מותרת פשרה איזו שהיא, מדוע, איפוא, אין להתיר לנו פשרות כלשהן?“ אולם הפרולטרנים, המחונכים על לקח של שביתות רבות חוזרות ונישנות (אם להעלות גילוי זה בלבד של המאבק המעמדי), קולטים, כרגיל, באופן מצויין את האמת (הפילוסופית, ההיסטורית הפוליטית, הפסיכולוגית) העמוקה ביותר, שנוסחה על־ידי אנגלס. כל פרולטרי נתנסה בשביתה, נתנסה ב„פשרות“ עם המדכאים והמנצלים השנואים, כאשר הפועלים נאלצו לגשת לעבודה בלי שישגו דבר או בהסכימם לסיפוק חלקי של דרישותיהם. כל פרולטרי, הודות למצב של מאבק המוני והחרפה תלולה של הניגודים המעמדיים, בו חי הוא, רואה את ההבדל בין פשרה הכפויה על־ידי התנאים האובייקטיביים (לשובתים קופה דלה, אין תמיכה מן־הצד, הם סבלו רעב ועינויים עד לבלתי נשוא) — פשרה שאינה גורעת ולא־כלום ממסירותם המהפכנית ומנכונותם של הפועלים, שעשו פשרה כזאת, להמשיך במאבקם — לבין פשרה, מצד שני, של בוגדים, המחפים, בטענה של סיבות אובייקטיביות, על רדיפת תועלתם האנוכית

גם מפירי שביתה עושים פשרה!). על מורך-ליבם, על רצונם להתחנף ולשמש את בעלי ההון, על ותרנותם לאימים, לעתים לשידולים, למתת-יד, ולעתים לחנופה מצד בעלי-ההון (פשרות בוגדניות כאלו רבות ביחוד בתולדות תנועת-הפועלים האנגלית מצד מנהיגי הטרייד-יוניונים האנגליים; אולם בצורה זו או אחרת עדים היו לתופעה כזאת כמעט כל הפועלים בכל הארצות).

כמובן קיימים מקרים בודדים, קשים ומורכבים באופן יוצא-מן-הכלל, כאשר רק תוך מאמצים כבירים אפשר להגדיר הגדרה נכונה את אופיה האמיתי של "פשרה" זו או אחרת — כשם שקיימים מקרים של רצח כאשר מאוד לא-קל לקבוע, היתה זה רצח צודק בהחלט ואפילו הכרחי (למשל, התגוננות מוכרחת), או היתה זו רשלנות שאין לה כפרה, או אפילו תוכנית מרושעת, שבוצעה ביצוע מיומן. כמובן, בפוליטיקה, כאשר לעתים מדובר בה על יחסים-גומלין מורכבים ביותר — לאומיים ובינלאומיים — בין המעמדות והמפלגות, יהיו מקרים רבים מאוד קשים בהרבה משאלת "פשרה" חוקית בעת שביתה או "פשרה" בוגדנית של מפיר-שביתה, של מנהיג בוגד וכדו'. לחבר מין מתכון או תקנה כללית ("שום פשרות"!), שתצלח לכל מקרה — אינולת היא. צריך אדם שיהיה לו ראש משלו למען יידע להתמצא בכל מקרה ומקרה. והרי הערך של אירגון מפלגתי או של מנהיגים מפלגתיים, הראויים לתואר זה, כל מהותו, אגב, פיתוח הידיעות ההכרחיות, הנסיון ההכרחי, החוש הפוליטי ההכרחי — מלבד הידיעות והנסיון — תוך עבודה ממושכת, עקשנית, רבגונית, כל-צדדית של כל נציגיו ההוגים של המעמד הנתון* — לשם פתרון מהיר ונכון של השאלות הפוליטיות המורכבות.

אנשים תמימים ובלתי-מנוסים לגמרי מדמים בנפשם, כי מספיק להכיר בפשרות כבדבר מותר בכלל — וימחה כל גבול בין האופורטוניזם, עימו מנהלים וחייבים לנהל אנו מאבק ללא-פשרה, לבין המארכסיזם המהפכני, או הקומוניזם. אולם לאנשים, שאינם יודעים עדיין, כי כל הגבולות גם בטבע וגם בחברה נעים ונדים ומותנים עד למידה מסויימת, אין לעזור אלא בלימוד ממושך, בחינוך, בהשכלה, בנסיון פוליטי ובנסיון-חיים. בשאלות

* בקרב כל מעמד, אפילו בתנאים של מדינה נאורה ביותר, ואפילו בקרב מעמד מתקדם ביותר והנתון בתוקף נסיבות השעה במצב של עליה גבוהה יוצאת-מן-הכלל של הכוחות הנפשיים, מצויים תמיד — וכל עוד קיימים מעמדות, כל עוד לא נתחזקה במלואה, לא הגיעה לידי יציבות, לא התפתחה על יסודה שלה חברה נטולת מעמדות. יהיו מצויים בהכרח — נציגי מעמד שאינם הוגים, אינם מסוגלים להגות, אילולא כן, לא יכול היה הקפיטליזם להיות אותו קפיטליזם המדכא את ההמונים.

המעשיות של המדיניות בכל רגע בודד או רגע היסטורי מיוחד חשוב לדעת להבליט את אלו, בהן בא לידי גילוי הסוג העיקרי של פשרות בוגדניות שאין להתירן, המגלמות את האופורטוניזם הקטלני בשביל המעמד המהפכני, ולכוון להסברתן, למאבק נגדן את כל המאמצים. בתקופת המלחמה האימפריאליסטית של 1914—1918 בין שתי קבוצות של ארצות חמסניות ודורסניות במידה שווה, היה הסוג העיקרי היסודי של אופורטוניזם — הסוציאלי-שויביניזם, כלומר, תמיכה ב"הגנת המולדת", אשר למעשה במלחמה כזאת לא היתה אלא הגנה על האינטרסים החמסניים של הבורגנות "שלך". לאחר המלחמה — הגנה על חבר הלאומים³¹ החמסני; הגנה על בריתות ישירות ועקיפות עם הבורגנות של ארצך "שלך" נגד הפרולטריון המהפכני והתנועה "הסובייטית"; הגנה על הדמוקרטיה הבורגנית והפרלמנטריזם הבוגדני נגד "השלטון הסובייטי" — כל אלה היו הגילויים העיקריים של אותן פשרות בוגדניות, שאין להתירן ואשר בצירופן היו את האופורטוניזם הקטלני לפרולטריון המהפכני ועניינו.

.... בכל ההחלטיות לדחות כל פשרה עם מפלגות אחרות, כל מדיניות של תימרון

ופשרנות" —

כותבים השמאליים הגרמניים בחוברת הפראנקפורטית.

מפליא שבקבוצות השקפות כאלו אין שמאליים אלה מגנים גינוי מוחלט את הבולשביזם. הרי לא ייתכן, שהשמאליים הגרמניים אינם יודעים, כי כל תולדות הבולשביזם לפני אוקטובר ולאחריו מלאות וגדושות מקרים של תימרון, סתגלנות, פשרות עם מפלגות אחרות, ובכללן גם עם מפלגות בורגניות!

לנהל מלחמה למיגור הבורגנות הבינלאומית, מלחמה קשה, ממושכת, מורכבת פי מאה מכל מלחמה עקשנית ביותר מהמלחמות הרגילות בין המדינות, ועם זאת לוותר מראש על תימרון, על ניצול הניגוד (ויהיה זמני בלבד) בין האוייבים, על סתגלנות ופשרות עם בני-ברית אפשריים (ולו זמניים, לא-יציבים, הססניים, בני-ברית על תנאי), האין זה דבר מיוחד עד לאיך-שיעור? האין זה דומה למצב, כאשר אנו בעת טיפוס קשה על הר, שלא נחקר עדיין, שרגל איש עוד לא דרכה על פסגתו, נוותר מראש על הליכת-עקלתון, על נסיגה אחורה לעתים, על הכיוון שבחרנו בו, על מאמצים לנסות ולמצוא כיוונים שונים אחרים? והנה באנשים כאלה, מעוטי הכרה וחסרי נסיון במידה כזאת (וטוב, אם מסתבר הדבר בצעירותם: לנוער ציווה האל עצמו לדבר שטויות כאלו במשך זמן מסוים) יכלו לתמוך — ואין הבדל אם במישרין ואם בעקיפין, בגלוי או בסתר, במלוא-המידה או במידת-מה — חברים מסויימים של המפלגה הקומוניסטית ההולנדית!!

לאחר המהפכה הסוציאליסטית הראשונה של הפרולטריון, לאחר

מיגור הבורגנות בארץ אחת, נשאר הפרולטריון של ארץ זו למשך זמן רב חלש יותר מהבורגנות, פשוט בתוקף קשריה הבינלאומיים העצומים, וכן בתוקף התחיה והשיקום הסטיכי והמתמיד של הקאפיטליזם ע"י יצרני-הסחר-רות הזעירים בארץ, שמיגרה את הבורגנות. לנצח אויב אדיר יותר אפשר רק תוך אימוץ גדול ביותר של הכוחות, תוך ניצול הכרחי קפדני ביותר, מסור, זהיר, מיומן של כל "בקיע", ואפילו קטן ביותר, בין האויבים, כל גיגוד אינטרסים בין הבורגנות של ארצות שונות, בין קבוצות או סוגים שונים של הבורגנות בארצות יחידות, וכן תוך ניצול כל אפשרות, ואפילו קטנה ביותר, לרכוש בן-ברית המוני, אפילו זמני, בלתי-יציב, רופף, בלתי-מהימן, מסוייג. מי שלא הבין זאת לא הבין כהוא-זה במארכסיזם ובסוציאליזם המדעי בן-זמננו בכלל. מי שלא הוכיח למעשה, בפרק זמן ממושך למדי ובמצבים פוליטיים רבגוניים למדי, את יכולתו להשתמש באמת זו במציאות — לא למד עדיין לסייע למעמד המהפכני במאבקו לשחרור האנושות העמלה כולה מעול המנצלים, והאמור מתייחס במידה שווה לתקופה שלפני ואחרי כיבוש השלטון הפוליטי על-ידי הפרולטריון.

תורתנו לא דוגמה, אלא הדרכה לפעולה — אמרו מארכס ואנגלס³², והשגיאה החמורה ביותר, הפשע החמור ביותר של המארכסיסטים "המוס-מכים", כגון קארל קאוטסקי, אוטו באואר ודומיהם, הוא, שהם לא הבינו זאת, לא ידעו להשתמש בכך ברגעים החשובים ביותר של מהפכת הפרולטר-יון. "פעילות פוליטית — אינה מדרכה של רחוב נייבסקי" (מדרכה נקיה, רחבה, ישרה ברחוב הראשי הישר לגמרי בפטרבורג), היה אומר עוד הסוציאליסט הרוסי הגדול בן התקופה הטרומ-מארכסיסטית, נ. ג. צ'רני-שבסקי³³. המהפכנים הרוסיים, מאז ימי צ'רנישבסקי, שילמו בקרבנות איך-ספור בעד התעלמות מאמת זו, או שיכחתה. יש להגיע, ויהי-מה, לכך, שהקומוניסטים השמאליים והמהפכנים המסורים למעמד-הפועלים באירופה המערבית ובאמריקה לא ישלמו מחיר כה יקר בעד סיגול אמת זו, כמו בני-רוסיה הנחשלים.

הסוציאלי-דמוקרטים המהפכניים הרוסיים נסתייעו לא-פעם, עד נפילת הצאריזם, בשרויות הליברלים הבורגניים, כלומר עשו עימם פשרות מעשיות לרוב, ובשנים 1901—1902, עוד לפני היות הבולשביזם, המערכת הישנה של "איסקרה" (במערכת זו היו פליכאנוב, אקסלרוד, זאסולין, מארטוב, פוטריסוב ואני) כרתה (אמנם לא לזמן רב) ברית פוליטית פורמלית עם סטרובה³⁴, המנהיג הפוליטי של הליברליזם הבורגני, אך ידעה בו-בזמן לנהל מאבק רעיוני ופוליטי תקיף מאוד ובלתי-פוסק נגד הליברליזם הבורגני ונגד גילויים זעירים ביותר של השפעתו בתוך תנועת-הפועלים. הבולשביקים המשיכו תמיד בפוליטיקה זו. מאז שנת 1905 הגנו הם

בשיתיות על ברית מעמד-הפועלים עם האיכרות נגד הבורגנות הליברלית והצאריזם בלי לסרב בו-בזמן אף פעם לקבל את תמיכת הבורגנות נגד הצאריזם, (למשל, בשלב-בחירות שני ובבחירות-משנה), בלי להפסיק את המאבק הרעיוני והפוליטי התקיף והבלתי-מתפשר נגד מפלגת האיכרים הבורגנית-מהפכנית — ה"סוציאליסטים-רבולוציונרים", הוקיעו אותם כדמוקרטים וזעיר-בורגניים, המונים את עצמם מעשה-זיוף עם הסוציאליסטים. בשנת 1907 הקימו הבולשביקים לזמן קצר גוש פוליטי פורמלי בבחירות לדומה עם ה"סוציאליסטים-רבולוציונרים". עם המנשביקים בשנות 1903—1912. היינו מדי-פעם במשך כמה שנים במפלגה סוציאלי-דמוקרטית אחידה בלי להפסיק אף פעם את המאבק הרעיוני-פוליטי עימם, כעם מוליכי ההשפעה הבורגנית נגד הפרולטריון ואפורטוניסטים. בזמן המלחמה עשינו פשרה מסויימת עם ה"קאוטסקיאנים", עם המנשביקים השמאליים (מארטוב) ועם חלק של ה"סוציאליסטים-רבולוציונרים" (צ'רנוב, נתנסון), ערכנו עימם ישיבות משותפות בצ'מרואלד ובקינטאל³⁵ והוצאנו מאניפסטים משותפים, אך מעולם לא הפסקנו, לא ריפינו את המאבק הרעיוני-פוליטי עם ה"קאוטסקיאנים", עם מארטוב וצ'רנוב (נתנסון מת בשנת 1919, בהיותו "קומוניסט-נארוודניק מהפכני"³⁶, הקרוב אלינו קירבה מוחלטת, כמעט סולידי עימנו). בעצם שעת ההפיכה האוקטוברית הקמנו גוש פוליטי — לא פורמאלי, אך חשוב מאוד (ומוצלח מאוד) — עם האיכרות הזעיר-בורגנית, בקבלנו בשלמותה, בלי שינוי כלשהו, את הפרוגרמה האגרארית הס"רית, כלומר, עשינו פשרה ודאית, על מנת להוכיח לאיכרים שאין בדעתנו להשתלט עליהם, אלא לבוא עימם לידי הסכם. בעת-ובעונה-אחת הצענו (ובמהרה הגשמו) גוש פוליטי פורמאלי, תוך השתתפות בממשלה, לס"רים השמאליים, שניתקו גוש זה לאחר כריתת שלום-ברסט ולאחר-מכן הגיעו עד להתקוממות מזויינת נגדנו ביולי 1918 ומאוחר יותר למאבק מזויין נגדנו.

מובן, איפוא, כי התקפות השמאליים הגרמניים על הוועה"מ של המפלגה הקומוניסטית בגרמניה, משום שהעלה את הרעיון לכונון גוש עם "הבלתי-תלויים" (מפלגת הס"ד הבלתי-תלויה של גרמניה", הקאוטסקיאנים), נראות בעינינו כבלתי-רציניות לחלוטין והן מוכיחות בעליל את אי-צדקתם של השמאליים. גם אצלנו ברוסיה היו מנשביקים ימניים (שהשתתפו בממשלת קרנסקי), התואמים את השיידמאנים הגרמניים, ומנשביקים שמאליים (מארטוב) שניצבו באופוזיציה למנשביקים הימניים והתואמים את הקאוטסקיאנים הגרמניים. המעבר המודרג של המוני הפועלים מהמנשביקים אל הבולשביקים ראינו בבחירות בשנת 1917: בוועידת המועצות הכל-רוסית הראשונה, ביוני 1917, היו לנו 13% בלבד. הרוב היה

לס"רים ולמנשביקים. בוועידת המועצות השניה (25.10.1917) היו לנו 51% של הקולות. מדוע בגרמניה אותה משיכה, מאותו סוג ממש, מימין לשמאל הביאה לא לחיזוק מידי של הקומוניסטים, אלא תחילה לחיזוק מפלגת-הביניים של "הבלתי-תלויים", אם כי למפלגה זו מעולם לא היו שום רעיונות פוליטיים עצמאיים, שום פוליטיקה עצמית, והיא אך התנדדה בין השיידמאנים לבין הקומוניסטים?

כנראה, אחת הסיבות היתה הטקטיקה המוטעית של הקומוניסטים הגרמניים, החייבים להודות בלא-מורא וביושר בשגיאה זאת וללמוד לתקנה. שגיאה זו היא שלילת ההשתתפות בפרלמנט הריאקציוני, הבורגני, ובאיגודים המקצועיים הריאקציוניים, עיקרה — גילויים רבים של אותה מחלת-הילדות "השמאלית", אשר עתה פרצה החוצה, ועל-כן יבוא ריפוייה בשלמות-יתר, במהירות-יתר ובתועלת רבה יותר לגוף.

בולט לעין, כי "מפלגת הס"ד הבלתי-תלויה הגרמנית" אינה עשויה מיקשה אחת בפנים: בצד המנהיגים האופורטוניסטיים הוותיקים (קאוסטסקי, הילפרדינג, ובמידה ניכרת, כנראה, קריספין, לדבור ואחרים), שהוכיחו את אי-כושרם להבין את הערך של השלטון הסובייטי והדיקטטורה של הפרו-טריון, את אי-כושרם לעמוד בראש מאבקו המהפכני — במפלגה זו קם וגדל במהירות מפליאה אגף שמאלי, פרולטרי. מאות אלפי חבריה של מפלגה זו (המונה, כמדומה, עד $3/4$ מיליון חברים) הם פרולטרים, המת-רחקים משיידמאן והצועדים במהירות אל הקומוניזם. אגף פרולטרי זה הציע כבר בוועידת "הבלתי-תלויים" בלייפציג (1919) להצטרף מייד וללא-תנאי אל האינטרנציונל ה-3. לחשוש מפני פשרה עם אגף זה של המפלגה הרי זה פשוט מגוחך. נהפוך הוא, חובה היא לקומוניסטים לחפש ולמצוא צורה מתאימה של פשרה עימם, פשרה כזאת, אשר, מצד אחד, תקל ותחיש את המיזוג המלא ההכרחי עם אגף זה, ומצד שני, לא תצר במידה כלשהי את צעדי הקומוניסטים במאבקם הרעיוני-פוליטי נגד האגף האופורטוניסטי הימני של "הבלתי-תלויים". בוודאי, לא קל יהיה לעצב צורה מתאימה של פשרה, אולם רק נוכל בלבד יכול להבטיח לפועלים הגרמניים ולקומוניסטים הגרמניים דרך "קלה" אל הנצחון.

הקפיטליזם לא היה קפיטליזם, אילו הפרולטריון "הצרוף" לא היה מוקף המון מגוון ביותר של טיפוסים-מעבר מן הפרולטרי אל הפרולטרי-למחצה (זה הרוכש לעצמו את חציים של אמצעי-הקיום ממכירת כוח-עבודתו), מן הפרולטרי-למחצה אל האיכר הזעיר (ואל בעל-מלאכה זעיר, אומן, בעל-עסק זעיר בכלל), מאיכר זעיר אל איכר בינוני וכו'; אילו בקרב הפרולטריון עצמו לא היתה חלוקה לשכבות מפותחות-יותר ומפותחות-פחות, לשכבות על-פי מקום-המוצא, המקצוע, לעתים על-פי הדת וכדו'.

ומכל אלה נובע בעקביות בלתי-נמנעת ההכרח — ההכרח המוחלט לגבי האוואנגרד של הפרולטריון, לגבי החלק בעל-ההכרה שבו, לגבי המפלגה הקומוניסטית, להזדקק לתימרון, לסתגלנות, לפשרות עם קבוצות שונות של פרולטרים, עם מפלגות שונות של פועלים ובעלי-עסק זעירים. כל העניין הוא — לדעת להפעיל טקטיקה זו, כדי להעלות ולא להנמיך את הרמה הכללית של ההכרה הפרולטרית, של המהפכנות, של הכושר להיאבק ולנצח. יש לציין, דרך אגב, כי נצחון הבולשביקים על המנשביקים תבע לא רק עד למהפכת אוקטובר 1917, אלא גם לאחריה, שימוש בטקטיקה של תימרון, של סתגלנות, פשרות, פשרות כאלו, כמובן, שהקלו, החישו, יצבו וחיזקו את הבולשביקים על חשבון המנשביקים. הדמוקרטים הזעיר-בורגניים (ובכללם גם המנשביקים) מתנוודדים בהכרח בין הבורגנות לבין הפרולטריון, בין הדמוקרטיה הבורגנית לבין המשטר הסובייטי, בין הרפורמיזם לבין המהפכנות, בין אהבת פועלים לבין פחד מפני הדיקטטורה הפרולטרית וכו'. הטקטיקה הנכונה של הקומוניסטים מן-ההכרח כי מהותה תהיה ניצול התנודות הללו, ובשום אופן לא התעלמות מהן. ניצול זה דורש ויתורים לאותם אלמנטים באותו זמן ובאותה מידה, כאשר אלמנטים אלה פונים אל הפרולטריון — בדב-בד עם מאבק נגד אלה, הפונים לבורגנות. כתוצאה מהפעלת טקטיקה נכונה המנשביזם הלך והתפורר ומוסיף להתפורר אצלנו תוך כדי בידוד המנהיגים האופורטוניסטיים העיקשיים והעברת טובי הפועלים והאלמנטים המעולים של הבורגנות הזעירה למחננו. זהו תהליך ממושך, וב"פתרון" פזיז: "שום פשרות, שום תימרון" אפשר אך להזיק לעניין הגברת השפעתו של הפרולטריון המהפכני והאדרת כוחו.

לבסוף, אחת השגיאות המובהקות של "השמאליים" בגרמניה היא עמידתם הישראלית על אי-הכרה בשלום ורסאי³⁷. ככל שק. הורנר, למשל, מנסח השקפה זו ב"יסודיות-יתר", ב"חשיבות-יתר", ב"החלטיות" שאין להרהר אחריה, כן פוחת מידת-התבונה בניסוח זה. לא די להסתלק מדברי-ההבל המשועים של "הבולשביזם הלאומי" (לאופנברג ועוד), שהגיע בדיבור-ריו עד לכינון גוש עם הבורגנות הגרמנית לשם מלחמה נגד האנטנטה בתנאים של ימינו — ימי המהפכה הפרולטרית הבינלאומית. יש להבין, כי מוטעית מעיקרה היא הטקטיקה הקובעת, כי גרמניה הסובייטית (אילו הוקמה בקרוב רפובליקה גרמנית סובייטית) אינה מחויבת להכיר למשך זמן מסוים בשלום ורסאי ולהיכנע לו. אין נובע מכך, כי ה"בלתי-לתיים" צדקו אז — כאשר ישבו בממשלה השיידמאנים, כאשר עדיין לא מוגר השלטון הסובייטי בהונגריה, לא בוטלה האפשרות להגשת עזרה מצד המהפכה הסובייטית בווינה לשם תמיכה בהונגריה הסובייטית — בהעלותם בתנאים של אותם הימים את הדרישה לחתום על שלום ורסאי. ה"בלתי-

תלויים" תיכססו ותימרנו אז באופן גרוע מאוד, שכן נטלו על עצמם אחריות גדולה או פחותה יותר לבוגדים השיידמאנים וגלשו — פחות או יותר מנקודת-ראות של מלחמה מעמדית תקיפה ללא-רחם (וקרת-רוח ביותר) עם השיידמאנים — אל נקודת-ראות "לא-מעמדית" או "על-מעמדית".

אולם עתה המצב הוא בפירוש כזה, שהקומוניסטים בגרמניה אינם צריכים לקשור את ידיהם-הם ולהבטיח, כי ידחו בהחלט וללא-תנאי את שלום-ורסאיי במקרה שהקומוניזם ינצח. זוהי שטות. יש לומר: השיידמאנים והקאוטסקיאנים ביצעו שורה של בגידות שהכבידו (ובמידה מסויימת: פשוט כילו) את הברית עם רוסיה הסובייטית, עם הונגריה הסובייטית. אנו, הקומוניסטים, נקל ונכשיר בכל האמצעים ברית זו, ועם זאת אין אנו מחוייבים כלל לדחות דחייה גמורה את שלום ורסאיי ודווקא מייד. אפשרות דחיתו המוצלחת תלויה לא רק בהשגים הגרמניים, אלא גם בהשגים הבינלאומיים של התנועה הסובייטית. השיידמאנים והקאוטסקיאנים הפריעו לתנועה זו, ואילו אנו עוזרים לה. אכן זוהי מהותו של העניין, בכך הוא ההבדל העיקרי. ואם אוייבינו המעמדיים, המנצלים, משרתיהם, השיידמאנים והקאוטסקיאנים, החמיצו שורה שלמה של אפשרויות לחזק את התנועה הסובייטית, הגרמנית והבינלאומית, לחזק את המהפכה הסובייטית — הגרמנית והבינלאומית כאחד, הרי האשמה מוטלת עליהם. המהפכה הסובייטית בגרמניה תחזק את התנועה הסובייטית הבינלאומית, המהווה את המעוז החזק ביותר (המעוז היחיד הבטוח, הבלתי-מנוצח, המעוז העולמי האדיר) נגד שלום ורסאיי, נגד האימפריאליזם הבינלאומי בכלל. להציב את השחרור מחוזה ורסאיי — לחלוטין, ללא-תנאי ומייד — במקום הראשון לפני השאלה בדבר שחרורן של ארצות אחרות, המדוכאות בידי האימפריאליזם, מעולו של האימפריאליזם — אין זה אלא נציונליזם קרתני (הראוי לקאוטסקי, להילפרדינג, אוטו באואר ושות'), ולא אינטרנציונליזם מהפכני. מיגור הבורגנות באחת הארצות האירופיות הגדולות, לרבות גרמניה, הוא יתרון כזה של המהפכה הבינלאומית, שלמענו אפשר ואף הכרחי — אם יהיה צורך בכך — להשלים עם קיום ממושך יותר של שלום ורסאיי. אם רוסיה לבדה יכלה, לתועלת המהפכה, לשאת במשך חודשים מספר את שלום ברסט, הרי לא מן-הנמנע כלל, כי גרמניה הסובייטית, בברית עם רוסיה הסובייטית, תעצור כוח ותישא לתועלת המהפכה את קיומו הממושך יותר של שלום ורסאיי.

האימפריאליסטים של צרפת, אנגליה וכו' עורכים פרובוקציות לקומוניסטים הגרמניים, טומנים פח לרגליהם: "אימרו, שלא תחתמו על שלום ורסאיי". ואילו הקומוניסטים השמאליים נלכדים כתינוקות בפח שהוטמן להם, במקום לתמרן בזריזות, במיומנות נגד האוייב הערמומי, החורש מזימות

והחוק יותר בשעה זו, במקום לומר לו: "עתה נחתום על חוזה ורסאי". לקשור מראש את ידינו-אנו, לומר בגלוי לאויב, העולה ברגע זה עלינו בזינו, אם נילחם בו ומתי נילחם — זוהי איולת ולא מהפכנות. לצאת לקרב בשעה שידוע מראש, כי הדבר כדאי לאויב ולא לנו — אין זה אלא פשע, ולא יצלחו למאומה אותם מדינאים של המעמד המהפכני, שלא יכלו לבצע "תימרון, סתגלנות, פשרות", כדי להשתמש ממערכה שלבטח אינה כדאית.

IX

הקומוניזם, "השמאלי" באנגליה

באנגליה אין עדיין מפלגה קומוניסטית, אולם יש תנועה קומוניסטית בקרב הפועלים — תנועה רעננה, נרחבת, רבת-עוצמה, הגדלה במהירות, הנותנת את הזכות לרחוש תקוות מעודדות ביותר. קיימים כמה מפלגות ואירגונים פוליטיים ("המפלגה הסוציאליסטית הבריטית"³⁸, "מפלגת העבודה הסוציאליסטית", "החברה הסוציאליסטית של דרום-וולס", "הפדרציה הפועלית הסוציאליסטית"³⁹), הרוצים להקים מפלגה קומוניסטית והמנהלים כבר ביניהם משאומתן בעניין זה. בעתון "Workers Dreadnought"⁴⁰ (כ' 6, מס' 48, מ-21.2.1920), השבועון של האירגון האחרון, שהוזכר לעיל, הנערך על-ידי החברה סילביה פאנקהרסט, פורסם מאמרה: "אל המפלגה הקומוניסטית". המאמר מוסר על מהלך המשאומתן בין 4 האירגונים הנ"ל בדבר הקמת מפלגה קומוניסטית אחידה, על יסוד של הצטרפות לאינטרנציונל ה-3, של הכרה בשיטה הסובייטית, במקום הפרלמנטריות, ובדיקטורה של הפרולטריון. מסתבר, כי אחד המכשולים העיקריים על דרך הקמתה המיידית של מפלגה קומוניסטית אחידה הם חילוקי-הדעות בשאלת ההשתתפות בפרלמנט והצטרפות המפלגה הקומוניסטית החדשה ל"מפלגת העבודה" הישנה, הפרופסיונליסטית, המורכבת בעיקר מהטרייד-יוניונים, האופורטוניסטית והסוציאלי-שוביניסטית. "הפדרציה הפועלית הסוציאליסטית" — וכן "מפלגת-העבודה הסוציאליסטית"* — מתנגדות להשתתפות בבחירות

* נדמה, כי מפלגה זו מתנגדת להצטרפות אל מפלגת-העבודה, אך לא כולה מתנגדת להשתתפות בפרלמנט.

לפרלמנט ובפרלמנט, להצטרפות אל "מפלגת-העבודה", ובענין זה נחלקות הן בדעותיהן עם כל החברים, או עם רובם, של "המפלגה הסוציאליסטית הבריטית", שהינה בעיניהם "האגף הימני של המפלגות הקומוניסטיות" באנגליה (עמ' 5 במאמרה הנ"ל של סילביה פאנקהרסט).

ובכן, החלוקה היסודית היא כבגרמניה — על אף ההבדלים העצומים בצורת הגילוי של חילוקי-הדעות (בגרמניה צורה זו קרויה ל"רוסית" הרבה יותר מאשר באנגליה) ובשורה שלמה של נסיבות אחרות. נעיין, איפוא, בנימוקיהם של "השמאליים".

בשאלת ההשתתפות בפרלמנט מסתמכת הח' סילביה פאנקהרסט על מאמרו של הח' ו. גאלאכר (W. Gallacher), שפורסם באותו גליון עצמו, הכותב בשם "מועצת הפועלים הסקוטית" בגלאזגו:

"מועצה זו — כותב הוא — הינה אנטי-פרלמנטרסטית בהחלט, ומאחוריה עומד האגף השמאלי של אירגונים פוליטיים שונים. אנו מייצגים את התנועה המהפכנית בסקוטלנד, השואפת להקמת אירגון מהפכני בתעשיות (בענפי-ייצור שונים) ומפלגה קומוניסטית, המבוססת על ועדים סוציאליים, בכל רחבי המדינה. במשך זמן רב התווכחנו עם הפרלמנטרים הרשמיים. לא ראינו כהכרחי להכריז מלחמה גלויה נגדם, ואילו הם מפחדים לפתוח בהתקפה עלינו.

אולם מצב-עניינים זה אינו יכול להימשך זמן רב. אנו מנצחים לכל אורך הקו. המוני הפועלים של מפלגת הפועלים הבלתי-תלויה בסקוטלנד ליבם מתמלא רגש תיעוב ממחשבה על הפרלמנט, וכמעט כל הקבוצות המקומיות עומדות לצד הסובייטים (כאן באה המלה הרוסית "סובייט" בכתוב אנגלי) או לצד מועצות-הפועלים. כמובן, הדבר הוא בעל חשיבות רצינית למדי לגבי אותם אדונים הרואים בפוליטיקה אמצעי של הכנסה (מקצוע) ונוקטים באמצעים מאמצעים שונים, כדי לשכנע את חבריהם לחזור לחיק הפרלמנטריוזם. החברים המהפכניים אינם צריכים (ההדגשות בכל מקום של המחבר) לתמוך בכנופיה זו. מאבקנו כאן יהיה קשה מאוד. אחד מקוויו הגרועים ביותר תהיה בגידתם של אלה, אשר בשבילם ענייניהם האישיים הם מניע חזק יותר מעניינם במהפכה. כל תמיכה בפרלמנטריוזם משמשת פשוט סיוע להעברת השלטון לידי השיידמאנים והנוסקה הבריטיים שלנו. הנדרסון, קליינס (Clynes) ושות' הינם ריאקציוניים ללא-תקנה. מפלגת-העבודה הבלתי-תלויה הרשמית סרה במידה גוברת לשלטונם של הליברלים הבורגניים, שמצאו לעצמם מקלט רוחני במחנה האדונים מאקדונלד, סנואודן ושות'. מפלגת-הפועלים הבלתי-תלויה הרשמית רוחשת שנאה מרה לאינטרנציונל ה-3, ואילו ההמון עומד לימינו. תמיכה בדרך כלשהי בפרלמנטים האופורטוניסטיים פירושה — פשוט לסייע בידי האדונים הנ"ל. המפלגה הסוציאליסטית הבריטית אין לה כאן כל חשיבות... כאן דרוש אירגון יצרני (תעשייתי) מהפכני בריא ומפלגה קומוניסטית, הפועלת על-פי יסודות ברורים, מוגדרים בדייקנות, יסודות מדעיים.

אם חברינו יכולים לעזור לנו בהקמתם של שני אלה, נקבל ברצון את עזרתם ; אם אינם יכולים — אל־נא יתערבו כלל, למען השם, אם אינם רוצים לבגוד במהפכה על־ידי הגשת תמיכה לריאקציונרים, החותרים בשקידה רבה כל־כך לתואר „המכובד“ (? — סימך־השאלה של המחבר) של חבר־הפרלמנט, ואשר עז רצונם להוכיח, כי יכולים הם למשול באותה הצלחה, כ„אדונים“ עצמם — המדינאים המעמדיים.”

מכתב זה למערכת מביע, לדעתי, באופן מצויין את הלכ־הרוח ונקודת־ראותם של הקומוניסטים הצעירים או של הפועלים בני־ההמון, שהתחילו זה עתה להגיע אל הקומוניזם. הלך־רוח זה הוא משמח ביותר ורב־ערך ; יש לדעת להעריכו ולתמוך בו, שכן בלעדיו נטול תקווה הוא נצחון המהפכה באנגליה — וכן בכל ארץ אחרת. אנשים, היודעים לבטא הלך־רוח זה של ההמונים, היודעים לעורר בקרב ההמונים הלך־רוח כזה (שלעתים קרובות מאוד רדום הוא, בלתי־מחוויר, שעוד לא התעורר)—יש לשמור עליהם, לדאוג להם, להגיש להם כל עזרה, אך ב־זמן צריך במישרין ובגלוי לומר להם, כי הלך־רוח בלבד אינו מספיק להדרכת ההמונים במאבק המהפכני הגדול, וכי שגיאות אלו או אחרות, אשר אנשים מהמסורים ביותר לעניין המהפכה עלולים לבצען או מבצעים אותן — הן שגיאות המסוגלות להביא נזק לעניין המהפכה. המכתב למערכת של הח' גאלאכר מראה ללא כל ספק את גבטי כל אותן השגיאות, אשר שגו הקומוניסטים „השמאליים“ הגרמניים וכן הבולשביקים „השמאליים“ הרוסיים בשנים 1908 ו־1918.

מחבר המכתב מלא שנאה פרולטרית נאצלת ביותר (המובנת והקרובה, בכל זאת, לא רק לפרולטרים, אלא גם לכל העמלים, לכל „האנשים הקטנים“, אם נשתמש בביטוי הגרמני) „למדינאים המעמדיים“ הבורגניים. שנאה זו של נציג ההמונים המדוכאים והמנוצלים היא, באמת, „מקור כל חוכמה“, יסוד של כל תנועה סוציאליסטית והצלחותיה. אך המחבר, כנראה, אינו לוקח בחשבון, כי פוליטיקה היא מדע ואמנות, שאינן יורדות מן השמיים, אינן ניתנות חינום, והפרולטריון, אם ברצונו לנצח את הבורגנות, חייב לעצב לעצמו „מדינאים מעמדיים“ משלו, פרולטריים, מדינאים כאלה, שלא יהיו גרוועים ממדינאים בורגניים.

מחבר המכתב הבין מצויין, שלא פרלמנט, אלא מועצות־פועלים בלבד יכולות לשמש מכשיר להשגת מטרותיו של הפרולטריון. וכמובן, מי שלא הבין עד כה דבר זה אינו אלא ריאקציונר מן המרושעים ביותר, ויהיה זה אפילו אדם מלומד־לעילא, מדינאי מנוסה ביותר, סוציאליסט כן ביותר, מארכסיסט יודע־ספר, אזרח ואיש־משפחה ישר ביותר. אך מחבר המכתב אינו מעמיד אפילו את השאלה, אינו מהרהר בכורח להעמיד את השאלה על כך, האפשר להביא את המועצות לידי נצחון על הפרלמנט, בלי להכניס

את המדינאים „הסובייטיים“ לתוך הפרלמנט? בלי לפורר את הפרלמנט מבפנים? בלי להכשיר מתוך הפרלמנט את הצלחת המועצות בתפקיד הנועד להם — לפזר את הפרלמנט? ועם זאת מחבר המכתב מביע רעיון נכון בהחלט, כי המפלגה הקומוניסטית באנגליה חייבת לפעול על יסודות מדעיים. המדע דורש, ראשית, את הישוב הנסיון של ארצות אחרות, בייחוד אם ארצות אחרות, אף הן קפיטליסטיות, מתנסות או התנסו לא מכבר בנסיון דומה מאוד; שנית, את חישוב כל הכוחות, הקבוצות, המפלגות, המעמדות וההמונים, הפועלים בתוך אותה ארץ, וכלל לא את קביעת הפוליטיקה רק על יסוד משאלות והשקפות, על יסוד מידת הכרתם ונכונותם למאבק של קבוצה ומפלגה אחת בלבד.

כי ההנדרסונים, הקליינסים, המאקדונלדים, הסנואודנים הם ריאקציונרים ללא-תקנה — דבר נכון הוא. וכן נכון הדבר שהם רוצים ליטול את השלטון לידיהם (בהעדיפם, אמנם, קואליציה עם הבורגנות), שהם רוצים „למשול“ לפי הכללים הבורגניים מימים עברו, שהם בהכרח ינהגו, כשיגיעו לשלטון, בדומה לשיידמאנים ולנוסקה. ואמנם כך הוא העניין. אך מכאן אין גובע כלל, כי תמיכה בהם היא בגידה במהפכה, אלא שלטובת המהפכה חייבים המהפכנים של מעמד-הפועלים לתמוך באדונים אלה תמיכה פרלמנטרית מסויימת. לשם הסברת רעיון זה אביא שני מיסמכים פוליטיים אנגליים של ימינו: (1) נאומו של ראש-הממשלה לוי־ג'ורג' מ־18.3.1920 (לפי הנוסח של 19.3.1920 „The MANCHESTER GARDIAN“ ו־2) שיקולי הקר-מוניסטית „השמאלית“, הח' סילביה פאנקהרסט במאמר הנ"ל.

לוי־ג'ורג' התפלמס בנאומו עם אסקביט (שהוזמן במיוחד לאספה, אך סירב לבוא) ועם אותם הליברלים, הרוצים לא בקואליציה עם השמרנים, אלא בהתקרבות למפלגת-העבודה. (ממכתבו של הח' גאלאכר למערכת ראינו כמו-כן את ציון העובדה של מעבר הליברלים למפלגת-העבודה הבלתי-תלויה) לוי־ג'ורג' טען, כי הכרחית קואליציה של הליברלים עם השמרנים, קואליציה הדוקה דווקא, שאם-לא-כן יכולה לנצח מפלגת-העבודה, זו אשר לוי־ג'ורג' „מעדיף לכנותה“ סוציאליסטית והשואפת ל„בעלות קולקטיבית על אמצעי הייצור“. „בצרפת נקרא דבר זה קומוניזם“ — הסביר הסברה פופולרית מנהיג הבורגנות האנגלית לשומעיו, חברי המפלגה הליברלית הפרלמנטרית, אשר דבר זה, כנראה, עדיין לא היה ידוע להם — „בגרמניה קוראים לכך סוציאליזם; ברוסיה נקרא הדבר — בולשביזם“. לגבי הליברלים אין דבר זה מתקבל על הדעת מבחינה עקרונית, הסביר לוי־ג'ורג', שכן הליברלים עומדים עקרונית על זכות הקניין הפרטי. „הציביליזציה בסכנה“ — הכריז הנואם, ומשום כך הליברלים והשמרנים חייבים להתאחד...

...אם תבואו למחוזות החקלאיים — אמר לוי ג'ורג' — תראו שם — זאת היא גם דעתי — את החלוקות המפלגתיות הישנות, שנשתמרו בצורתן הקודמת. הסכנה שם רחוקה עדיין. אין שם סכנה. אך כשיגיע העניין למחוזות הכפריים, הרי הסכנה שם תהיה גדולה כשם שגדולה היא עכשיו במחוזות תעשייתיים מסויימים. ארבע המישיות של ארצנו עסוקות בתעשייה ובמסחר, ואולי חמישית בלבד — בחקלאות. זוהי אחת הנסיבות, העומדת לנגד עיני תמיד עת מהרהר אני בסכנות הצפויות לנו בעתיד. בצרפת האוכלוסיה היא חקלאית, ושם קיים בסיס מוצק של השקפות מסויימות, שאינן נע במהירות יתרה ואשר לא קל ביותר לעוררו על-ידי תנועה מהפכנית. אחר הוא מצב העניינים בארצנו. להפוך את ארצנו קל יותר מכל ארץ אחרת בעולם, ואם היא תתחיל להתנווד, הרי התמוטה מהסיבות שצויינו תהיה כאן חזקה יותר, מאשר בארצות אחרות."

מכאן רואה הקורא, כי מר לוי ג'ורג' אינו רק חכם מופלג, אלא אדם שלמד הרבה מהמארכסיסטים. ואין זה חטא אם גם אנו נלמד משהו מלוי ג'ורג'.

מעניין גם לציין את האפיזודה הבאה מן הוויכוח, שנתקיים לאחר נאומו של לוי ג'ורג':

האדון וולאס (Wallace): הייתי רוצה לשאול, כיצד רואה ראש-הממשלה את תוצאות מדיניותו במחוזות התעשייתיים ביחס לפועלי התעשייה, שרבים מאוד ביניהם הם ליברלים ותומכים בנו תמיכה רבה כל-כך. האם בלתי אפשרית היא התוצאה, שתגרום לגידול כוחה של מפלגת-העבודה במידה עצומה מצד הפועלים, אשר כיום הם עוזרינו הכנים?

ראש-הממשלה: דעתי היא אחרת לגמרי. העובדה, שהליברלים נאבקים בינם לבין עצמם, דוחפת, בלי ספק, מספר ניכר של ליברלים, מתוך יאוש, אל זרועות מפלגת-העבודה, בה מצוי כבר מספר ניכר של ליברלים, אנשים מוכשרים מאוד, העוסקים כעת בהבאשת ריחה של הממשלה. והתוצאה היא, בלי ספק, כי מתחזק במידה ניכרת הלך-הרוח בציבור לטובת מפלגת-העבודה. דעת-הציבור פונה לא אל הליברלים, העומדים מחוץ למפלגת-העבודה, אלא למפלגת-העבודה עצמה. על כך מעידות בחירות-המישנה החלקיות."

דרך אגב, שיקול-דעת זה מעיד במיוחד, כיצד אנשיה הפקחים ביותר של הבורגנות נסתבכו ואינם יכולים שלא לעשות שטויות, אשר אין להן תקנה. ודבר זה הוא שביא עליה על הבורגנות. ואילו אנשינו יכולים אפילו לעשות שטויות (אמנם בתנאי, כי שטויות אלו לא תהיינה גדולות מדי ותבואנה בעוד מועד על תיקונן) ואף-על-פי-כן יהיו הם המנצחים בסופו של דבר.

המיסמך הפוליטי השני — שיקולה הבא של הקומוניסטית "השמא-
לית", הח' סילביה פאנקהרסט :

"... הח' אינקפין (מזכיר המפלגה הסוציאליסטית הבריטית) מכנה את מפלגת-
העבודה בשם, האירגון הראשי בתנועת מעמדה הפועלים'. חבר אחר של המפלגה
הסוציאליסטית הבריטית הביע בכינוס האינטרנציונל ה-3 את השקפת המפלגה
הסוציאליסטית הבריטית בהבלטה רבה עוד יותר. הוא אמר: ,אנו רואים במפלגת-
העבודה את מעמדה הפועלים המאורגן'.

אין אנו שותפים לדעה זו על מפלגת-העבודה. מפלגת-העבודה גדולה מאוד
מבחינה מספרית, אם כי חלק ניכר מאוד של חבריה לקוי בחוסר-מעש ואדישות.
אלה הם פועלים ופועלות, שנכנסו לטרייד-יוניונים משום שהחריהם לאגף בית-
החרושת הם טרייד-יוניוסיטים ומשום שרוצים הם לקבל סעד.

אולם אנו מודים, כי גודלה המספרי של מפלגת-העבודה מקורו גם בעובדה,
שהיא הינה יצירה של אותה אסכולת מחשבה, אשר רובו של מעמדה הפועלים האנגלי
עדיין לא הרג מתחומיה, אם כי תמורות כבירות הולכות ומבשילות במוחות העם,
אשר ישנה במהרה מצב עניינים זה..."

"... מפלגת העבודה הבריטית, בדומה לאירגונים סוציאל-פטריוטיים בארצות
אחרות, תביא בהכרח, במהלך ההתפתחות הטבעית של החברה, אל השלטון. משימתם
של הקומוניסטים — לערוך את הכוחות, שימגרו את הסוציאל-פטריוטים, וחייבים
אנו בארצנו לא להשהות פעילות זו ולא להסס.

אין אנו צריכים לפזר את מרצנו, בהגדילנו את כוחה של מפלגת-העבודה ;
עלייתה לשלטון היא בלתי-נמנעת. אנו חייבים לרכז את כוחותינו לשם הקמת
תנועה קומוניסטית, שתנצח אותה. מפלגת-העבודה תרכיב במהרה את הממשלה ;
האופוזיציה המהפכנית צריכה להיות מוכנה לשם התקפה עליה..."

ובכן, הבורגנות הליברלית מותרת על השיטה המקודשת מבחינה
היסטורית בנסיון של מאות בשנים — והכדאית מאוד למנצלים — על
שיטת "שתי מפלגות" (של מנצלים), בהניחה כי מן-ההכרח לאחד את כוחותיהם
למען מאבק נגד מפלגת-העבודה. חלק של הליברלים בורחים, כעכברושים
מאניה טובעת, ועוברים למפלגת-העבודה. הקומוניסטים השמאליים סבורים,
כי מעבר השלטון לידי מפלגת-העבודה הוא בלתי-נמנע ומודים, כי לימינה
עומד כיום רוב הפועלים. הם מסיקים מכך אותה מסקנה מוזרה, המנוסחת
על-ידי הח' סילביה פאנקהרסט במלים הבאות :

"המפלגה הקומוניסטית אינה צריכה לעשות פשרות... היא חייבת לקיים את
הדוקטרינה שלה בטוהרה, לקיים את איתנותה ברפורמיזם בלי פגם כלשהו. ייעודה
— לצעוד קדימה בלי להתעכב ובלי לסור מן הדרך, ללכת בנתיב המוביל ישר
אל המהפכה הקומוניסטית".

נהפוך הוא, מכיוון שרוב הפועלים באנגליה עדיין צועד אחר הקרנסקים או השיידמאנים האנגליים, שרוב זה עוד לא עבר את הנסיון עם ממשלה מורכבת מאנשים אלה — אותו נסיון שהיה נחוץ גם ברוסיה וגם בגרמניה למעבר המוני של הפועלים אל הקומוניזם — הרי נובע מכך בוודאות גמורה, שהקומוניסטים האנגליים חייבים להשתתף בפרלמנטריוזם, חייבים מתוך הפרלמנט לעזור להמון הפועלי לראות למעשה את תוצאות פועלה של הממשלה ההנדרסונית והסנאוודנית, צריכים לעזור להנדרסונים ולסנאוודנים לנצח את לויד ג'ורג' וצ'רצ'יל המאוחדים. לנהוג אחרת פירושו — להכביד על עניין המהפכה, משום שבלי שינוי ההשקפות של רוב מעמד הפועלים המהפכה היא בלתי אפשרית, ואילו שינוי זה נוצר על-ידי הנסיון הפוליטי של ההמונים ולעולם לא על-ידי התעמולה בלבד. «ללא פשרות קדימה, בלי לסור מן הדרך», אם זאת אומר מיעוט חסר-אונים לחלוטין של הפועלים, היודע (על כל פנים הצריך לדעת), כי הרוב לאחר פרק זמן קצר — בתנאי שהנדרסון וסנאוודן ינצחו את לויד ג'ורג' וצ'רצ'יל — יתאכזב ממנהיגיו ויעבור לתמיכה בקומוניזם (או לפחות לנייטרליות ועל-פירוב לנייטרליות אוהדת לקומוניזם) — הרי סימנה כזאת מוטעית בפירוש. דבר זה דומה למעשה ב-10,000 חיילים, המסתערים לקרב נגד 50,000 חיילי האויב, בשעה שהכרח הוא «להיעצר», «לסור מן הדרך», אפילו לעשות «פשרה», ובלבד שתיתן לתגבורת של 100,000 איש שהות להגיע, שכן אין לאל ידם לצאת מייד לקרב. זהו מעשה-יילדות של אינטליגנטים, ולא טקטיקה רצינית של מעמד מהפכני.

החוק היסודי של המהפכה, שנתאשר בכל המהפכות, ובפרט ב-3 המהפכות הרוסיות במאה ה-20, מהותו היא: בשביל המהפכה לא די שההמונים המנוצלים והמדוכאים יבואו לידי הכרה, שאי-אפשר להיות כבעבר וידרשו שינוי; בשביל המהפכה הכרח הוא, שהמנוצלים לא יוכלו להיות ולמשול כמקודם. רק אז, כאשר «עם הארץ» אינו רוצה עוד בישן ו«הצמרת» אינה יכולה לנהוג כבעבר, רק אז יכולה המהפכה לנצח. בצורה אחרת באה אמת זו לידי ביטוי במלים הבאות: המהפכה היא בלתי-אפשרית בלי משבר כלל-לאומי (הפוגע גם במנוצלים וגם במנצלים). פירוש הדבר, כי למען המהפכה צריך, ראשית, להגיע לכך, שרוב הפועלים (או, בכל אופן, רוב הפועלים בעלי ההכרה, ההוגים, הפעילים מבחינה פוליטית) יבינו במלואו את ההכרח בהפיכה ויהיו מוכנים למסור את נפשם למענה; שנית, שעל המעמדות השליטים יעבור משבר ממשלתי, המושך למדיניות אפילו את ההמונים הנחשלים ביותר (הסימן של כל מהפכה אמיתית: גידול מהיר פי 10 ואפילו פי 100 של מספר הנציגים, המסוגלים למאבק פוליטי,

של המון העמלים והמדוכאים, שהיה אדיש עד כה), המתיש את כוחה של הממשלה והמאפשר למהפכנים את מיגורה המהיר.

באנגליה — כפי שמשמע, אגב, דווקא מנאמו של לוי ג'ורג' — גואים ומבשילים בצורה בולטת לעיני שני התנאים למהפכה פרולטרית מוצלחת. ושיאיות הקומוניסטים השמאליים מסוכנות עתה כפל-כפליים דווקא משום שמהפכנים מסויימים מגלים יחס לא-מעמיק כל צורכו, חסר תשומת-לב והכרה מספקת, בלתי-מחושב דיו, לכל אחד מהתנאים האלה. אם רוצים אנו — לא קבוצה מהפכנית, אלא מפלגת המעמד המהפכני — למשוך אחרינו את ההמונים (ובלעדי זאת קיימת סכנה, שנישאר סתם דברנים) צריכים אנו, ראשית, לסייע להנדרסון ולסנאוודן להכריע את לוי ג'ורג' וצ'רצ'יל (ואפילו נכון יותר: לאלץ את הראשונים להביס את השניים, שכן הראשונים יראים מפני נצחונם הסופי); שנית, לעזור לרובו של מעמד-הפועלים להיווכח מנסיונו שלו בצדקתנו, כלומר, באי-כושרם המוחלט של הנדרסון וסנאוודן, בטבעם הזעיר-בורגני והבוגדני, באי-נמנעות פשיטת-הרגל שלהם; שלישית, לקרב את הרגע, כאשר על רקע אכזבתו של רוב הפועלים בהנדרסונים, אפשר יהיה, תוך סיכויים רציניים להצלחה, להדיח בבת-אחת את ממשלת ההנדרסונים, שתחיל להתרוצץ במבוכה רבה עוד יותר, אם אפילו לוי ג'ורג' החכם המופלג והמיושב ביותר, לא הזעיר-בורגני אלא הגדול-בורגני, מגלה מבוכה גמורה ומתיש את כוחו שלו (ושל הבורגנות כולה) במידה גוברת — אתמול ב"חיכוהו" עם צ'רצ'יל, היום ב"חיכוהו" עם אסקביט.

אדבר באופן יותר קונקרטי. הקומוניסטים האנגליים צריכים, לדעתי, לאחד את כל ארבע המפלגות והקבוצות שלהם (שכולן חלשות מאוד, ומהן חלשות במאוד-מאוד) במפלגה קומוניסטית אחת על הרקע של עקרונות האינטרנציונל ה-3 ושל השתתפות חובה בפרלמנט. המפלגה הקומוניסטית מציעה להנדרסונים ולסנאוודנים "פשרה", הסכם בחירות: צועדים ביחד נגד לוי ג'ורג' והשמרנים, מחלקים את המקומות בפרלמנט לפי מספר הקולות, שיתנו הפועלים בעד מפלגת-העבודה או בעד הקומוניסטים (לא בבחירות, אלא בהצבעה מיוחדת), שומרים על החופש המלא ביותר של תעמולה, הסברה, של פעילות פוליטית. בלי תנאי אחרון זה אין, כמובן, לקיים גוש, שכן תהיה זו בגידה: על החופש המלא להוקעת ההנדרסונים והסנאוודנים חייבים הקומוניסטים להגן ולהצליח בהגנה עליו באותו תוקף, כפי שהגנו עליו (15 שנים, 1903—1917) והצליחו בהגנה זו הבולשביקים הרוסיים לגבי ההנדרסונים והסנאוודים הרוסיים, כלומר המנשבביקים.

אם ההנדרסונים והסנאוודנים יסכימו להקים גוש בתנאים אלה, הרי זכינו, כי הלא לגמרי לא חשוב לנו מספר המקומות בפרלמנט, אין אנו רודפים אחרי זה, בנקודה זו נהיה ותרנים (ואילו ההנדרסונים ובייחוד

ידידיהם החדשים — או אדוניהם החדשים — הליברלים, שעברו למפלגת-העבודה הבלתי-תלויה, רודפים אחרי זה יותר מכל. זכינו, שכן נישא את התעמולה שלנו לתוך ההמונים בשעה שלויד ג'ורג' עצמו «גירה» אותם, ונעזור לא רק למפלגת-העבודה להרכיב ביתר מהירות את ממשלתה, אלא גם להמונים להבין מהר יותר את כל תעמולתנו הקומוניסטית, אותה ננהל נגד הנדרסון בלי קיצוצים כלשהם, בלי להשתיק דבר.

אם ההנדרסונים והסנאודנים ידחו את הגוש עימנו בתנאים האמורים, הרי זכינו עוד יותר. שכן הראינו בבת-אחת להמונים (שימו לב, כי אף בתוך מפלגת-העבודה הבלתי-תלויה, המנשביסטית ממש, האופורטוניסטית לגמרי, ההמון הוא בעד המועצות), כי ההנדרסונים מעדיפים את הקירבה שלהם לבעלי-ההון על פני איחודם של כל הפועלים. זכינו בבת-אחת בעיני ההמונים, אשר בייחוד אחרי הסברותיו של לויד-ג'ורג' — הסברות מזוהרות ונכונות-לעילא, מועילות מאוד-מאוד (בשביל הקומוניזם) — יהיו אותהים את איחוד כל הפועלים נגד הברית של לויד ג'ורג' עם השמרנים. זכינו בבת-אחת, שכן הראינו להמונים, כי ההנדרסונים והסנאודנים פוחדים מפני נצחונם על לויד ג'ורג', פוחדים ליטול את השלטון לבדם, שואפים לקבל בחשאי תמיכה מלויד ג'ורג', המושיט בגלוי את ידו לשמרנים נגד מפלגת-העבודה. יש לציין, כי אצלנו ברוסיה, לאחר מהפכת 27.2.1917 (ספירה ישנה), תעמולת הבולשביקים נגד המנשביקים והס"רים (כלומר, ההנדרסונים והסנאודנים הרוסיים) זכתה בתוקף נסיבה דומה. אמרנו למנשביקים ולס"רים: טלו את השלטון כולו בלי הבורגנות, כי הרי לכם הרוב במועצות (בוועידת המועצות הכל-רוסית ה-1 היו לבולשביקים ביוני 1917 13% בלבד של הקולות). אולם ההנדרסונים והסנאודנים הרוסיים פחדו ליטול לידיהם את השלטון בלי הבורגנות, וכאשר הבורגנות היתה דוחה ומשהה את הבחירות לאספה המכוננת, שכן ידעה היטב, כי הבחירות יעניקו את הרוב לס"רים ולמנשביקים* (אלה ואלה צעדו כגוש פוליטי הדוק ביותר, היוו למעשה דמוקרטיה זעיר-בורגנית אחת), הרי הס"רים והמנש-ביקים לא אזרו כוח להילחם במרץ ועד-תום נגד שהיות אלו.

עם סירוב ההנדרסונים והסנאודנים לכונן גוש עם הקומוניסטים, היו הקומוניסטים זוכים בבת-אחת בעניין רכישת אהדתם של ההמונים

* הבחירות לאספה המכוננת ברוסיה, בנובמבר 1917 — לפי הידיעות המקיפות למעלה 36% מיליון בוחרים — נתנו לבולשביקים 25% של הקולות, 13% למפלגות שונות של בעלי-האחוזות ובעלי-ההון, 62% לדמוקרטיה הזעיר-בורגנית, כלומר לס"רים ולמנשביקים ביחד עם קבוצות קטנות הקרובות להם.

והבאשת ריחם של ההנדרסונים והסנואודנים, ואם מתוך כך היינו מפסידים כמה מקומות בפרלמנט, הרי אין בכך כל חשיבות בשבילנו. היינו מציגים את מועמדינו רק במספר מבוטל לגמרי של מחוזות בטוחים ביותר, כלומר, במקומות בהם הצגת מועמדינו לא היתה גורמת לבחירת ליברל במקום לייבוריסט (חבר מפלגת-העבודה). היינו מנהלים את תעמולת הבחירות בהפיצנו עלונים לטובת הקומוניזם ובהציענו בכל המחוזות, בהם לא היו מועמדינו, להצביע בעד לייבוריסט נגד בורגני. טועים החברים סילביה פאנקהרסט וגאלאכר, אם רואים בכך בגידה בקומוניזם או סירוב להיאבק עם הסוציאלי-בוגדים. להיפך, עניין המהפכה הקומוניסטית היה, בלי-ספק, זוכה מכך.

לקומוניסטים האנגליים לעתים תכופות קשה עתה אף לגשת אל ההמון, אפילו להניעו להקשיב להם. אם אני מופיע, בתור קומוניסט, ומכריו, כי מציע אני להצביע בעד הנדרסון נגד לויד ג'ורג', הרי לבטח יקשיבו לי. ואזי אוכל להסביר הסברה פופולרית לא רק מדוע המועצות טובות מהפרלמנט והדיקטטורה של הפרולטריון טובה מהדיקטטורה של צ'רצ'יל (המוסויות בשלט של "דמוקרטיה" בורגנית), אלא גם זאת, שהייתי רוצה על-ידי הצבעתי לתמוך בהנדרסון, בדיוק כמו החבל תומך באיש התלוי בו; שהתקרבות ההנדרסונים לכינון ממשלתם-הם תוכיח את צדקתי, תמשוך את ההמונים לצדי, תחיש את מותם הפוליטי של ההנדרסונים והסנואודנים ממש כשם שהיה זה עם חבריהם-לדעה ברוסיה ובגרמניה.

ואם ישיבו לי: זוהי טקטיקה "ערמומית" או מסובכת מדי, ההמונים לא יבינוה, היא תפזר, תפורר את כוחותינו, תפריע לרכום לקראת מהפכה סובייטית וכדו', הרי אשיב למטיחים "השמאליים" כנגדי: כל תטילו את אשמתכם בדוקטרינריות על ההמונים! ההמונים ברוסיה בוודאי אינם תרבותיים יותר, אלא תרבותיים פחות מאשר באנגליה. אף-על-פי-כן ההמונים הבינו את הבולשביקים; לבולשביקים לא הפריעה, אלא עזרה העובדה, שהם ערב המהפכה הסובייטית (בספטמבר 1917) הרכיבו את רשימות מועמדיהם לפרלמנט הבורגני (לאספה המכוננת), ולמחרת המהפכה הסובייטית, בנובמבר 1917, בחרו לאותה אספה מכוננת, שפיזרה ב-5.1.1918. אינני יכול להתעכב כאן על המחלוקת השניה בקרב הקומוניסטים האנגליים, אשר כל עיקרה — האם להצטרף למפלגת-העבודה או לאו. בידי חומר מועט מדי בשאלה זאת, שהינה מורכבת ביותר מפאת יחודיותה הבלתי-שכיחה של "מפלגת-העבודה" הבריטית, שבמידה רבה מאוד אינה דומה, לפי עצם המיבנה שלה, למפלגות הפוליטיות הרגילות ביבשת אירופה. אך אין ספק, ראשית, שגם בשאלה זו נתפס לטעות באורח בלתי-נמנע האדם, שיעלה על דעתו להסיק את הטקטיקה של הפרולטריון המהפכני

מתוך עקרונות כגון: "המפלגה הקומוניסטית צריכה לקיים את הדוקטרינה שלה בכל טוהרה ואת איתנותה ברפורמיזם ללא פגם כלשהו; יעודה — לצעוד בראש, בלי להיעצר, בלי לסור מן הדרך, לצעוד בנתיב המוביל ישר אל המהפכה הקומוניסטית". הרי עקרונות כאלה אך חוזרים על השגיאה של הקומוניסטים-הבלאגניסטים הצרפתיים, שהכריזו בשנת 1874 על "שלילת" כל פשרות שהן וכל תחנות-ביניים. שנית, אין ספק, כי המשימה גם כאן, כתמיד — לדעת לסגל את העקרונות הכלליים והיסודיים של הקומוניזם לאותה יחודיות היחסים בין המפלגות והמעמדות, לאותה יחודיות בהתפתחות האובייקטיבית לקראת הקומוניזם, האופיינית לכל ארץ וארץ, ואשר מן ההכרח לדעת לחקור אותה, למצוא אותה, לגלותה.

אך על כל אלה יש לדבר לא רק בקשר עם הקומוניזם האנגלי בלבד, אלא בקשר עם המסקנות הכלליות, הנוגעות להתפתחות הקומוניזם בכל ארצות ההון. ואמנם עוברים אנו לנושא זה.

X

מסקנות מסויימות

המהפכה הבורגנית הרוסית של שנת 1905 גילתה מיפנה אחד מקורי ביותר בהיסטוריה העולמית: באחת הארצות הקאפיטליסטיות הנחשלות ביותר הושגה לראשונה בעולם תנועת שביתות שלא היתה כמוה לרוחב ולכוח. בחודש הראשון בלבד של שנת 1905 עלה מספר השובתים פי 10 על מספר השובתים השנתי הממוצע ב-10 השנים הקודמות (1895—1904), ומינואר עד אוקטובר 1905 גברו השביתות ללא-הפסק ובממדים עצומים. רוסיה הנחשלת, בהשפעת שורה של תנאים היסטוריים מקוריים בתכלית, הראתה לראשונה לעולם כולו לא רק גידול דלגני של הפעילות העצמית אצל ההמונים המדוכאים בעת המהפכה (דבר זה אירע בכל המהפכות הגדולות), אלא גם את ערך הפרולטריון, ערך רב לאין שיעור יותר לעומת חלקו באוכלוסייה, את מיזוג השביתה הכלכלית והפוליטית, עם הפיכתה של זו האחרונה להתקוממות מזויינת, את לידת הצורה החדשה של מאבק המוני ואירגון המוני של המעמדות המדוכאים בידי הקפיטליזם — המועצות. מהפכות פברואר ואוקטובר 1917 הביאו את המועצות להתפתחות כל-צדדית בקנה-מידה לאומי, ולאחר-מכן לנצחונן בהפיכה הפרולטרית, הסוציאליסטית. כעבור פחות משנתיים נתגלו האופי האינטרנציונלי של המועצות,

התפשטות צורה זו של מאבק ואירגון על תנועת הפועלים העולמית, יעודן ההיסטורי של המועצות להיות הקברן, היורש של הפרלמנטריות הבורגנית ושל הדמוקרטיה הבורגנית בכלל, הבא במקומם.

יתר-על-כן, ההיסטוריה של תנועת הפועלים מראה כעת, כי בכל הארצות נועד לה (והיא אמנם התחילה) להתנסות במאבקו של הקומוניזם המתהווה, המתחזק והצועד אלי נצחון, קודם-כל ובעיקר עם "המנשביזם" שלה (לגבי כל ארץ), כלומר, עם האופורטוניזם והסוציאלי-שוביניזם; שנית — כלומר, בתור תוספת — עם הקומוניזם "השמאלי". המאבק הראשון התפשט בכל הארצות בלי כל יוצא-מן-הכלל, כנראה, כמאבק בין האינטר-נציונל ה-2 (שכבר חוסל למעשה) לבין האינטרנציונל ה-3. את המאבק השני רואים אנו גם בגרמניה ובאנגליה, גם באיטליה ובאמריקה (בכל אופן, חלק מסויים של "פועלי-התעשייה של העולם" ושל הזרמים האנרכו-סינדיקליסטיים מגן בתוקף על שגיאות הקומוניזם השמאלי, בד-בבד עם הכרה כללית כמעט, אחידה כמעט, בשיטה הסובייטית), וגם בצרפת (יחסו של חלק מהסינדיקליסטים לשעבר למפלגה פוליטית ולפרלמנטריות, ושוב בד-בבד עם הכרה בשיטה הסובייטית), כלומר, בלי ספק, לא רק בקנה-מידה בינ-לאומי, אלא גם כל-עולמי.

אולם בהיותה עוברת בכל מקום בית-ספר מכין חד-סוגי, במהותו של דבר, לנצחון על הבורגנות, מבצעת תנועת הפועלים התפתחות זו בכל ארץ לפי דרכה היא. ועם זאת ארצות קפיטליסטיות גדולות, מתקדמות, צועדות בדרך זו במהירות גדולה בהרבה אל הנצחון, מאשר הכולשביזם, שניתן לו מטעם ההיסטוריה פרק-זמן של 15 שנים להכשרתו כורם פוליטי מאורגן. האינטרנציונל ה-3 בפרק-זמן כה קצר — במשך שנה אחת — כבר נחל נצחון מכריע, הביס את האינטרנציונל ה-2 הצהוב, הסוציאלי-שוביניסטי, אשר רק כמה חודשים טרם-לכן היה חזק לאין-ערוך יותר מן ה-3, נראה היה יציב ואדיר-כוח, נעזר עזרה כל-צדדית, במישרין ובעקיפין, עזרה חומרית (משרות מיניסטריאליות נוחות, דרכונים, עתונות) ואידיאית מצד הבורגנות העולמית.

כעת כל העניין הוא, שהקומוניסטים בכל ארץ יחשבו תוך הכרה מלאה את המשימות העקרוניות היסודיות במאבק נגד האופורטוניזם והדוקטרינריות "השמאלית", וכן את הצורות המיוחדות הממשיות, אשר מקבל — ומן ההכרח כי יקבל — מאבק זה בכל ארץ לחוד, בהתאם לקווים המקוריים של כלכלתה, מדיניותה, תרבותה, הרכבה הלאומית (אירלנד וכדו'), של מושבו-תיה, חלוקותיה הדתיות וכדו'. בכל מקום מורגשת, מתרחבת וגוברת מורת-רוח כלפי האינטרנציונל ה-2 — מפאת האופורטוניזם שלו, משום שאינו יודע או אינו מוכשר להקים מרכז מרכזו ממש, מדריך ממש,

המסוגל לכוון את הטקטיקה הבינלאומית של הפרולטריון המהפכני במאבקו למען רפובליקה סובייטית עולמית. הכרח הוא להגיע לכלל דעה בהירה, כי מרכז מודריך כזה אין בשום-פנים ואופן לבנות על יסוד של שגרתיות, של השוואה מיכאנית, של הזדהות הכללים הטקטיים של המאבק. כל עוד קיימים הבדלים לאומיים וממלכתיים בין עמים וארצות — והבדלים אלה יתקיימו עוד זמן רב, רב מאוד אפילו לאחר הגשמת הדיקטטורה של הפרולטריון בקנה-מידה עולמי — דורשת אחדות הטקטיקה האינטרנציונלית של תנועת-הפועלים הקומוניסטית בכל הארצות לא את סילוק הרבגוניות, לא את חיסול ההבדלים הלאומיים (לגבי הרגע הנוכחי זוהי הזיית הבל), אלא הפעלה כזאת של העקרונות היסודיים של הקומוניזם (שלטון סובייטי ודיקטטורה של הפרולטריון), אשר תשנה שינוי נכון את העקרונות האלה בפרטיהם, תסגל אותם, תתאים אותם התאמה נכונה להבדלים הלאומיים והלאומיים-ממלכתיים. לחקור, ללמוד ולמצוא, לנחש, לתפוס את הלאומי-המיוחד, הלאומי-הספציפי בגישות הקונקרטריות של כל ארץ לפתרון משימה אינטרנציונלית אחידה, לנצחון על האופורטוניזם והדוקטרינריות השמאלית בקרב תנועת-הפועלים, למיגור הבורגנות, לכינון רפובליקה סובייטית ודיקטטורה של הפרולטריון — זהו התפקיד העיקרי ברגע ההיסטורי, העובר על כל הארצות המתקדמות (ולא רק על המתקדמות). העיקר — כמובן, כלל וכלל לא הכל עדיין, אך העיקר — כבר בוצע ברכישת האוואנגרד של מעמדי-הפועלים, במעברו לצד השלטון הסובייטי נגד הפרלמנטריזם, לצד הדיקטטורה של הפרולטריון נגד הדמוקרטיה הבורגנית. כיום יש לרכז את כל הכוחות, את כל תשומת-הלב על הצעד הבא, הנראה — ומבחינה מסוימת אמנם כך הוא — יסודי פחות, אך, לעומת זאת, הקרוב יותר לפתרון המעשי של המשימה, דהיינו: מציאת צורת המעבר או הגישה למהפכה הפרולטרית.

האוואנגרד הפרולטרי נכבש כיבוש רעיוני. זה העיקר. בלעדי זאת אין לעשות אף את הצעד הראשון לקראת הנצחון. אך מכאן ועד הנצחון עוד רב המרחק למדי. בכוח האוואנגרד בלבד אין לנצח. להטיל את האוואנגרד בלבד לקרב המכריע, כל עוד המעמד כולו, כל-עוד ההמונים הרחבים לא ניצבו בעמדה של תמיכה ישירה באוואנגרד, או, לפחות, של נייטרליות אוהדת ביחס אליו ואי-יכולת מוחלטת לתמוך באויבו — דבר זה אינו רק איוולת, אלא אף פשע. וכדי שכל המעמד ממש, כל ההמונים הרחבים של העמלים והמדוכאים בידי ההון יגיעו באמת לעמדה כזאת — לא די בהסברה בלבד, בתעמולה בלבד. לשם כך דרוש נסיונם הפוליטי העצמי של ההמונים הללו. זהו החוק היסודי של כל המהפכות הגדולות, המתאשר עתה בתוקף ובכוח-הבלטה מדהים לא רק על-ידי רוסיה, אלא

גם על־ידי גרמניה. לא רק ההמונים הבלתי־תרבותיים, האנאלפאבתיים לעתים קרובות, של רוסיה, אלא גם ההמונים בעלי־תרבות גבוהה, היודעים כולם קרוא־וכתוב, של גרמניה נצטרכו לחזות מבשרם־הם את כל חוסר־האונים, חוסר־האופי, חוסר היישע, את כל ההתרפסות לפני הבורגנות, את כל שפלוחה של ממשלת אבירי האינטרנציונל ה־2, את כל אי־הנמנעות של דיקטטורת הריאקציונרים הקיצוניים (קורנילוב ברוסיה⁴², קאפ ושות' בגרמניה⁴³), כאלטרנטיבה אחת ויחידה ביחס לדיקטטורה של הפרולטריון, — על מנת לפנות פניה מוחלטת אל הקומוניזם.

המשימה העומדת על סדר־היום בפני האוואנגרד בעל־ההכרה בתנועת־הפועלים הבינלאומית, כלומר, המפלגות, הקבוצות, הזרמים הקומוניסטיים, היא — לדעת להביא את ההמונים הרחבים (שברוב המקרים הם רדומים, אדישים, שיגרתיים, קופאים על שמריהם, לא נתעוררו עדיין) למצבם החדש הזה, או, נכון יותר, לדעת להדריך לא רק את מפלגתו שלו, אלא גם את ההמונים האלה במשך זמן התקרבותם, מעברם לעמדה חדשה. אם את המשימה ההיסטורית הראשונה (למשוך את האוואנגרד בעל־ההכרה לצד השלטון הסובייטי והדיקטטורה של הפרולטריון) אי־אפשר היה לפתור בלי נצחון רעיוני ופוליטי מלא על האופורטוניזם והסוציאלי־שוביניזם, הרי את המשימה השנייה, העולה כעת על הפרק ואשר מהותה היא — לדעת להביא את ההמונים אל העמדה החדשה, המסוגלת להבטיח את נצחון האוואנגרד במהפכה — את המשימה הזאת, העומדת על־הפרק, אין לבצעה בלי חיסול הדוקטרינריות השמאלית, בלי התגברות מוחלטת על שגיאותיה, בלי שיחרור מהן.

כל עוד המדובר היה (ובמידה שעדיין המדובר הוא) במשיכת האוואנגרד של הפרולטריון לצד הקומוניזם, הרי עד אז ובה־במידה עולה למקום הראשון התעמולה; אפילו החוגים, הפגומים בכל החולשות של החוגניות, מועילים כאן ומביאים תוצאות פוריות. כאשר המדובר הוא בפעולתם המעשית של ההמונים, במיקומם — אם יורשה לומר כך — של גייסות בני מיליונים, בהיערכות כל הכוחות המעמדיים בחברה הנתונה לקראת הקרב האחרון והמכריע, הרי כאן בהרגלי תעמולה בלבד, בחזרות בלבד על האמיתות של הקומוניזם הצרוף — אין לעשות ולא־כלום. כאן צריך למנות לא באלפים כפי שמונה תעמלן, חבר קבוצה קטנה שלא הנהיגה עדיין את ההמונים; כאן יש למנות במיליונים או בעשרות מיליונים. כאן הכרח הוא לשאול את עצמנו לא רק על כך, האם שיכנענו את האוואנגרד של מעמד־הפועלים, אלא גם על כך, האם ערוכים הכוחות הפעילים מבחינה היסטורית של כל המעמדות, של כל המעמדות כולם, בלי יוצא־מן־הכלל, בחברה הנתונה, האם ערוכים הם כך, שהקרב

המכריע יבשיל כבר במלוא-המידה — (1) שכל הכוחות המעמדיים העוינים יסתכרו, יתקוטטו בינם לבין עצמם די-הצורך, יתישו את כוחם במידה מספקת במאבק שהוא למעלה מכוחותיהם; (2) שכל האלמנטים ההססניים, המתנוודים, הבלתי-יציבים, שכחות-הביניים — כלומר, הבורג-נות הזעירה, הדמוקרטיה הזעיר-בורגנית, להבדיל מהבורגנות — יגלו את פרצופם בפני העם די-הצורך, ימיטו על עצמם חרפה בפשיטת-הרגל המעשית שלהם; (3) שבקרב הפרולטריון יתחיל ויגאה בכוח אדיר הלך-רוח לטובת תמיכה בפעולות תקיפות ביותר, נועזות עד למסירות-נפש, בפעולות מהפכניות נגד הבורגנות. ואזי, הווה אומר, המהפכה הבשילה, אזי, אם חישבנו חישוב נכון את התנאים שהתוו לעיל, ששורטטו בקצרה לעיל, אם בחרנו ברגע הנכון — נצחוננו מובטח.

חילוקי הדעות בין הצ'רצ'ילים והלויד ג'ורג'ים — טיפוסים פוליטיים אלה מצויים בכל הארצות, עם הבדלים לאומיים אפסיים — מצד אחד; לאחר-מכן, בין ההנדרסונים והלויד ג'ורג'ים, מצד שני, אינם חשובים כלל, הם זעירים מבחינת הקומוניזם הצרוף, כלומר המופשט, שלא הבשיל עדיין עד כדי פעולה מעשית, פוליטית, המונית. אך מנקודת-ראות הפעולה המעשית הזאת של ההמונים, הבדלים אלה חשובים מאוד. בחישוב ההבדלים האלה, בקביעת הרגע של הבשלתם המלאה של הסכסוכים הבלתי-נמנעים בין "ידידים" אלה, המחלישים, המתישים את כוחם של כל "הידידים" ביחד — בכך כל העניין כולו, כל תפקידו של קומוניסט, הרוצה להיות לא רק תעמלן בעל-הכרה, משוכנע, איש הרעיון, אלא גם מנהיג מעשי של ההמונים במהפכה. יש לזוג את המסירות הקפדנית ביותר לרעיונות הקומוניזם עם הכושר לבצע את הפשרות המעשיות ההכרחיות, התימרונים, הסתגלות, הויזוגים, הנסיגות וכו', כדי להחיש את הגשמתו והתבלותו של השלטון הפוליטי של ההנדרסונים (של גיבורי האינטרנציונל ה-2, אם לא לנקוב בשמות אנשים יחידים, נציגי הדמוקרטיה הזעיר-בורגנית, הקוראים לעצמם סוציאליסטים); להחיש את פשיטת-הרגל המעשית הבלתי-נמנעת שלהם, המחנכת את ההמונים דווקא ברוחנו, בכיוון אל הקומוניזם; להחיש את החיכוכים, המריבות, הסכסוכים הבלתי-נמנעים, את הפירוד הגמור בין ההנדרסונים — הלויד ג'ורג'ים — הצ'רצ'ילים (בין המנשביקים והס"רים — הקאדטים — המונרכיסטים; בין השידמאנים — הבורגנות — אנשי-קאפ וכדו'); לבחור נכונה רגע כזה של פירוד מאכסמילי בין כל אותם "המעוזים של הקניין הפרטי הקדוש", כדי להכות מכה ניצחת את כולם בהתקפה המכרעת של הפרולטריון ולכבוש את השלטון הפוליטי.

ההיסטוריה בכלל, וההיסטוריה של המהפכות בפרט, תמיד עשירת-תוכן יותר, כל-צדדית ורבגונית יותר, חיה יותר, "ערמומית" יותר,

מכפי שמדמים בנפשם המפלגות הטובות ביותר, האוואנגרדים בעלי ההכרה המעולה של המעמדות המתקדמים ביותר. והדבר מובן, כי הרי האוואנגרדים המעולים אינם אלא מבטאים את ההכרה, הרצון, והלהט, הדמיון של עשרות אלפים, ואולם את המהפכה מגשימים — ברגעים של התרוממות-רוח מיוחדת ואימוץ כל הכשרונות האנושיים — ההכרה, הרצון, הלהט, הדמיון של עשרות מיליונים, המוצלפים על-ידי מאבק מעמדי חריף ביותר. מכאן נובעות שתי מסקנות מעשיות חשובות מאוד: האחת — המעמד המהפכני חייב, לשם הגשמת משימתו, לדעת לסגל לעצמו את כל צורותיה וצדדיה, בלי יוצא-מן-הכלל, של הפעילות החברתית (כשהוא משלים לאחר כיבוש השלטון הפוליטי, לעתים תוך סיכון גדול וסכנה עצומה, את כל מה שלא השלים לפני כיבוש זה); השניה — המעמד המהפכני צריך להיות מוכן לחילופה המפתיע והמהיר ביותר של צורה אחת בצורה אחרת. כל אדם יסכים, שחסרת-תבונה או אף נפשעת היא התנהגותו של אותו צבא, שאינו מכשיר את עצמו לשליטה בכל סוגי הנשק ובכל האמצעים והתכסיסים של המאבק, המצויים או עלולים להימצא בידי האויב. אך בפוליטיקה דבר זה עוד יותר נכון מאשר באומנות המלחמה. בפוליטיקה ניתן לדעת מראש במידה פחותה יותר, איזה אמצעי של מאבק — בתנאים אלה או אחרים העתידים לבוא — יהיה בר-שימוש ומועיל יותר בשבילנו. בלי שליטה בכל אמצעי המאבק יכולים אנו לנחול מפלה עצומה — לפעמים אף מכרעת — אם תמורות בלתי-תלויות ברצוננו במצבם של מעמדות אחרים יעמידו על הפרק צורת פעילות כזאת, בה היננו חלשים במיוחד. בהיותנו שולטים בכל אמצעי המאבק, ננצח לבטח, אם מייצגים אנו את האינטרסים של המעמד המתקדם באמת, המהפכני באמת, אף אם הנסיבות לא תאפשרנה לנו להפעיל את הנשק המסוכן ביותר לאויב, נשק המנחית במהירות-יתר מהלומות-מוות. מהפכנים חסרי-נסיון סבורים לעתים קרובות, כי אמצעי המאבק הגאליים הם אופורטוניסטיים, שכן הבורגנות בשדה-פעולה זה, לעתים קרובות במיוחד (על-פי-רוב בעיתות "שלום" ולא בעיתות מהפכה) רימתה וטימטמה את הפועלים; ואילו אמצעי-המאבק הבלתי-גאליים הם מהפכניים. אך אין זה נכון, הנכון הוא, כי אופורטוניסטים או בוגדים במעמדי-הפועלים הן אותם המפלגות והמנהיגים, שאינם יכולים או אינם רוצים (אל תאמר: איני יכול, אמור: איני רוצה) להשתמש באמצעי מאבק אי-לגאליים בתנאים כאלה, למשל, כמו בימי המלחמה האימפריאליסטית של שנות 1914—1918, כאשר הבורגנות של הארצות הדמוקרטיות החופשיות ביותר רימתה את הפועלים בשחצנות ללא-תקדים ובחימה שפוכה, אסרה לומר את האמת על אופיה החמסני של המלחמה. אך המהפכנים, שאינם יודעים לשלב את הצורות הבלתי-לגאליות של המאבק עם כל

הצורות הלגאליות — הינם מהפכנים גרועים מאוד. לא קשה להיות מהפכן, כאשר המהפכה כבר פרצה ונתלקחה, כאשר למהפכה מצטרפים כל מיני אנשים, מתוך משיכה סתם, כלדבר שבאופנה, ולעתים אף מטעמים של קאריירה אישית. "שחרור" ממהפכנים לא-יוצלחים כאלה עולה לפרולטריון לאחר-מכן, לאחר נצחונו, במאמצי עמל קשים ביותר, בייסורים ועינויים מאין כמוהם. דבר קשה לאין-ערוך יותר — ורב חשיבות לאין-שיעור יותר — הוא לדעת להיות מהפכן, כאשר אין עדיין תנאים למאבק ישיר, גלוי, המוני ממש, מהפכני באמת, לדעת להגן על ענייני המהפכה (בהסברה, בתעמולה, מבחינה אירגונית) בתוך המוסדות הבלתי-מהפכניים, ותכופות הריאקציוניים ממש, בנסיבות בלתי-מהפכניות, בקרב המון שאינו מסוגל להבין מייד את ההכרח בשיטת-פעולות מהפכנית. לדעת למצוא, לגשש ולגלות, לקבוע נכונה את הדרך המוחשית, או את המיפנה המיוחד במאורעות, המוליך ומביא את ההמונים למאבק הגדול האמיתי, המכריע, האחרון — זוהי המשימה העיקרית של הקומוניזם בן-זמננו באירופה המערבית וב-אמריקה.

הדוגמה: אנגליה. אין אנו יכולים לדעת — ואין איש יוכל לקבוע מראש — האם במהרה תתלקח שם מהפכה פרולטרית אמיתית ואיזו עילה תעורר יותר מכל, תלבה, תקומם למאבק את ההמונים הרחבים מאוד, הרדומים עדיין. לכן חייבים אנו לנהל את עבודת-ההכשרה שלנו כך, שנהיה (כביטוי החביב על פליכאנוב המנוח, כאשר עוד היה מארכסיסט ומהפכן) מפורזלים על כל ארבע הרגליים. יתכן, כי משבר פרלמנטרי "יבקיע", "ישבור את הקרח"; יתכן, כי יהיה זה משבר הנובע מהניגודים האימפריאליסטיים והקולוניאליים המסובכים ללא-תקנה, הנעשים קשים ומכאיבים במידה גוברת, ההולכים ומחריפים; יתכן דבר שלישי כלשהו וכדו'. אין אנו מדברים על כך, איזה מאבק יכריע בגורל המהפכה הפרולטרית באנגליה (שאלה זו אינה מעוררת ספק בליבו של איש מבין הקומוניסטים, שאלה זו נפתרה לגבי כולנו פתרון מוחלט), אנו מדברים על העילה, שתמריץ את ההמונים הפרולטרניים, הרדומים עדיין, להתחיל לנוע, ותביאם עד למהפכה ממש. אל נשכח, כי, למשל, ברפובליקה הבורגנית הצרפתית, במצב, אשר הן מן הצד הבינלאומי והן מן הצד הפנימי היה מהפכני פי מאה פחות מאשר היום, די היה בעילה כה מפתיעה וכה זעירה, כאחד מאלפי ואלפי התעלולים השפלים של הכת הצבאית הריאקציונית (משפט דרייפוס⁴⁴), כדי להביא את העם עד למלחמת-אזרחים ממש.

הקומוניסטים באנגליה חייבים ללא הפסק, ללא התרפות, בהתמדה לנצל גם את הבחירות לפרלמנט, את כל התהפוכות של המדיניות האירלנדית, הקולוניאלית והאימפריאליסטית-עולמית של הממשלה האנגלית, את

כל יתר השטחים, התחומים, הצדדים בחיים החברתיים, לפעול בכל אלה באורח חדש, באורח קומוניסטי, ברוחו של האינטרנציונל ה-3, ולא של ה-2. אין לי כאן לא זמן ולא מקום לתיאור התכסיסים של ההשתתפות «הרוסית», «הבולשביסטית» בבחירות לפרלמנט, במאבק הפרלמנטרי, אך יכול אני להבטיח את הקומוניסטים בארצות-חוץ, כי הדבר לא היה דומה כלל למערכות הבחירות הפרלמנטריות המערב-אירופיות הרגילות. מכך מסיקים תכופות את המסקנה: «נו, הרי כך זה אצלכם ברוסיה, ואילו אצלנו הפרלמנטריוזם אחר הוא». המסקנה אינה נכונה, הלא לשם כך קיימים בעולם קומוניסטים מצדדי האינטרנציונל ה-3 בכל הארצות, כדי להפוך לכל אורך הקו, בכל תחומי החיים את העבודה הפרלמנטרית הישנה, הסו-ציאליסטית, הטרייד-יוניוניסטית, הסינדיקליסטית, לעבודה חדשה, קומו-ניסטית. גם בבחירות שלנו היה תמיד די והותר מן האופורטוניזם, מהבור-גניות המובהקת, מן האלמנטים העיסקיים, מהנכלולים הקאפיטליסטיים. הקומוניסטים באירופה המערבית ובאמריקה חייבים ליצור פרלמנטריוזם חדש, לא-רגיל, לא-אופורטוניסטי, לא-קארייריסטי: כדי שהמפלגה הקומו-ניסטית תשמיע את סיסמותיה שלה, כדי שהפרולטרים האמיתיים, בעזרת דלת-העם הבלתי-מאורגנת והנדכאת כליל, יפיצו ויפזרו עלונים, יעברו ויבקרו בדירות הפועלים, בביקתות של הפרולטרים הכפריים ושל האיכרות הנידחת (באירופה, לאושרנו, המקומות הכפריים הנידחים מעטים פיי-כמה מאשר אצלנו, ואילו באנגליה הם מעטים מאוד), יכנסו לבתי-המרזח הקטנים העממיים הפשוטים, יתחככו ויחדרו לאיגודים, לחברות, לאספות מקריות של פשוטי-העם, ידברו עם העם לא בשפת-אנוש מלומדה (ולא בלשון פרלמנטרית יתר על המידה), לא ירדפו אף כמלוא הנמה אחרי «מקום נוח» בפרלמנט, אלא יעוררו בכל אתר את המחשבה, ימשכו את ההמונים, ייאחזו במוצא-פיה של הבורגנות, ינצלו את המנגנון שהקימה, את הבחירות שנקבעו על-ידה, את קריאותיה לעם כולו, ילמדו את העם להכיר את הבולשביזם כך, כפי שמעולם לא הצליחו לעשות זאת (בימי שלטון הבורגנות) מחוץ למסע בחירות (פרט, כמובן, לשעת השביתות הגדולות, כאשר מנגנון כגון זה ממש עבד אצלנו באינטנסיביות גדולה עוד יותר). לעשות זאת באירופה המערבית ובאמריקה קשה מאוד, קשה מאוד-מאוד, אולם אפשר וצריך לעשות זאת, שכן בלי עמל ויגיעה מן-הנמנע בכלל לפתור את משימות הקומוניזם, ולעמול צריך לשם פתרון משימות מעשיות ההולכות ונעשות מגוונות יותר, ההולכות ומתקשרות עם כל ענפי-החיים החברתיים, ההולכות וכובשות יותר ויותר ענף אחר ענף, שטח אחר שטח מידי הבורגנות.

באותה אנגליה יש להתקין כמו־כן באורח חדש (לא באורח סוציאליסטי, אלא קומוניסטי, לא באורח רפורמיסטי, אלא מהפכני) את עבודת ההסברה, התעמולה, האירגון בצבא ובקרב הלאומים המדוכאים מקופחי־הזכויות של המדינה „שלך“ (אירלנד, הקולוניות). הרי כל התחומים הללו של חיי החברה בתקופת האימפריאליזם בכלל, ועתה, לאחר המלחמה שעינתה את העמים והפוקחת במהירות את העיניים לראות את האמת (דהיינו: שעשרות מיליונים נהרגו ונעשו נכים רק כדי לפתור את השאלה, מי יחמוס יותר ארצות — הטורפים האנגליים או הגרמניים) — כל התחומים הללו של החיים החברתיים מתמלאים במיוחד חומר־נפץ ויוצרים עליות לרוב לסיכוסוכים, משברים, להחרפת המאבק המעמדי. איננו יודעים ואיננו יכולים לדעת, איזה ניצוץ — משפעת הניצוצות, הניתזים עתה מכל צד בכל הארצות מפאת המשבר הכלכלי והפוליטי העולמי — יהיה בכוחו להבעיר את התבערה, משמע, לגרום להתעוררותם המיוחדת של ההמונים, ומשום כך חייבים אנו, עם עקרונותינו החדשים, הקומוניסטיים, לגשת ל„עיבוד“ כל מיני שטחים, אף המיושנים ביותר, העבשים והנראים כמשוללי־תקווה — שאם לא כן לא נעמוד על הגובה במילוי המשימה, לא נהיה כל־צדדיים, לא נסגל לעצמנו את השליטה בכל סוגי הנשק, לא נכשיר את עצמנו לא לנצחון על הבורגנות (שהסדירה — ועכשו עירערה — את כל צידי החיים החברתיים באורח בורגני) ואף לא לאירגון־מחדש הקומוניסטי המיועד של כל החיים לאחר נצחון זה.

לאחר המהפכה הפרולטרית ברוסיה והנצחונות הבלתי־צפויים, בשביל הבורגנות והקרתנים, של מהפכה זו בקנה־מידה בינלאומי, שונו עתה פני העולם כולו, שונתה בכל מקום גם הבורגנות. היא שרויה בפחד מפני הבולשביזם, רוחשת לו שנאה עד לטירוף־דעת כמעט, ודווקא משום־כך מחישה היא, מצד אחד, את התפתחות המאורעות, ומצד שני, מרכזת את תשומת־הלב על דיכוי הבולשביזם בכוח הזרוע, בהחלישה על־ידי כך את עמדתה בשורה שלמה של שטחים אחרים. את שתי הנסיבות האלו חייבים הקומוניסטים בכל הארצות המתקדמות לקחת בחשבון בטקטיקה שלהם. בשעה שהקאדטים הרוסיים וקרנסקי פתחו בהסתת־טירוף נגד הבולש־ביקים — בייחוד מאפריל 1917 ועוד יותר ביוני ובולי 1917 — הם „הגדישו את הסאה“. מיליוני הטפסים של העתונים הבורגניים, הצועקים בקולי־קולות נגד הבולשביקים, הם שסייעו למשוך את ההמונים לעניין הערכתו של הבולשביזם, והרי, חוץ מעתונים, כל החיים החברתיים היו רוויים, הודות ל„שקידת“ הבורגנות, ויכוחים על הבולשביזם. עתה בקנה־מידה בינלאומי מתנהגים המיליונרים בכל הארצות כך, שאנו חייבים להם תודה מקרב־לב. הם מסיתים נגד הבולשביזם בשקידה כזאת, כפי

שהסית קרנסקי ושות', ועם זאת הם "מגדישים את הסאה" ומסייעים בידנו ממש כקרנסקי. כאשר הבורגנות הצרפתית הופכת את הבולשביזם לנקודה מרכזית בתעמולת-הבהירות ומחרפת בעוון הבולשביזם את הסוציאליסטים המתונים יחסית או המהססים: כאשר הבורגנות האמריקאית, תוך אובדן עשתונות גמור, עורכת צייד על אלפי-אלפי אנשים, החשודים בעיניהם כקומוניסטים, ויוצרת אווירה של בהלה, בהפיצה בכל מקום שמועות על קשרי-מרד קומוניסטיים; כאשר הבורגנות האנגלית, "ההגונה ביותר" בעולם, עושה — עם כל חוכמתה ונסיונה — שטויות לא-ייאמנו, מקימה "חברות" עשירות ביותר "לשם מאבק נגד הבולשביזם", יוצרת ספרות מיוחדת על הבולשביזם, שוכרת, למען המאבק נגד הבולשביזם, מספר נוסף של מדענים, כמרים — הרי עלינו להחוות קידה ולהודות לאדונים הקפיטליסטים. הם עובדים למעננו. הם מסייעים בידנו לעניין את ההמונים בשאלת מהותו וערכו של הבולשביזם. ואין הם יכולים לנהוג אחרת, שכן "להשתיק", להחניק את הקומוניזם — דבר זה כבר לא עלה בידם.

יחד עם זאת רואה הבורגנות בבולשביזם כמעט את צידו האחד בלבד: התקוממות, אלימות, טרור; על-כן מתאמצת הבורגנות להתכונן במיוחד להדיפה, להתנגדות בתחום זה. יתכן, כי במקרים בודדים, בארצות בודדות, לפרקי-זמן קצרים פחות או יותר, דבר זה יעלה בידה: יש להביא בחשבון אפשרות כזאת, ובשבילנו אין דבר זה נורא כלל, אף אם היא תצליח בכך. הקומוניזם "צומח וגדל" בהחלט מכל צידי החיים החברתיים, נבטו מצויים בהחלט בכל אתר, "הנגע" (אם להשתמש בהשוואה זו האהובה על הבורגנות והמשטרה הבורגנית ו"הנעימה" ביותר בשבילם) חדר והשתרש בגוף ביציבות רבה והספיג את כולו. אם "לסתום" בקפדנות רבה את אחד המוצאים — הרי "הנגע" ימצא לעצמו מוצא אחר, לעתים בלתי-צפוי ביותר. החיים יעשו את שלהם. תתרוצץ לה הבורגנות, תבער בה חמתה עד לטירוף-דעת, תגדיש את הסאה, תעשה שטויות, תתנקם מראש בבולשביקים ותשתדל לערוך טבח (בהודו, בהונגריה, בגרמניה וכו') במאות, באלפים, במאות אלפים נוספים של בולשביקים מאתמול או ממחר: בעשותה כך, נהגת הבורגנות כפי שנהגו כל המעמדות, שנדונו לכליה על-ידי ההיסטוריה. הקומוניסטים צריכים לדעת, כי העתיד בכל-אופן שייך להם, ועל-כן יכולים וחייבים אנו למזג להט עז ביותר במאבק המהפכני הגדול עם הישוב קר-רוח ומפוכה ביותר לגבי התרוצצות-הטירוף הבורגנית. המהפכה הרוסית של 1905 הוכתה מכה אכזרית; הבולשביקים הרוסיים הוכו ביולי 1917; למעלה מ-15 אלף קומוניסטים גרמניים נהרגו באמצעות פרובוקציה מיומנת ותמרונים זריזים של שיידמאן ונוסקה במשותף עם הבורגנות והגנרלים

המונרכיסטיים. בפּינלנד ובהונגריה משתולל הטרור הלבן. אך בכל המקרים ובכל הארצות מתחשל הקומוניזם, צומח וגדל; שורשיו כה עמוקים, עד שהרדיפות אינן מחלישות אותו, אינן מתישות את כוחו, אלא מחזקות אותו. ואין אנו חסרים אלא דבר אחד בלבד, כדי שנלך אל הנצחון הליכה בטוחה ותקיפה, דהיינו: הכרה — בכל אתר ומחושבת עד הסוף על-ידי הקומוניסטים בכל הארצות — בהכרחיות להיות גמישים גמישות מאַכסימלית בטקטיקה שלהם. לקומוניזם, הצומח וגדל גידול נהדר, ביחוד בארצות המתקדמות, אין חסרה אלא הכרה זו וידיעה להפעיל הכרה זו למעשה.

לקח מועיל עשוי (ואף צריך) לשמש הדבר שאירע למארכסיסטים מלומדים-לעילא ומסורים לטוציאליזם, מנהיגים של האינטרנציונל ה-2, כגון קאוטסקי, אוטו באואַר ואחרים. הם הכירו הכרה מלאה בהכרחיות של טקטיקה גמישה. הם למדו והיקנו לאחרים את הדיאלקטיקה של מארכס, (והרבה ממה שעשו בתחום זה יישאר לתמיד כנכסי-צאן-ברזל בספרות הסוציאליסטית), אך בהפעלת דיאלקטיקה זו ביצעו שגיאה כזאת, או נתגלו בחיי-המעשה כלא-דיאלקטיקאים כאלה, נמצאו כאנשים שלא ידעו במידה כזאת להביא בחשבון את החילוף המהיר של הצורות, את התמלאות הצורות הישנות בתוכן חדש, עד שגורלם מעורר קנאה אך מעט יותר מגורלם של היינדמאן, גאָד ופלאכאנוב. הסיבה העיקרית לפשיטת-הרגל שלהם היא, שהם "תלו עיניהם" בצורה מסוימת אחת של גידול תנועת-הפועלים והסוציאליזם, שכחו את חד-צדדיותה, נתייראו לראות את השברון החריף, אשר בתוקף תנאים אובייקטיביים נעשה בלתי-נמנע, והמשיכו לשנן אמיתות פשוטות, שגרתיות, בלתי-מוטלות בספק למראית-עין: שלושה יותר משניים. אך הפוליטיקה דומה יותר לאַלגברה, מאשר לאריתמטיקה, יתר-על-כן — למתמטיקה גבוהה, מאשר לזו הנמוכה. למעשה כל הצורות הישנות של התנועה הסוציאליסטית נתמלאו תוכן חדש, לפני הסיפורת הופיע לכן סימן חדש: "מינוס", ואילו החכמים המופלגים שלנו המשיכו (וממשיכים) בעקשנות להוכיח לעצמם ולזולתם, כי "מינוס 3" הוא יותר מ"מינוס 2".

יש להשתדל לבל תישנה אצל הקומוניסטים שגיאה זו, אלא מצידה האחר, או נכון יותר — שתתקן חישי-מהר ותיעקר במהירות גדולה יותר ובלא מכאובי גוף אותה שגיאה עצמה, אלא מצידה האחר, שגיאה שעושים הקומוניסטים "השמאליים". הדוקטרינריות השמאלית גם היא שגיאה, ולא הדוקטרינריות הימנית בלבד. בוודאי, שגיאת הדוקטרינריות השמאלית בקומוניזם בשעה זו היא מסוכנת פחות והשובה פחות פי אלף משגיאת הדוקטרינריות הימנית (כלומר, הסוציאלי-שוביניזם והקאוטסקיאניות), אך הרי אין הדבר כך אלא משום שהקומוניזם השמאלי הוא זרם צעיר לגמרי,

המתווה זה עתה. רק משום כך, בתנאים מסויימים, ניתן לרפא בנקל את המחלה, ומן-ההכרח לגשת לריפוייה במרץ רב ביותר.

הצורות הישנות נתפקעו, שכן נתגלה, כי התוכן החדש שבהן — תוכן אנטי-פרולטרי, ריאקציונרי — הגיע להתפתחות עצומה. יש לנו כיום, מבחינת התפתחותו של הקומוניזם הבינלאומי, תוכן-עבודה יציב, חזק, איתן (בעד השלטון הסובייטי, בעד הדיקטטורה של הפרולטריון) עד כדי כך, שהוא יכול וצריך לגלות את עצמו בכל צורה שהיא, בחדשה כבישנה, יכול וצריך לחדש, לנצח, לשעבד לעצמו את כל הצורות, לא רק את החדשות, אלא גם את הישנות — לא כדי להשלים עם הישן, אלא כדי לדעת לעשות את כל הצורות למיניהן, החדשות והישנות, מכשיר לנצחוננו המלא והסופי, המוחלט והמכריע של הקומוניזם.

הקומוניסטים חייבים להשקיע את כל מאמציהם, כדי להכוון את תנועת-הפועלים ואת ההתפתחות החברתית בכלל בדרך הישרה ביותר והמהירה ביותר לנצחון העולמי של השלטון הסובייטי והדיקטטורה הפרולטרית. זוהי אמת שאינה מוטלת בספק. אך די לצעוד צעד נוסף הלאה — שהוא לכאורה צעד באותו כיוון — והאמת תיהפך לשגיאה. די לומר — כפי שאומרים הקומוניסטים השמאליים הגרמניים והאנגליים — שאנו מכירים בדרך אחת בלבד, בדרך ישראל, שעלינו למנוע תימרון, סתגלנות, פשרות, וכבר תהיה בכך שגיאה, המסוגלת לגרום, ובחלקה כבר גרמה וגורמת, נזק רציני ביותר לקומוניזם. הדוקטרינריות הימנית נתעקשה על הכרה בצורות הישנות בלבד ופשטה את הרגל עד גמירא, בלי להבחין בתוכן החדש. הדוקטרינריות השמאלית מתעקשת על שלילה מוחלטת ללא-סייג של צורות ישנות מסויימות, בלי לראות, כי התוכן החדש פורץ לו דרך בעד כל מיני צורות, כי חובתנו, כקומוניסטים, לסגל את כל הצורות, ללמוד במהירות מאכסימלית להשלים צורה אחת בשניה, להחליף צורה אחת בשניה, לסגל את הטקטיקה שלנו לכל תמורה כזאת, שלא המעמד שלנו ולא המאמצים שלנו גרמו לה.

המהפכה העולמית, שדורבנה והוחשה בכוח אדיר על-ידי המוראות, מעשי הנבלה, התועבה של מלחמת-העולם האימפריאליסטית, על-ידי חוסר-המוצא מן המצב שנוצר בעקבותיה — מהפכה זו מתפתחת לרוחב ולעומק במהירות כה מצויינת, בעושר כה מפואר של צורות מתחלפות, עם הפרכה כה מעשית ומאלפת של דוקטרינריות כלשהי — עד שקיימים כל היסודות לקוות לריפוייה המלא והמהיר של התנועה הקומוניסטית הבינלאומית ממחלת הילדות של הקומוניזם "השמאלי".

27.4.1920

נוספות

עד שבת־ההוצאות בארצנו, אשר האימפריאליסטים של העולם כולו שדדוה, מתוך נקמה על המהפכה הפרולטרית, וממשיכים בשוד ובמצור על אף כל ההבטחות לפועליהם — עד שבת־ההוצאות שלנו יכלו לה, למשימה של הוצאת חוברתי לאור, נתקבל מחוץ־לארץ חומר נוסף. בלי להתימר כלל ולטעון בחוברתי למשהו גדול יותר מאשר רשימות־חטף של פובליציסטן, אגע בקיצור בכמה נקודות.

I

פילוג הקומוניסטים הגרמניים

פילוג הקומוניסטים הגרמניים היא עובדה קיימת. "השמאליים" או "האופוזיציה העקרונית" הקימו "מפלגת פועלים קומוניסטית" מיוחדת להבדיל מ"המפלגה הקומוניסטית".

גם באיטליה, כנראה, העניין הולך ומתקרב לפילוג — אני אומר "כנראה", משום שבידי נמצאים רק גליונות נוספים (7 ו-8) של העתון השמאלי "סובייט" ("Il Soviet"), בהם נידונים בגלוי ההכרח והאפשרות של פילוג, ועם זאת המדובר הוא גם בוועידת הסיעה של "האבסטיניסטים" (או הבוייקוטיסטים, כלומר, מתנגדי ההשתתפות בפרלמנט), הסיעה הכלולה עד היום במפלגה הסוציאליסטית האיטלקית.

יש לחשוש, כי הפילוג עם "השמאליים", עם האנטי־פרלמנטרים (ובחלקם עם האנטי־פוליטיקאים, המתנגדים למפלגה פוליטית ולעבודה באיגודים המקצועיים) ייהפך לתופעה אינטרנציונלית, בדומה לפילוג עם ה"צנטריסטים" (או הקאוטסקיאנים, הלונגטיסטים, ה"בלתי תלויים" וכדו'). יהא כך. הפילוג, בכל זאת, טוב מעירבוביה, המפריעה לגידולה הרעיוני, התיאורטי, המהפכני של המפלגה, להתבגרותה ולעבודתה המעשית המלוכדת, המאורגנת באמת, המכשירה באמת את הדיקטטורה של הפרולטריון.

יבחרנוא „השמאליים“ את עצמם בפועל, בקנה־מידה לאומי ובינלאומי, ינסו־נא להכשיר (ולאחר־מכן גם להגשים) את הדיקטטורה של הפרולטריון בלעדי מפלגה ריכוזית מובהקת, בעלת משמעת־ברזל, בלעדי יכולת להשתלט על כל שטח־הפעולה, הענפים, הסוגים של העבודה הפולי־טית והתרבותית. הנסיון המעשי ילמדם עד מהרה.

אולם צריך להשקיע את כל המאמצים, כדי שהפילוג עם „השמאליים“ לא יקשה, או יקשה פחות ככל האפשר על המיזוג הבלתי־נמנע בעתיד הלא־רחוק וההכרחי במפלגה אחידה של כל משתתפי תנועת הפועלים, העומדים בכנות וביושר לצד השלטון הסובייטי והדיקטטורה של הפרולטריון. ברוסיה מזלם המיוחד של הבולשביקים גרם לכך, שרשותם עמדו 15 שנים לשם מאבק שיטתי, שברצע עד תום הן נגד המנשביקים (כלומר האופורטו־ניסטים והצנטריסטים) והן נגד „השמאליים“, זמן רב לפני המאבק ההמוני הישיר על הדיקטטורה של הפרולטריון. באירופה ובאמריקה נאלצים עתה לבצע אותה עבודה ב„מצעדים מואצים“. אישים בודדים, בייחוד ממספר הטוענים הלא־יוצלחים לתפקיד של מנהיגים, יכולים (אם לא תספיק להם מידת המשמעת ו„יושר כלפי עצמם“) להתעקש לזמן רב על שגיאותיהם, אך המוני הפועלים יתאחדו בעצמם בקצב ובמהירות כבוא השעה, ויאחדו את כל הקומוניסטים הכנים במפלגה אחידה, המסוגלת להגשים את המשטר הסובייטי ואת הדיקטטורה של הפרולטריון *.

* לגבי שאלת המיזוג הבא של הקומוניסטים „השמאליים“, האנטי־פרלמנטרים, עם הקומוניסטים בכלל, אציין עוד את הדבר הבא. במידה שהצלחתי להכיר את עתוני הקומוניסטים „השמאליים“ והקומוניסטים בכלל בגרמניה, הרי לראשונים יש אותו יתרון, שהם מטיבים לנהל תעמולה בקרב ההמונים, מאשר אלה השניים. משהו דומה ראיתי לא־פעם — אלא בממדים מצומצמים יותר ובאירגונים מקומיים יחידים, ולא בקנה־מידה כלל־ממלכתי — בתולדות המפלגה הבולשביסטית. למשל, בשנות 1907—1908 הבולשביקים „השמאליים“ ניהלו לעתים ובמקומות מסויימים תעמולה מוצלחת יותר מתעמולתנו בקרב ההמונים. זה מסתבר במידה מסויימת בכך, שקלה יותר הגישה להמונים — בשעה מהפכנית או כאשר רעננים עדיין הזכרונות החיים על המהפכה — בטקטיקה של שלילה „פשוטה“. אולם זה עדיין אינו יכול לשמש נימוק לנכונותה של טקטיקה כזאת. בכל אופן נעלה מכל ספק הוא, כי מפלגה קומוניסטית, הרוצה להוות חיל־חלוץ בפועל, פלוגה קדמית של המעמד המהפכני, של הפרולטריון, ואשר, נוסף לכך, רוצה ללמוד להדריך את ההמון הרחב, לא רק את הפרולטרי אלא גם את הלא־פרולטרי, את המון העמלים והמנוצלים, מחובתה לדעת גם להסביר, גם לארגן, גם לנהל תעמולה בצורה שווה לכל נפש, בצורה מובנת ביותר, ברורה וחיה ביותר הן לגבי „הרחוב“ העירוני, החרושתני והן לגבי הכפר.

הקומוניסטים והבלתי-תלויים בגרמניה

הבעתי בחוברת את הדעה, כי פשרה בין קומוניסטים לבין האגף השמאלי של הבלתי-תלויים הכרחית ומועילה לקומוניזם, אך לא קל יהיה להגשימה. גליונות העתונים שקיבלתי לאחר-מכן אישרו את שני הדברים גם יחד. במסי' 32 של "הדגל האדום", בטאון הוועה"מ של המפלגה הקומוניסטית של גרמניה ("Die Rote Fahne"⁴⁵, Zentralorgan der Kommunistischer Partei Deutschlands, Spartakusbund, 26. 3. 1920), פורסם גילוי-דעת של הוועה"מ הזה בשאלת ה"פוטש" (קשר, הרפתקה) של קאפלוטביץ ובשאלה "הממשלה הסוציאליסטית". גילוי-דעת זה נכון בהחלט הן מבחינת ההנחה היסודית והן מבחינת המסקנה המעשית. ההנחה היסודית כל מהותה היא כי אין יסוד אובייקטיבי ברגע הנוכחי לדיקטטורה של הפרולטריון, שכן "רוב פועלי העיר" עומד לצידם של הבלתי-תלויים. והמסקנה: הבטחה בדבר "אופוזיציה לויאלית" (כלומר, ויתור על הכשרת "מיגור בכוח") לממשלה "סוציאליסטית, תוך הוצאת המפלגות הבורגניות-קפיטליסטיות".

הטקטיקה, ללא-ספק, נכונה ביסודה, אולם, אף אם לא צריך לעמוד על אי-דיוקים ועירים בניסוח, אין בכל זאת לעבור בשתיקה על כך, כי אין לכנות בשם "סוציאליסטית" (בגילוי-דעת רשמי של מפלגה קומוניסטית) ממשלה של סוציאל-בוגדים, שאין לדבר על הוצאת "מפלגות בורגניות-קאפיטליסטיות", בעת שהמפלגות גם של השיידמאנים וגם של האדונים הקאוטסקים והקריספינים הן מפלגות זעיר-בורגניות-דמוקרטיות, אין לכתוב דברים, כגון סעיף 4 בגילוי-הדעת הנ"ל, האומר:

"... לשם כיבוש נוסף של ההמונים הפרולטרניים לצד הקומוניזם נודעת חשיבות עצומה, מבחינת התפתחותה של הדיקטטורה הפרולטרנית, למצב, כאשר את החופש הפוליטי אפשר לנצל ניצול בלתי-מוגבל והדמוקרטיה הבורגנית לא תוכל להופיע כדיקטטורה של ההון...".

מצב כזה הוא בלתי-אפשרי. המנהיגים הזעיר-בורגניים, ההנדרסונים הגרמניים (השיידמאנים) והסנואודנים הגרמניים (הקריספינים) אינם חורגים ואינם יכולים לחרוג ממסגרת הדמוקרטיה הבורגנית, אשר מצידה אינה יכולה שלא להיות דיקטטורה של ההון. את הדברים הללו, הבלתי-נכונים מבחינה עקרונית והמזיקים מבחינה פוליטית, לא צריך היה בכלל לכתוב

מנקודת-הראות של השגת תוצאה מעשית, אשר לקראתה חתר חתירה נכונה בהחלט הוועה"מ של המפלגה הקומוניסטית. לשם כך די היה לומר (אם ברצונך להקפיד על הנימוס הפרלמנטרי): כל עוד רוב פועלי העיר נוהה אחרי הבלתי-לויים, אנו, הקומוניסטים, איננו יכולים להפריע לפועלים אלה לעקור את אשליותיהם הקרתניות-דמוקרטיות האחרונות (כלומר, אף הן "בורגניות-קפיטליסטיות") על יסוד הנסיון לגבי ממשלתם "שלהם". זה מספיק לביסוס הפשרה, ההכרחית באמת ואשר מהותה מן-ההכרח כי תהיה — ויתור לזמן מסויים על נסיונות למגר בכוח את הממשלה, בה נותן את אמונו רוב פועלי העיר, ואילו בתעמולה יומיומית, המונית, שאינה קשורה במסגרת של נימוסים רשמיים, פרלמנטריים, אפשר היה כמובן, להוסיף: יגלו-נא למעשה בני-בליעל כאלה, כגון השיידמאנים, וקרתנים כגון הקאוטסקים-הקריספינים, עד כמה טומטמו הם עצמם ומטמטמים את הפוע-לים; ממשלתם "הטהורה" תבצע "בטהרת-יתר" את טיהור "אורות אבגיאס" * של הסוציאליים, הסוציאל-דמוקרטיים ושאר הסוגים של סוציאל-בידה.

טבעם האמיתי של המנהיגים הנוכחיים של "המפלגה הסוציאל-דמוקרטית הבלתי-תלויה הגרמנית" (של אותם המנהיגים, אשר עליהם מלעזים, שאיבדו כבר, כביכול, כל השפעה ואשר למעשה הם עוד יותר מסוכנים לפרולטריון מהסוציאל-דמוקרטים ההונגריים, שקראו לעצמם קומוניסטים והבטיחו "תמיכה" בדיקטטורה של הפרולטריון) שוב ושוב נתגלה בימי הקורנילובשצ'ינה הגרמנית, כלומר, בימי המהפכה של האדונים קאפ ולוטביץ*. הדגמה קצרה, אך מוחשית נותנים המאמרונים של ק. קאוטסקי: "הרגעים המכריעים" ("Entscheidende Stunden") ב"Freiheit" ⁴⁷ (בטאון הבלתי-לויים "חירות") מ-30.3.1920, ושל ארטור קריספין: "על הסיטואציה הפוליטית" (14.4.1920, שם). אדונים אלה אינם מסוגלים לגמרי להגות ולשקול כמהפכנים. הם דמוקרטים קרתניים, בכינים,

* אורות מוזנחות של המלך היווני האגדתי אבגיאס, שלא נוקו שנים רבות עד שטהרו יום אחד עלי-ידי הרקולס.

* כבהירות עילאית, בקיצור ובדיוק, באורח מארכסיסטי, הוסבר דבר זה, אגב, בעת-נה המצויין של המפלגה הקומוניסטית האוסטרית "הדגל האדום" מ-30.3.1920, 28, (ל.ל.: "שלב חדש במהפכה הגרמנית"), ("Die Rote Fahne" ⁴⁸, Wien, 1920, Nr. 266, 267; L.L.: "Ein neuer Abschnitt der deutschen Revolution").

המסוכנים פי אלף לפרולטריון, אם הם מכריזים על עצמם כעל מצדדי השלטון הסובייטי, והדיקטטורה של הפרולטריון, שכן למעשה בכל רגע קשה ומסוכן יבצעו הם באורח בלתי־נמנע בגידה... בהיותם משוכנעים «בכנות רבה ביותר» כי עוזרים הם לפרולטריון! הלא גם הסוציאלי־דמוקרטים ההונגריים, שהציגו את עצמם כקומוניסטים, רצו «לעזור» לפרולטריון, כאשר מפאת מורך־לב וחוסר־אופי חשבו, כי מצב השלטון הסובייטי בהונגריה הוא נטול תקווה והתחילו להתייפח בפני סוכני הקפיטליסטים של האנטנטה ותלייניה.

III

טוראטי ושות' באיטליה

אותם גליונות של העתון האיטלקי «סובייט», שהוזכרו לעיל, מאשרים במלואו את אשר אמרתי בחוברת בדבר טעותה של המפלגה הסוציאליסטית האיטלקית, הסובלת בשורותיה חברים כאלה ואפילו קבוצה כזאת של פרלמנטרים. אישור רב יותר נותן עד מן הצד — כתבו הרומאי של העתון הבורגני־ליברלי האנגלי "The Manchester Guardian", אשר בגליונו מ־12.3.1920 פירסם את ראיונו עם טוראטי.

.... סניור טוראטי — אומר כתב זה — מניח, כי הסכנה המהפכנית אינה גדולה במידה כזאת, שתוכל לעורר חששות בלתי־מבוססים באיטליה. המכסימליסטים משח־קים באש התיאוריות הסובייטיות רק כדי להחזיק את ההמונים במצב־רוח מרומם ונרגש. אולם תיאוריות אלה הן ממש מושגים אגדתיים, תוכניות־בוטר, שאינן ראויות לשימוש מעשי. הן ראויות אך להחזקת המעמדות העובדים במצב של צפיה. אותם אנשים עצמם, המשתמשים בהן ככפתיון, כדי לסנוור את העיניים הפרולטריות, רואים את עצמם נאלצים לנהל מאבק יומיומי לשם השגת שיפורים כלכליים מסויימים, אפסיים לעתים קרובות, רק כדי לדחות את הרגע, בו תאבדנה למעמדות העובדים אשלייתיהם, אמונתם במיתוסים האהובים עליהם, והתוצאה — שורה ארוכה של שביתות מכל הממדים ובכל מיני אמתלות, עד לשביתות האחרונות במחלקות הדואר ומסילת־הברזל — שביתות המקשות עוד יותר על מצבה הקשה בלא־הכחי של המדי־נה. הארץ נרגזת מחמת הקשיים, הכרוכים בבעייתת האדריאטית, מדוכאת על־ידי חובה החיצונית ומפאת ההוצאה העצומה של כסף־נייר, ואף־על־פי־כן הארץ עדיין אינה מבינה כלל את ההכרח לסגל לעצמה אותה משמעת בעמל, שהיא בלבד יכולה לחדש את הסדר והרווחה..."

נכון כנכון היום, שהכתב האנגלי גילה תוך פייטפוט את האמת, אשר, בוודאי, מחפים עליה ומייפים אותה גם טוראטי עצמו וגם מגניו

הבורגניים באיטליה, המסייעים בידו והמשרים עליו מרוחם. והאמת היא, שהרעיונות והעבודה הפוליטית של האדונים טוראטי, טרבס, מודיליאני, דוגוני ושות' הם אמנם כאלה, ממש כאלה, כפי שתיארם הכתב האנגלי. זוהי סוציאל-בגידה שלמה ומוחלטת. כמאה עדים תעיד על כך עצם ההגנה על הסדר והמשמעת לגבי הפועלים השרויים בעבודת שכירה, העובדים למען בצעם של בעלי-ההון! וכמה מוכרים לנו, לרוסים, דיבורים מנשבים-טיים אלה. מה רב ערכה של ההודאה, כי ההמונים הם בעד השלטון הסובייטי! מה רב הטמטום ואי-ההבנה הבורגנית התפלה לגבי התפקיד המהפכני של השביתות המתפשטות באורח סטיכי! כן, כן, הכתב האנגלי של העתון הבורגני-ליברלי עשה שרות-דוב לאדונים טוראטי ושות' ואישר אישור מצויין את נכונות דרישתם של החבר בורדיגה וידידיו מהעתון „סובייטי“, שהמפלגה הסוציאליסטית האיטלקית — אם ברצונה אמנם להיות למעשה בעד האינטרנציונל ה-3 — תגרש בקלון משרותיה את האדונים טוראטי ושות' ותהיה למפלגה קומוניסטית, הן לפי שמה והן לפי מעשיה.

IV

מסקנות מוטעות מהנחות נכונות

אולם הח' בורדיגה וידידיו „השמאליים“ מסיקים מבקורתם הנכונה לגבי טוראטי ושות' אותה מסקנה לא נכונה, כי ההשתתפות בפרלמנט בכלל מביאה נזק. אף שמץ של נימוקים רציניים אין יכולים להביא „השמאליים“ האיטלקיים להגנה על השקפה זו. הם פשוט אינם יודעים (או משתדלים לשכוח) את הדוגמות הבינלאומיות של ניצול הפרלמנטים הבורגניים, ניצול מהפכני וקומוניסטי באמת, המועיל ללא-ספק להכשרת המהפכה הפרולטרית. הם פשוט אינם מתארים לעצמם את „החדש“ וצועקים, בשננם זאת לאין-סוף, על הניצול „הישן“, הלא-בולשביסטי של הפרלמנטריות.

והרי זוהי שגיאתם העיקרית. לא רק בשדה-הפעולה של הפרלמנט, אלא בכל שטחי הפעילות הקומוניזם חייב להכניס (ובלי עמל ממושך, מתמיד, עקשני לא יוכל להכניס) את החדש מבחינה עקרונית, הניתק ניתוק יסודי ממסורות האינטרנציונל ה-2 (תוך קיום ופיתוח של כל הטוב שנתן הוא).

ניטול אפילו את העבודה העתונאית. עתונים, חוברות, כרוזים ממלאים את העבודה של הסברה, תעמולה, אירגון. ללא מנגנון עתונאי אין יכולה להתקיים אף תנועה המונית אחת במדינה תרבותית כלשהי. ושום צעקות נגד „מנהיגים“, שום הבטחות ושבועות לשמור על טוהר ההמונים מפני

השפעת המנהיגים לא תחלצנה מן הכורח להזדקק למען עבודה זו ליוצאי השכבה הבורגנית-אינטליגנטית, לא תשחררנה מהאווירה והסביבה הבורגנית-דמוקרטית, ה"רכושנית", בהן מתבצעת עבודה זו בקפיטליזם. אפילו שנתיים ומחצה לאחר מיגור הבורגנות, לאחר כיבוש השלטון הפוליטי על-ידי הפרולטריון, רואים אנו מסביבנו אווירה זו, מצב זה של יחסים המוניים (איכריים, אומנותיים) בורגניים-דמוקרטיים, יחסים רכושניים. הפרלמנטריוז הוא צורה אחת של העבודה, העתונאות — צורה שניה. התוכן יכול להיות קומוניסטי בשתי הצורות, והוא צריך להיות קומוניסטי, אם עובדי שני השטחים האלה הם באמת קומוניסטים, באמת חברי המפלגה הפרולטרית, ההמונית. אולם הן בצורה האחת והן בשניה — והן בכל תחום עבודה בקפיטליזם וגם עם המעבר מן הקפיטליזם אל הסוציאליזם — אין להימנע מאותם קשיים, מאותן משימות מקוריות, אשר הפרולטריון חייב להתגבר עליהן ולפתור אותן, כדי לנצל למטרותיו את יוצאי הבורגנות, לשם נצחון על דעות קדומות והשפעות בורגניות-אינטליגנטיות, לשם החלשת ההתנגדות (ולהבא גם לשם ההפיכה המלאה) של הסביבה הזעיר-בורגנית.

כלום לא ראינו בכל הארצות עד למלחמת 1914—1918 שפע בלתי-רגיל של דוגמות, כאשר אנרכיסטים "שמאליים" מאוד, סינדיקליסטים ואחרים היו מתקיפים בעזות פנים את הפרלמנטריוז, התעללו בפרלמנטריוז סוציאליסטיים שספגו את התפלות הבורגנית, הוקיעו את הקארייריוז שלהם וכו' וכדו' — ואילו הם עצמם דרך העתונאות, דרך העבודה בסינדיקטים (באיגודים המקצועיים) היו מבצעים אותה קאריירה בורגנית? האמנם הדוגמות של האדונים ז'ואו ומרהיים, אם נסתפק בדוגמת צרפת, אינם טיפוסיות?

והרי זוהי מהות מעשה-הילדות של "שלילת" ההשתתפות בפרלמנט-ריוז, שבאופן כה "פשוט", "קל", מהפכני כביכול, חושבים "לפתור" את המשימה הקשה של המאבק נגד ההשפעות הבורגניות-דמוקרטיות בתוך תנועת-הפועלים, ולמעשה אך בורחים מפני צילם הם, אך מתעלמים מכל קושי, נפטרים ממנו במלים בלבד. קארייריוז חסר-בושה לגמרי, ניצול בורגני של המקומות הנוחים בפרלמנט, סילוף רפורמיסטי של העבודה בפרלמנט, שיגרה קרתנית תפלה — אין ספק, כי כל אלה הם הקווים האופייניים הרגילים והמכריעים, אשר מוליד הקפיטליזם בכל אתר, ולא רק מחוץ לתנועת-הפועלים, אלא גם בתוכה. אולם הוא, הקפיטליזם, וכן הסביבה הבורגנית הנוצרת על-ידו (הנעלמת אפילו לאחר מיגור הבורגנות באיטיות רבה מאוד, שכן האיכרות מחיה בהתמדה את הבורגנות) מולידים ממש בכל שטחי העבודה והחיים אותו קארייריוז בורגני לפי מהותו, הנבדל

בשינויים אפסיים לפי צורתו, אותו שוביניזם לאומי, תפלות קרתנית וכ"י. אתם מדמים בנפשכם, כי הנכם "מהפכנים לעילא", בויקוטיסטים ואנטי-פרלמנטריסטים חביבים, אולם למעשה נפחדתם מפני קשיים לא-גדולים יחסית של מאבק נגד ההשפעות הבורגניות בתוך מעמד-הפועלים, והרי נצחונכם, כלומר מיגור הבורגנות וכיבוש השלטון הסובייטי בידי הפרולטריון, ייצור אותם קשיים עצמם בממדים גדולים עוד יותר, גדולים לאין-ערוך יותר. אתם נפחדים כילדים מפני קושי זעיר, הנועד לכם היום, בלא להבין, כי מחר ומחרתיים תהיו נאלצים ללמוד ולהשתלם בהתגברות על אותם קשיים עצמם בממדים גדולים לאין ערוך יותר.

בעת השלטון הסובייטי יתחככו ויחדרו למפלגה הפרולטרית, שלנו ושלכם, יוצאי האינטליגנציה הבורגנית במספר רב עוד יותר, הם יחדרו למועצות, לבתי-הדין, לאדמיניסטרציה, כי אי-אפשר, אין ממה לבנות את הקומוניזם, אלא מחומר אנושי שנוצר על-ידי הקפיטליזם, שכן אין לגרש ולחסל את האינטליגנציה הבורגנית, יש לנצחה, לשנותה, לשוות לה צורה חדשה, לחנכה מחדש — כשם שצריך לחנך-מחדש במאבק ממושך, על יסוד הדיקטטורה של הפרולטריון, גם את הפרולטריום עצמם, אשר ישתחררו מהדעות הקדומות הזעיר-בורגניות שלהם לא בבת-אחת, לא בדרך נס, לא לפי מצוות האם הקדושה, לא לפי צוו הסיסמה, ההחלטה, הדקרט, אלא רק במאבק המוני ממושך וקשה נגד השפעות זעיר-בורגניות המוניות. בעת השל-טון הסובייטי אותן המשימות, אשר בגאווותנות כזאת, ביהירות, בקלות-דעת, בילדותיות כזאת דוחה עתה האנטי-פרלמנטרי מעל פניו בהנף-יד — אותן המשימות עצמן קמות לתחיה בתוך המועצות, בתוך האדמיניסטרציה הסוביי-טית, בקרב "מגיני החוק" הסובייטיים (הרסנו ברוסיה, ונכון עשינו שהרסנו, את הפרקליטות הבורגנית, אך היא קמה לתחיה אצלנו בחיפוי "מגיני החוק" "הסובייטיים"⁴⁸). בקרב המהנדסים הסובייטיים, המורים הסובייטיים, בקרב הפועלים בעלי העדיפות, — כלומר, המומחים ביותר, הנתונים במצב טוב ביותר בבתי החרושת הסובייטיים — רואים אנו תחיה מתמדת של כל אותם הקווים השליליים, האופייניים לפרלמנטריזם הבורגני; ורק במאבק חוזר ונשנה, בלתי-נלאה, ממושך ועקשני של ההתארגנות והמשמעת הפרו-לטרית מתגברים אנו — בהדרגה — על פגע זה.

בוודאי, עם שלוט הבורגנות "קשה" מאוד להדביר את ההרגלים הבורגניים במפלגתך שלך, כלומר, במפלגת הפועלים: "קשה" לגרש מן המפלגה את המנהיגים-הפרלמנטרים הרגילים, המושחתים ללא תקנה על-ידי הדעות הקדומות הבורגניות, "קשה" להטיל את מרות המשמעת הפרולטרית על המספר הדרוש בהחלט (מספר מסויים ולו מצומצם ביותר) של יוצאי הבורגנות, "קשה" להקים סיעה קומוניסטית בפרלמנט בורגני, שתהיה

ראויה בהחלט למעמד-הפועלים, "קשה" להגיע לכך, שהפרלמנטרים הקומו-ניסטיים לא ישחקו במשחק התפל הפרלמנטרי-בורגני, אלא יעסקו בעבודה חיונית ביותר של הסברה, תעמולה ואירגון בקרב ההמונים. כל זה "קשה", אין חולק על כך, קשה היה ברוסיה וקשה לאיך-ערוך יותר באירופה המערבית ובאמריקה, בהן הבורגנות חזקה בהרבה, המסורות הבורגניות-דמוקרטיות וכו' חזקות יותר.

אך כל "הקשיים" הללו הם ממש קשיים ילדתיים לעומת משימות מאותו סוג ממש, אשר הפרולטריון בין כה וכה יהיה נאלץ באורח בלתי-נמנע למצוא להן פתרון גם למען נצחונן שלו — הן בעת המהפכה הפרולטרית והן לאחר כיבוש השלטון בידי הפרולטריון. לעומת משימות אלו, העצומות באמת, כאשר יבוא הצורך להנך מחדש מיליוני איכרים ובעלי-עסק זעירים, מאות אלפי פקידים, פקידי-ממשלה, אינטליגנטים בורגניים, להטיל עליהם על כולם את מרות המדינה הפרולטרית וההנהגה הפרולטרית, להדביר בהם את המסורות וההרגלים הבורגניים — לעומת משימות ענקיות אלו להקים בימי שלטון הבורגנות, בפרלמנט בורגני, סיעה קומוניסטית ממש של מפלגה פרולטרית אמיתית — אין זה אלא עניין ילדתי קל.

אם החברים "השמאליים" והאנטי-פארלמנטרים לא ילמדו להתגבר עתה אפילו על קושי זעיר כזה, הרי אפשר לומר בביטחה: או שלא יהיה לאל ידם להגשים את הדיקטטורה של הפרולטריון, לא יוכלו בקנה-מידה רחב להכניע, להנך מחדש את האינטליגנטים הבורגניים ולשנות את המוסדות הבורגניים, או שיצטרכו בחפזון להשליט את לימודם, ובחפזון זה יגרמו נזק עצום לעניין הפרולטריון, יבצעו שגיאות במידה רבה מן הרגיל, יגלו חולשות ואי-יכולת במידה רבה מהממוצעת וכיוצא באלה.

כל עוד לא מוגרה הבורגנות וכל עוד לאחור-מכן לא נעלם לגמרי המשק הזעיר והייצור הסחורתי הזעיר, הרי עד אז הסביבה הבורגנית, ההרגלים הרכושניים, המסורות הקרתניות יקלקלו את העבודה הפרולטרית הן מחוץ לתנועת הפועלים והן בתוכה, ולא רק בתחום פעילות אחד, הפרלמנטרי, אלא באורח בלתי-נמנע בכל מיני תחומים של הפעילות החברתית, בכל שטחי התרבות והמדיניות בלי יוצא-מן-הכלל. וטעות עמוקה ביותר, אשר לאחור-מכן נצטרך לשלם את מחירה, הוא הנסיון לבטל בהנף-יד, להתגדר מאחד התפקידים או הקשיים "הבלתי-נעימים" באחד מתחומי-העבודה. יש ללמוד ולהתלמד, כיצד להשתלט על כל תחומי העבודה והפעילות בלי-יוצא-מן-הכלל, להתגבר על כל הקשיים וכל ההרגלים הבורגניים, המסורות, המנהגים, בכל מקום ומקום. העמדה אחרת של השאלה פשוט אינה רצינית, אינה אלא מעשה ילדות.

12.5.1920

בהוצאה הרוסית של ספר זה הסברתי לא־נכון במקצת את התנהגותה של המפלגה הקומוניסטית ההולנדית כולה בתחום המדיניות המהפכנית הבינלאומית. לכן משתמש אני בהודמנות זו, כדי לפרסם את המכתב המובא להלן של חברינו ההולנדיים בשאלה זו, ולאחר־מכן לתקן את הביטוי "הטריבוניסטים ההולנדיים", בו השתמשתי בנוסח הרוסי, ולהחליפו במלים "חברים מסויימים של המפלגה הקומוניסטית ההולנדית"⁴⁹.

לנין

מכתבו של וויינקוף

מוסקבה, 30.6.1920

חבר יקר לנין!

הודות לאדיבותך היתה לנו, לחברי המשלחת ההולנדית לקונגרס ה־2 של הקו־מינטרן, האפשרות לקרוא את ספרך: "מחלת הילדות של „השמאליות" בקומוניזם" בטרם פורסמה בתירגום לשפות מערב־אירופיות. בספרך זה אתה מדגיש פעמים מספר את אי־הסכמתך לגבי התפקיד, אותו מילאו חברים מסויימים של המפלגה ההולנדית במדיניות הבינלאומית.

אף־על־פי־כן חייבים אנו למחות נגד העובדה, שאתה מטיל את האחריות על המפלגה הקומוניסטית לגבי מעשיהם. זה בלתי־מדוייק לחלוטין. יתר־על־כן, אין זה צודק, שכן חברים אלה של המפלגה הקומוניסטית ההולנדית משתתפים מעט מאוד או אינם משתתפים לגמרי בעבודתה השוטפת של מפלגתנו; הם מנסים כמ־כך, במישרין או בעקיפין, לבצע במפלגה הקומוניסטית ההולנדית את סיסמותיהן האר־פוויציוניות, אשר נגדן ניהלו המפלגה הקומוניסטית ההולנדית וכל מוסדותיה ומנהלים עד היום הזה מאבק נמרץ ביותר.

בברכת אחים

(בשם המשלחת ההולנדית)

ד. אי. וויינקוף

החוברת נכתבה באפריל—מאי 1920.

הודפסה ביוני 1920 כספר מיוחד בפטרבורג בהוצאה הממלכתית.

החוברת כלולה בכל כתבי ו. אי. לנין, הוצאה 5, כ' 40, עמ' 1—104:

ה ע ר ו ת *

¹ הספר „מחלת הילדות של „השמאליות“ בקומוניזם“ נכתב עליידי ו. אי. לנין לפתיחת הקונגרס ה־2 של האינטרנציונל הקומוניסטי וניתן לכל צירי הקונגרס. תפקידו של ספר זה — לעזור למפלגות הקומוניסטיות הצעירות למצוא דרך נכונה של מאבק מהפכני, לתקן את שגיאות צעדיהם הראשונים, להקנות לקומוניסטים בכל הארצות את הנסיון העשיר ביותר של הבולשביקים, של הסטרטגיה והטקטיקה שלהם, למען ישמש נסיון זה נשק למפלגת־האחיות. ההנחות והמסקנות החשובות ביותר של הספר הונחו ביסוד ההחלטות של הקונגרס ה־2 של הקומוניטרן.

את עבודתו היסודית בכתיבת הספר ביצע לנין באפריל 1920 (כתב־היד נסתיים ב־27 באפריל), הנוספות לספר נכתבו ב־12 במאי. ב־12 ביוני 1920 יצא הספר לאור וכמעט בר־זמן, ביולי, הוצא בברכה^מ בשפות הצרפתית והאנגלית. במחצית השניה של שנת 1920 הוצא הספר בשפה הגרמנית בברלין ובהמבורג, באנגלית — בלונדון ובניו־יורק, בצרפתית — בפאריס, באיטלקית — במילאנו.

ספרו של לנין „מחלת הילדות של „השמאליות“ בקומוניזם“ התפשט בהרחבה בכל ארצות העולם. לפי נתונים לא־מלאים במלאות 40 שנה להוצאתו של הספר הוצא הוא 106 פעמים ב־22 שפות; בכלל זה 16 הוצאות באנגלית (באנגליה, באמריקה ובאוסטרליה), 13 — בצרפתית (בצרפת ובבלגיה), 14 — בגרמנית (בברלין ובווינה), 7 — באיטלקית, 6 — בספרדית (בספרד ובארגנטינה), 9 — ביפאנית, 8 — בהולנדית. הספר הוצא גם בשפות הנורבגית, הפינית, הפורטוגלית (בברזיל), הבנגלית (בהודו) ובשפות אחרות. בהרחבת־יתר הוצא הספר בארצות המהנה הסוציאליסטי: בבולגריה — 10 פעמים, בצ'כוסלובקיה — 6, בהונגריה — 7, בפולין — 9, בסין — 8, בקוריאה — 3. בברית־המועצות הוצא הספר — מלבד הפירסומים בכל כתבי לנין — בהוצאות מיוחדות 166 פעמים, ב־51 שפות, ב־6 מיליון 222 אלף טפסים.

הספר „מחלת הילדות של „השמאליות“ בקומוניזם“ הוא ספר הכרחי לכל פעילי תנועת־הפועלים, הוא נוגע בבעיות, הנדונות בהרחבה ומעוררות לעתים חילוקי־דעות רציניים ביותר.

* תמצית ההערות, כפי שהובאו בכל כתבי ו. אי. לנין, הוצאה 5 (רוסית). כ' 41.

לנין חוקר וממצה את שאלות הטקטיקה המהפכנית ובאומץ־לב נוגע בבעיות, כגון הפרלמנטריזם, יחס המפלגה הקומוניסטית למפלגת הלייבור, האיגודים המקצועיים, וכן במצב הכללי באנגליה. אך עוֹכו של הספר הוא לא בכך בלבד. החקירה הבקורתית של הפרוגרמות המדיניות והפעילות של המפלגות השונות תתן לקורא את היכולת להבין את המצב הבינלאומי, דבר החשוב מאוד לחברים בשעה זו.

הספר, מיום הוצאתו לאור, נעשה בשביל הקומוניסטים בכל הארצות ספר־עזר, המסייע בידם במאבק למען טקטיקה עקבית טומוניסטית נגד כל הגילויים של כיתתיות פוליטית, דוקטרינריות ושגיאות אחרות בתקופת המשבר הכללי של הקפיטליזם.

² „איסקרה“ (הישנה) — העתון הכלל־רוסי המארכסיסטי הבלתי־לגאלי, שנוסד על־ידי ו. אי. לנין בשנת 1900 ומילא תפקיד מכריע בהקמת המפלגה המארכסיסטית המהפכנית של מעמד־הפועלים הרוסי. הגליון הראשון של „איסקרה“ הופיע בדצמבר 1900 בלייפציג; הגליונות הבאים יצאו במינכן; מיולי 1902 — בלונדון, ומאביב 1903 — בז'נבה. ביוזמתו של לנין ובהשתתפותו עיבדה מערכת „איסקרה“ את הצעת הפרוגרמה של המפלגה (שפורסמה במס' 21 של „איסקרה“) והכינה את הוועידה ה־2 של מפלגת הפועלים הס'ד הרוסית (מפסד־ר), בה הונח היסוד למפלגה המארכסיסטית המהפכנית ברוסיה.

לאחר הוועידה ה־2 השתלטו המנשביקים, בתמיכת פלכאנוב, על „איסקרה“. מגליון 52 חדל העתון „איסקרה“ להיות בטאון המארכסיון המהפכני. ³ המדובר במנשביקים — האגף האופורטוניסטי הימני של הסוציאלי־דמוקרטיה במפסד־ר ועל מפלגת „הסוציאליסטים־רבולוציונרים“ (הס'רים).

⁴ המדובר בסיעת הבולשביקים, צירי הדומה ה־4, אשר בישיבת הדומה ב־26 ביולי (8 באוגוסט) 1914 יצאו במחאה נמרצת נגד כניסת רוסיה הצאָרית למלחמה האימפריאליסטית, ב־ר־בזמן שכל נציגי הסיעות של בעלי־ההון ובעלי־האחוזות אישרו את צעדה של הממשלה. סיעת הבולשביקים סירבה לאשר את ההקצבות המלחמתיות ופתחה בתעמולה מהפכנית בקרב ההמונים. בנובמבר 1914 הם נאסרו ובפברואר 1915 נדונו לגירוש־נצח לסיביר המזרחית.

⁵ „לונגטנים“ — זרם צנטריסטי במפלגה הסוציאליסטית הצרפתית, בראשותו של ז'אן לונגה. בעת המלחמה האימפריאליסטית 1914—1918 הם ביצעו מדיניות פשרנית לגבי הסוציאלי־שוביניסטים, הם דחו את המאבק המהפכני וניצבו בעמדות של „הגנת המולדת“. לנין קרא להם „נציונליסטים זעיר־בורגניים“. לאחר נצחון המהפכה האוקטוברית הם הכריזו מילולית, כי מצדדים הם בדיקטטורה של הפרולטריון, אולם למעשה התנגדו לה. בדצמבר 1920 הם הצטרפו לזה הקרוי האינטרנציונל ה־2/2.

⁶ מפלגת־העבודה הבלתי־תלויה באנגליה (Independent Labor Party—I.L.P.)

— אירגון רפורמיסטי, שנוסד בידי המנהיגים של „הטרייד-יוניונים החדשים“ בשנת 1893, בתנאים של התעוררות מאבק השביתות והתגברות התנועה למען אי־תלות של מעמדה־הפועלים האנגלי במפלגות הבורגניות. ל־ I.L.P. נכנסו חברי „הטרייד-יוניונים החדשים“ והאיגודים המקצועיים הישנים, נציגי האינטליגנציה והבורגנות הזעירה, שהיו נתונים להשפעת הפאביאניזם. בראש I.L.P. עמדו ק. גארדי ור. מאקדונלד.

7 פאביאניזם — חברי החברה הפאביאנית — אירגון רפורמיסטי אנגלי, שנוסד בשנת 1894. שמה ניתן לה לפי השם של המצביא הרומאי פאבי מאכסיס, הקרוי „קונקטאטור“ („שהיין“) משום שנקט בטקטיקה של המתנה במלחמתו עם הניבעל, בהשתמשו מקרב מכריע נגדו. הפביאניזם היו בעיקר נציגי האינטליגנציה הבורגנית — מדענים, סופרים, מדינאים (ר. מאקדונלד, ס. ו־ב וואב, ב. שאו ועוד). הם שללו את ההכרח במלחמת־מעמדות ובמהפכה סוציאליסטית. ב־1900 החברה הפביאנית נכנסה למפלגת הלייבור. „הסוציאליזם הפאביאני“ — אחד המקורות לאידאולוגיה של הלייבוריסטים.

8 מיניסטר־אליזם („סוציאליזם מיניסטר־אלי“ או „מיליטריזם“, על שם הסוציאליסט הצרפתי מילייראן שנכנס לממשלה הבורגנית של ואלדק רוסו) — טקטיקה אופורטוניסטית של השתתפות הסוציאליסטים בממשלות הבורגניות הריאקציוניות.

9 המפלגה הסוציאלי־דמוקרטית הבלתי־תלויה הגרמנית — מפלגה צנטריסטית, שנוסדה באפריל 1917. היא הטיפה ל„אחדות“ עם הסוציאלי־שוביניסטים, שללה את המאבק המעמדי. באוקטובר 1920, בוועירתה בהאלה חל פילוג במפלגה זו. בדצמבר 1920 חלק ניכר שלה התאחד עם המפלגה הקומוניסטית הגרמנית. המפלגה הס״ד הבלתי־תלויה התקיימה עד שנת 1922.

10 הכוונה היא, כנראה, למאמרו של ו. אי. לנין „במה אין צורך לחקות את תנועת־הפועלים הגרמנית“, שפורסמה באפריל 1914 בכתב־העת הכולשביסטי „השכלה“ (כתבים (רוסית), הוצאה 5, כ' 25, עמ' 106—110). במאמר הוקעה התנהגותו הבודת של הסוציאלי־דמוקרט הגרמני ק. לגין, שפנה בקונגרס ארה״ב ב־1912 בנאום ברכה אל החוגים הרשמיים והמפלגות הבורגניות של ארה״ב.

11 הספרטקאים — חברי האירגון המהפכני של הס״ד השמאליים הגרמנים, שהוקם בתחילת מלחמת־העולם האימפריאליסטית בידי ק. ליבקנכט. ר. לוכסמבורג, פ. מרינג, ק. צטקין, י. מארכלבסקי, ל. יוהיכס (טישקה) ורו־פיק. הספרטקאים ניהלו תעמולה מהפכנית בקרב ההמונים, הוקיעו את האופי האימפריאליסטי של מלחמת־העולם ואת בגידת המנהיגים האופורטוניסטיים של הס״ד. אולם בכמה שאלות חשובות של התיאוריה והפוליטיקה ביצעו הם שגיאות רציניות. לנין לא פעם מתח ביקורת על שגיאות אלו ועזר להם להתייצב בעמדה נכונה.

באפריל 1917 נכנסו הספרטקאים למפלגה הס״ד הצנטריסטית הבלתי־תלויה הגרמנית כאירגון עצמאי. בנובמבר 1918, במהלך המהפכה בגרמניה, נתארגנו הספרטק־

אים בברית „ספרטאק“ וניתקו את יחסיהם עם „הבלתי־לויים“. באספה המכוננת ב־1.1.1919–30.12.1918 יסדו הספרטאקים את המפלגה הקומוניסטית הגרמנית.¹² שלום ברטט — הסכם שלום בין רוסיה הסובייטית לבין המעצמות של ברית ה־4 (גרמניה, אוסטרו־הונגריה, בולגריה, טורקיה), שנחתם ב־3.3.1918 בברסט־ליטובסק, וב־15 במאָרס אושר על־ידי וועידת־המועצות הכל־רוסית המיוחדת. תנאי ההסכם היו קשים ביותר. הוא קבע, כי פולין, כמעט כל השטח הבאָלטי, חלק של רוסיה הלבנה יעברו לפיקוחן של גרמניה ואוסטרו־הונגריה; אוקראינה תינתק מרוסיה הסובייטית ותהיה למדינה התלויה בגרמניה; לטורקיה תעבורנה הערים קארס, באטום וארדאגאן.

חתימת הסכם ברטט היתה קשורה במאבק עקשני נגד טרוצקי והקבוצה האנטי־מפלגתית של „הקומוניסטים השמאליים“. רק הודות למאמציו הכבירים של לנין נחתם הסכם זה. הוא שימש דוגמה בהירה לנבונותה וגמישותה של הטקטיקה הלנינית, בהותו פשרה פוליטית נכונה.

שלום־ברטט נתן למדינה הסובייטית תקופת־נופש, איפשר לפרק את הצבא הישן ולהקים את „הצבא האדום“, לפתח את הבנייה הסוציאליסטית ולצבור כוחות למאבק נגד הקונטר־המהפכה והפולשים הזרים. חתימת הסכם־ברטט סייעה להתגברות המאבק למען השלום, לעליית הלכ־הרוח המהפכניים בקרב הצבא והמוני־העם הרחבים בכל הארצות הלוחמות. לאחר מהפכת נובמבר 1918 בגרמניה, שמיגרה את המשטר המונרכיסטי, ביטל הוועד־הפועל המרכזי הכל־רוסי את הסכם־ברטט החמסני.

¹³ המדובר הוא ב„אוטוביסטים“ וב„אולטימטיסטים“, אשר המאבק עימם בשנת 1908 הביא להוצאת מנהיג ה„אוטוביסטים“ א. בוגדנוב בשנת 1909 מן המפלגה. ה„אוטוביסטים“* דרשו את החזרת הצירים הסוציאלי־דמוקרטיים מהדומה הממלכתית ה־3 ואת הפסקת העבודה באירגונים הלגאליים — באיגודים המקצועיים וכדו'. אחד מסוגי ה„אוטוביזם“ היה ה„אולטימטיזם“. האולטימטיסטים הציעו להגיש אולטימטום לסיעה הס״ד בדומה להיכנע לכל ההחלטות של הוועה״מ ואם לא תיכנע — להחזיר את צירי הס״ד מהדומה. ההתייעצות המורחבת של מערכת העתון הבולשביסטי „פרולטרי“ ציינה בהחלטתה ביוני 1909, כי „הבולשביזם, כורם מסויים במפסד־ר אין לו כל דבר משותף עם האוטוביזם והאולטימטיזם“, וקראה „לנהל מאבק נמרץ ביותר נגד טטיות אלו מדרך המארכסיון המהפכני“.

¹⁴ ב־6(19)1920 פורסם המאָניפסט הצאָרי — חוק על הקמת הדומה הממלכתית ותקנה על הבחירות לדומה. היא כונתה „הדומה הבוליגנינית“ על שם השר לענייני־פינים בוליגין, אשר עליו הוטל לעבד הצעת־תוכנית של הדומה. לפי הצעה זו לא היתה לדומה רשות לאשר חוקים, אלא רק לדון בשאלות מסויימות בתור „מוסד מיעץ“ של הצאָר. הבולשביקים קראו את הפועלים והאיכרים לחרם פעיל

* „אוטוביזם“ (רוסית) — החזרה, ביטול יפוי־הכוח.

על הדומה הבוליגנינית. הם גיהלו את מסע התעמולה לפי הסיסמות: התקוממות מזויינת, צבא מהפכני, ממשלה מהפכנית זמנית. הבחירות לדומה לא נתקיימו והממשלה לא יכלה לכנסה: גאות המהפכה והשביתה הפוליטית האוקטוברית הכל־רוסית ב־1905 מחו את הדומה.

¹⁵ הכוונה לשביתה הפוליטית הכל־רוסית באוקטובר 1905 בימי המהפכה הרוסית הראשונה. מספר המשתתפים בה עלה על 2 מיליון. שביתת אוקטובר בוצעה לפי הסיסמות: מיגור שלטון־העריצות הצארי, חרם פעיל על הדומה, כינוס האספה המכוננת וכינון רפובליקה דמוקרטית. שביתת אוקטובר הביאה את הפרולטריון להתקוממות המזויינת בדצמבר 1905. (ראה מאמרו של לנין „השביתה הפוליטית הכל־רוסית”. כתבים, הוצאה 5, כ' 12, עמ' 1—4).

¹⁶ הלייבוריסטים — חברי מפלגת־העבודה באנגליה (Labour Party). היא נוסדה בשנת 1900 כאיחוד הטרייד־יוניונים, קבוצות ואירגונים סוציאליסטיים לשם הכנסת נציגי הפועלים לפרלמנט („הוועד של הנציגות הפועלית”). בשנת 1906 קיבל הוועד את השם Labour Party. חברי הטרייד־יוניונים נחשבים אוטומטית כחברי המפלגה בתנאי של תשלום מסי חבר. המפלגה הלייבוריסטית מאוחדת עם המפלגה הקואופרטיבית — בעלת זכות של חבר קולקטיבי במפלגה — ומפלגת העבודה הבלתי־לוחית. בראש מפלגת הלייבור עומד הוועד־הפועל, והוא יחד עם המועצה הכללית של הטרייד־יוניונים ועם הוועד הפועל של המפלגה הקואופרטיבית מהווים את מועצת־העבודה הלאומית. היא מפלגה אופורטוניסטית, אשר מיום היווסדה מנהלת מדיניות של שיתוף־פעולה מעמדי עם הבורגנות. בימי מלחמת־העולם הראשונה 1914—1918 מנהיגי מפלגת־העבודה (הנדרסון ואחרים), בהתייבם בעמדה סוציאלי־שוביניסטית, נכנסו לממשלה המלכותית. בתמיכתם האקטיבית נתקבלה שורת חוקים נגד הפועלים (על המיליטריזציה של המדינה ועוד). המפלגה עמדה בראש הממשלה בשנים 1924, 1929—1931, 1945—1951. בשנת 1964 הם שוב עמדו בראש הממשלה.

¹⁷ „האופוזיציה העקרונית”, קבוצת קומוניסטים „שמאליים” גרמניים שהטיפו להשקפות אנרכו־סינדיקליסטיות. הוועידה ה־2 של המפלגה הקומוניסטית הגרמנית (1919) הוציאה את האופוזיציה מהמפלגה. האופוזיציה הקימה בשנת 1920 את זו הקרויה מפלגת־הפועלים הקומוניסטית הגרמנית (מפ־קג). כדי לעזור לאיחודם של כל הקומוניסטים, ובתוכם האלמנטים הטובים ביותר של מפ־קג, היא נתקבלה זמנית לקומינטרן, כבעלת זכות של חבר אודה, בתנאי שתתאחד עם המפלגה הקומוניסטית הגרמנית. אולם הנהגת מפלגת־הפועלים הקומוניסטית הגרמנית לא מילאה את הוראת הוועד־הפועל של הקומינטרן. הקונגרס ה־3 של הקומינטרן החליט לתת למפ־קג מועד של חודשיים כדי שתכנס ועידה ותחליט בשאלת האיחוד. הנהגת מפ־קג לא מילאה את הוראות הקונגרס ה־3, ובזה האופן נשארה מחוץ לקומינטרן. לאחר־מכן התנוונה מפ־קג ונהפכה לקבוצה כיתתית זעירה.

¹⁸ „עתון הפועלים הקומוניסטי” („Kommunistische Arbeiterzeitung”) — בטאון

הקבוצה האנרכו־סינדיקליסטית של הקומוניסטים „השמאליים” הגרמניים (ראה הערה 17). העתון יצא בהמבורג בשנים 1919—1927.

קארל ארלר — פסבדונים של ג. לאופנברג.

¹⁹ המדובר ב„ברית המאבק לשיחרור מעמדי־הפועלים”, שאורגנה בידי ו. אי. לנין ב־1895. היא איחדה כ־20 חוגים מארכסיסטיים בפטרבורג. בראש „ברית המאבק” עמדה „קבוצה מרכזית”, והנהגה הבלתי־אמצעית רוכזה בידי 5 חברי „הקבוצה” בראשותו של לנין. האירגון חולק לקבוצות אזוריות. הפועלים המתקדמים (א. בבושקין ואחרים) קיימו את הקשרים בין קבוצות אלו לבין בתי־החרושת. „ברית המאבק” בפטרבורג היוותה, לפי ביטויו של לנין, נבט של מפלגה מהפכנית, הנשענת על תנועת־הפועלים והמדריכה את המאבק המעמדי של הפרולטריון.

²⁰ הוועידה ה־9 של מק”ר (ב) נתקיימה ב־5.4.1920—29.3 במוסקבה. לפי הרכבה היתה זו הוועידה רבת המספר ביותר מכל הוועידות הקודמות. בה השתתפו 715 צירים, מהם בעלי דעה מכרעת — 533, ובעלי דעה מייעצת — 162. הם ייצגו 611,978 חברי מפלגה.

סדר היום של הוועידה: 1. דו”ח הוועד המרכזי. 2. משימות הבנייה המשקית. 3. התנועה המקצועית. 4. שאלות אירגוניות. 5. תפקידי הקומינטרן. 6. היחס לקאופרציה. 7. המעבר לשיטה המיליציונית 8. בחירות הוועד המרכזי. 9. העניינים השוטפים.

עבודת הוועידה התנהלה בהדרכתו של ו. אי. לנין.

בהחלטה על „בעיות הבנייה המשקית” ציינה הוועידה, כי „התנאי העיקרי של תחייתה המשקית של הארץ הוא ביצוע תוכנית משקית אחידה לתקופה ההיסטורית הקרובה. הסעיף העיקרי בתוכנית המשקית האחידה היה הישגול הארץ.

תשומת־לב רבה הוקדשה בוועידה לאירגון ניהול העבודה. הוחלט להקים הנהגה מוסמכת, איתנה ובעלת־מרץ על יסוד של הנהלת־יחיד בייצור.

נגד קו המפלגה יצאה הקבוצה האנטי־מפלגתית של „הצנטרליזם הדמוקרטי” („דציסטים”). בחיפוי של מליצות על הצנטרליזם הדמוקרטי הם, למעשה, סילפו את העקרון הזה. הם דחו את ההכרח בהנהלת־יחיד בייצור, הופיעו נגד משמעת מפלגתית וממלכתית תקיפה, טענו טענה כוזבת, כי בוועד המרכזי אין מבצעים את העקרון של הקולגיאליות. בקבוצה זו תמכו בוועידה ריקוב, טומסקי ואחרים. הוועידה דחתה את הצעות ה„דציסטים”.

מקום חשוב בעבודת הוועידה נועד לשאלת האיגודים המקצועיים מנקודת ראות של סיגול עבודת האיגודים המקצועיים למילוי המשימות המשקיות. הוועידה הדפה הדיפה נמרצת את האלמנטים האנרכו־סינדיקליסטיים, שיצאו בהגנה על „עצמאות” האיגודים המקצועיים והציבו אותם לעומת המפלגה הקומוניסטית והשלטון הסובייטי. הוועידה הגדירה בהירות את תפקיד האיגודים המקצועיים, את יחסי־הגומלין שלהם

עם המדינה והמפלגה, את הצורות והשיטות של הדרכת האיגודים המקצועיים על-ידי המפלגה הקומוניסטית, של השתתפות האיגודים המקצועיים בבנייה המשקית.²¹ מספר חברי המפלגה לאחר מהפכת-פברואר הבורגנית של 1917 השתנה משנת 1917 עד שנת 1919 בצורה הבאה: בכינוס הכל-רוסי ה-7 (אפריל 1917) של מפסד"ר (ב) מנתה המפלגה 80.000 חברים; בוועידה ה-6 (יולי-אוגוסט 1917) — כ-240.000 חברים; בוועידה ה-7 (מארס 1918) — לא פחות מ-300.000; בוועידה ה-7 (מארס 1919) — 313.766 חברי-מפלגה.

²² המדובר הוא ב"שבוע המפלגתי", המבוצע על פי החלטת הוועידה ה-8 של מק"ר (ב) (מארס 1919) בדבר הגדלת מספר חברי המפלגה. השבוע המפלגתי הראשון בוצע באירגון המפלגתי הפטרורגרי ב-10—17 באוגוסט 1919 (השני — באוקטובר-נובמבר 1919). ב-20—28 בספטמבר 1919 בוצע השבוע המפלגתי באירגון המחוזי המוסקבאי. מליאת הוועה"מ החליטה ב-26 בספטמבר 1919 לערוך את השבוע המפלגתי בערים, בכפרים ובצבא. בסוף ספטמבר פנה הוועה"מ לכל אירגוני המפלגה בתזכיר בו צויין, כי לאחר הרישום-מחדש והטיהור כמעט בכל אירגוני המפלגה אפשר להתחיל בקבלת חברים חדשים למפלגה. הוועה"מ הדגיש, כי בשבוע המפלגתי צריך לקבל למפלגה רק פועלים ופועלות, אנשי צבא, מלחים, איכרים ואיכרות. כתוצאה מפעולת השבוע המפלגתי נכנסו רק בחלק האירופי של הפדרציה הרוסית (רספס"ר) למעלה מ-200 אלף איש, מהם למעלה ממחצית — פועלים. בחזיתות נתקבלו למפלגה 25% של כל אנשי הצבא והצי.

²³ „האינטרנציונל הקומוניסטי” — כתבי-עת, בטאון הוועד-הפועל של האינטרנציונל הקומוניסטי. הוא יצא בשפות הרוסית, הגרמנית, הצרפתית, האנגלית, הספרדית והסינית. מס' 1 יצא ב-1 במאי 1919. בכתב-העת פורסמו מאמרים ומיסמכים של הקומינטרן, פורסמה שורת מאמרים של לנין. כתב-העת הסביר את השאלות היסודיות של התיאוריה המארכסיסטית-לנינית בקשר לבעיות התנועה הפועלית והקומוניסטית הבינלאומית, את הנסיון של בניית הסוציאליזם בברה"מ, ניהל מאבק נגד זרמים אנטטי-לניניים. הוצאת הבטאון הופסקה ביוני 1943. לאחר החלטת נשיאות הוועד-הפועל של הקומינטרן ב-15 במאי 1943 על פירוקו.

²⁴ Folkets Dagblad Politiken („עתון עממי פוליטי יומי”) — בטאון הס"ד השמאליים השבדיים, שהקימו בשנת 1917 את מפלגת הס"ד השמאלית השבדית. הוצא בשטוקהולם מ-16 באפריל 1916 (עד נובמבר 1917 בשם "Politiken"). בשנת 1921 המפלגה הס"ד השמאלית נכנסה לקומינטרן וקיבלה את השם „קומוניסטית”. העתון היה לבטאונה של המפלגה הקומוניסטית. לאחר הפילוג במפלגה באוקטובר 1929 עבר העתון לאגף הימני. הוצאתו הופסקה במאי 1945.

²⁵ פועלי-התעשייה של העולם ("Industrial Workers of the World") — אירגון איגוד-מקצועי של פועלי ארה"ב, שנוסד בשנת 1905. הוא איחד פועלים לא-מומחים ובעלי שכר-עבודה נמוך. אירגונים כאלה הוקמו גם בקנדה, אוסטרליה,

אנגליה, אמריקה הלטינית ובאפריקה הדרומית. האירגון, בהשפעת המהפכה של שנות 1905—1907 ברוסיה, אירגן שורת שביתות מוצלחות ונאבק נגד המדיניות של שיתוף-פעולה מעמדי שבוצע על-ידי המנהיגים הרפורמיסטיים של פדרציית-העבודה האמריקאית והסוציאליסטים הימניים. בשנות מלחמת-העולם האימפריאליסטית אורגנה, בהשתתפות ה"פדרציה", שורת הופעות אנטי-מלחמתיות של מעמד-הפועלים האמריקאי. כמה מנהיגים של "פועלי-התעשייה של העולם" קיבלו בברכה את מהפכת אוקטובר ונכנסו למפלגה הקומוניסטית של ארה"ב. ברובזמן באו לידי גילוי בפעילות האירגון קווים אנרכו-סינדיקליסטיים. הוא התנגד למאבק הפוליטי של הפרולטריון, שלל את תפקידה המנהיג של המפלגה. המנהיגים האנרכו-סינדיקליסטיים דחו בשנת 1920, בניגוד לרצון ההמונים האיגוד-מקצועיים, את פניית הוועד-הפועל של הקומינטרן להצטרף אליו. במשך הזמן נהפך האירגון לאירגון כיתתי, שאיבד במהרה את השפעתו בתנועת-הפועלים.

²⁶ "סובייט" ("Il Soviet") — בטאון המפלגה הסוציאליסטית האיטלקית. הוצא בניאפול משנות 1918 עד שנת 1922. משנת 1920 הוצא כעתון הסיעה של הקומוניסטים-אבסטנציוניסטים במפלגה הסוציאליסטית האיטלקית.

²⁷ "הקומוניזם" (Comunismo) — כתבי-עת דו-שבועי של המפלגה הסוציאליסטית האיטלקית. הוצא במילאנו משנת 1919 עד שנת 1920; עורכו היה סיראטי.

²⁸ המפלגה הסוציאליסטית האיטלקית נוסדה בשנת 1892. מיום היווסדה התנהל בה מאבק רעיוני חריף בין שני זרמים — האופורטוניסטי והמהפכני. מתחילת מלחמת 1914—1918 ועד שאיטליה נכנסה למלחמה העלתה המפלגה את הסיסמה: "נגד המלחמה, בעד הנייטרליות!". בדצמבר 1914 הוצאה מן המפלגה קבוצת רנגטים (ב. מוסוליני ואחרים), שהופיעה בעד המלחמה. כאשר במאי 1915 איטליה נכנסה למלחמה לצד האנטנטה באו במפלגה לידי גילוי חריף 3 זרמים: 1) ימני, המסייע בידי הבורגנות לנהל את המלחמה; 2) צנטריסטי (רוב המפלגה) שהעלה סיסמה: "לא להשתתף במלחמה ולא לחבל בה"; 3) שמאלי, שתפס עמדה נמרצת יותר נגד המלחמה, אלא שלא עלה בידו לארגן מאבק עקבי נגדה. השמאליים לא הבינו את ההכרח להפוך את המלחמה האימפריאליסטית למלחמת-אזרחים ולהינתק לחלוטין מן הרפורמיסטים.

לאחר מהפכת אוקטובר גבר במפלגה האגף השמאלי. הוועידה ה-16 של המפלגה (5.8.10.1919) קיבלה החלטה להצטרף אל הקומינטרן. נציגי המפלגה השתתפו בעבודת הקונגרס ה-2 של הקומינטרן. סיראטי, ראש הצנטריסטים, הופיע לאחר הקונגרס נגד ניתוק היחסים עם הרפורמיסטים. בוועידה ה-7 (ינואר 1921) סירב הרוב הצנטריסטי להינתק מהרפורמיסטים ולהכיר במלואם בתנאי הכניסה לקומינטרן. הצירים השמאליים ב-21 בינואר 1921 עזבו את הוועידה והקימו את המפלגה הקומוניסטית של איטליה.

²⁹ השלטון הסובייטי ניכון בהונגריה ב-21 במארס 1919. המהפכה הסוציאליסטית

נשאה אופי שלוו. הבורגנות, שלא היה לאל ידה להתנגד להמוני העם, החליטה למסור את השלטון לסוציאלי-דמוקרטים הימניים. אך סמכות המפלגה הקומוניסטית בקרב העם היתה כה גדולה ודרישות חברי-השורה של מפלגת ס"ד לכונן ברית עם הקומוניסטים היו כה תקיפות, שהנהגת מפלגת הס"ד החליטה לפנות למנהיגי המפלגה הקומוניסטית האסורים בהצעה לכונן ממשלה במשותף. מנהיגי הס"ד נאלצו לקבל את דרישות הקומוניסטים: כינון ממשלה סובייטית, פירוק-הנשק מעל הבורגנות, הקמת צבא-אדום ומיליציה עממית, הפקעת האדמות של בעלי-האחוזות, הלאמת התעשייה, כריתת ברית עם ברה"מ. בר-בזמן נחתם הסכם לאיחוד שתי המפלגות במפלגה הסוציאליסטית ההונגרית. אך עם ביצוע האיחוד נעשו שגיאות, שנתנו את אותותיהן כעבור זמן: האיחוד היה מיכני, בלי הוצאת האלמנטים הרפורמיסטיים.

בישיבה הראשונה החליטה המועצה הממשלתית המהפכנית להקים את הצבא האדום. ב-26 במארס הולאמו מפעלי התעשייה, התובלה, הבנקים. ב-2 באפריל הוצא דקרט על המונופוליזציה של סחר-החוץ. הועלה שכר הפועלים ב-25% במוצע. הונהג יום-עבודה של 8 שעות. ב-3 באפריל הופקעו כל האחוזות בעלות שטח שלמעלה מ-100 הולדים (57 הקטאר). אך האדמה לא הולקה בין האיכרים מחוסרי ומעוטי הקרקע. אלא נמסרה לקואופרטיבים החקלאיים ולמשקים הממלכתיים. דלת האיכרות היתה מאוכזבת. דבר זה הפריע לכינון ברית איתנה של הפרולטריון עם האיכרות, החליש את השלטון הסובייטי בהונגריה.

האימפריאליסטים של האנטנטה קיבלו בזעם את כינון הדיקטטורה הפרולטרית בהונגריה; על הרפובליקה הסובייטית ההונגרית הוטל הסגר. נגדה אורגנה אינטר-בנציה צבאית, שהפעילה גם את הקונטר-מהפכה הפנימית. בגידת הסוציאלי-דמוקרטים הימניים, שנכנסו לברית עם האימפריאליזם, היוותה אף היא אחד הגורמים לחיסול הרפובליקה הסובייטית ההונגרית.

המצב הבינלאומי הבלתי-נוח בשנת 1919, כאשר רוסיה הסובייטית היתה נתונה במצור מכל עבריה ולא יכלה לעזור לרפובליקה הסובייטית ההונגרית — גם הוא מילא תפקיד שלילי באותם הימים. ב-1 באוגוסט, כתוצאה מפעולותיהן המאוחדות של האינטר-בנציה מבחוץ והקונטר-מהפכה מבפנים, מוגר השלטון הסובייטי בהונגריה. ⁸⁰ "Der Volksstaat" ("מדינה עממית") — הבטאון המרכזי של הסוציאלי-דמו-קרטיה הגרמנית; הוצא בעריכת ו. ליבקנט בלייפציג בשנות 1869-1876. בעתון השתתפו ק. מארכס ורפ. אנגלס.

⁸¹ חבר הלאומים — אירגון בינלאומי בתקופה בין שתי מלחמות-העולם. הוקם בוועידת-השלום בפאריס של המעצמות המנצחות במלחמת-העולם הראשונה. התקנון של חבר-הלאומים היווה חלק מהסכם ורסאי ונחתם על-ידי 44 מדינות. התקנון נכתב כדי ליצור את הרושם, כי אירגון זה — מטרתו, כביכול, להיאבק נגד תוקפנות, בעד צימצום זיון, חיוק השלום והבטחון. ואילו למעשה הנהגת חבר

הלאומים עודדה את התוקפנים, את מירוץ הזיון והכנת מלחמת-העולם השנייה. משנת 1920 עד שנת 1934 פעילות החבר נשאה אופי עויין לגבי ברה"מ. בשנות 1920-1921 היה חבר הלאומים אחד המרכזים לאינטרבנציה מזויינת נגד המדינה הסובייטית.

ב־15 בספטמבר 1934 פנו 34 מדינות, החברות בחבר הלאומים, בהצעה לברית-המועצות להיכנס לחבר. ברה"מ, לשם מאבק לחיזוק השלום, נכנסה לחבר הלאומים. אולם מאמצי ברה"מ להקים הזית שלום נתקבלו בהתנגדות החוגים הריאקציוניים של מדינות המערב. עם תחילת מלחמת-העולם השנייה הופסקה למעשה פעילות חבר הלאומים. מבחינה פורמלית פורק חבר הלאומים באפריל 1946 בהתאם להחלטת עצרת מיוחדת.

³² הכוונה היא לקטע במכתבו של פ. אנגלס ל־פ. זורגה מ־29.11.1886, בו אנגלס, המותח ביקורת על האופי הכיתתי של פעילות הסוציאלי־דמוקרטים הגרמניים, החיים בגולה באמריקה, אומר, כי לגבי־ידים התיאוריה היא „דוגמה ולא הדרכה לפעולה“ (ק. מארכס רפ. אנגלס. כתבים, הוצאה 2, כ' 36, עמ' 488).

³³ ברצוניה על ספרו של הכלכלן האמריקאי ג. צ' קארי „מכתבים כלכליים־פוליטיים לנשיא ארה"ב" נ. ג. צ'רנישבסקי כתב: „הדרך ההיסטורית — אינה מדרכה של רחוב נייבסקי, היא כולה עוברת על פני שדות, לעתים מאובקים, לעתים מלאי־בוץ, על פני ביצות, על פני סבכי־יערות. מי שפוחד להתכסות באבק או ללכלך את מגפיו בל יגש לפעילות חברתית“ (נ. ג. צ'רנישבסקי. כתבים, כ' 7, 1950, עמ' 923).

³⁴ המדובר הוא במשא־ומתן, שניהלה מערכת „איסקרה“ עם פ. סטרובה על הוצאה משותפת בחוץ־לארץ של בטאון אילגאלי „סקירה בת־זמננו“. הובר, כי סטרובה מתכוון לנצל את „איסקרה“ לשרות ה„סקירה בת־זמננו“, בנסותו להפוך את הבטאון הנ"ל למתחרה ב„איסקרה“ לפי ההיקף, התוכן ופריודיות ההוצאה. ההוצאה לא בוצעה. המשא־ומתן של נציגי „איסקרה“ עם סטרובה נסתיימו בניתוק גמור (ו. אי. לנין, כתבים, הוצאה 5, כ' 4, עמ' 386-388).

³⁵ המדובר הוא בכינוסים הסוציאליסטיים הבינלאומיים בצימרוואלד ובקינטאל. הכינוס הסוציאליסטי הבינלאומי הצימרוואלדי, או הראשון, נתקיים ב־8-5 בספטמבר 1915.

הכינוס הסוציאליסטי הבינלאומי הקינטאלי, או השני, נתקיים ב־24-30 באפריל 1916.

שני הכינוסים סייעו לליכוד האלמנטים השמאליים של הסוציאלי־דמוקרטיה המערב־אירופית על־יסוד המארכסיזם־לניניזם, והם לאהר־מכן מילאו תפקיד פעיל במאבק להקמת המפלגות הקומוניסטיות בארצותיהם ולייסוד האינטרנציונל ה־3, הקומוניסטי.

³⁶ „הקומוניסטים המהפכניים“ — קבוצת נארודניקים, שיצאה ממפלגת הס"רים השמאליים לאחר מירדתם ביולי 1918. בספטמבר 1818 התגבשה הקבוצה למפלגה

הקרויה „מפלגת הקומוניזם המהפכני“, שהביעה את דעתה לשיתוף פעולה עם מק"ר (ב) והכריזה, שתתמוך בשלטון הסובייטי. לפרוגרמה של „הקומוניסטים המהפכניים“, בה נשארו הם בעמדות של אוטופיות נארודנית, אופייניים היו ערבוביה גדולה ואקלקטזים של ההשקפות. בהכירם, כי שלטון הסובייטים יוצר את ההנחות לכינון משטר סוציאליסטי, שללו הקומוניסטים המהפכניים את ההכרח בדיקטטורה של הפרולטריון בתקופת המעבר מן הקפיטליזם אל הסוציאליזם. בכל זמן קיומה של מפלגה זו היו מתפלגות ממנה קבוצות בודדות, שאחדות מהן היו עוברות למק"ר (ב), ואחרות — לס"רים השמאליים. שני נציגים של „מפלגת הקומוניסטים המהפכניים“ הוזמנו לקונגרס ה-2 של הקומינטרן, עם זכות דעה מיעצת. לאחר שהקונגרס החליט, כי בכל ארץ צריכה להיות רק מפלגה קומוניסטית אחת, קיבלה „מפלגת הקומוניסטים המהפכניים“ בספטמבר 1920 החלטה להיכנס למק"ר (ב). באוקטובר 1920 התיר הוועה"מ של מק"ר (ב) לאירגוני המפלגה לקבל למק"ר (ב) את חברי „מפלגת הקומוניסטים המהפכניים“ לשעבר.

³⁷ הסכסוך השלום של ורסאי, בו נסתיימה מלחמת-העולם האימפריאליסטית של שנות 1914—1918, נחתם ב-28 ביוני 1919 על-ידי ארה"ב, האימפריה הבריטית, צרפת, איטליה, יפן והמעצמות המאוחדות עימן, מצד אחד, ועל-ידי גרמניה, מצד שני. לנין, בהעריכו את הסכסוך השלום של ורסאי, אמר: „זהו שלום שלא נשמע כמוהו, שלום חמסני, המעמיד עשרות מיליוני בני-אדם, ובכללם תרבותיים ביותר, במצב של עבדים“ (כתבים, הוצאה 5, כ' 41, עמ' 353). מטרת הסכסוך היתה — אישור חלוקת-מחדש של העולם הקפיטליסטי לטובת המעצמות המנצחות, וכן יצירת שיטת יחסים בין המדינות, המכוונת להחנקת רוסיה הסובייטית וחסול התנועה המהפכנית בעולם כולו.

³⁸ המפלגה הסוציאליסטית הבריטית (מס"ב) (British Socialist Party—B.S.P.) נוסדה בשנת 1911 במנצ'סטר כתוצאה מאיחוד המפלגה הסוציאלי-דמוקרטית עם קבוצות סוציאליסטיות אחרות. מס"ב ניהלה תעמולה ברוח רעיונות המארכסיזם והיתה מפלגה „לא אופורטוניסטית ובאמת בלתי-תלויה בליברלים“ (ו. אי. לנין, כתבים, הוצאה 5, כ' 23, עמ' 344). אולם דלותה המספרית של המפלגה והקשר החלש עם ההמונים שיוו לה אופי כיתתי מסויים. בימי מלחמת-העולם האימפריאליסטית התנהל במפלגה מאבק חריף בין הזרם האינטרנציונליסטי (ו. גאלאכר, א. אינקפין, ד. מאקלין, פ. רוטשטיין ואחרים) לבין הזרם הסוציאלי-שוביניסטי, בראשותו של היינדמן. בפברואר 1916 קבוצת פעילים של מס"ב יסדה את העתון „The Call“ („קריאה“), שמילא תפקיד חשוב בליכוד האינטרנציונליסטים. הכינוס השנתי של מס"ב באפריל 1916 גינה את העמדה הסוציאלי-שוביניסטית של היינדמן ומצדדיה, והם יצאו את המפלגה.

המפלגה הסוציאליסטית הבריטית קיבלה בברכה את המהפכה הסוציאליסטית האוקטוברית הגדולה, חבריה מילאו תפקיד חשוב בתנועת עמלי אנגליה להגנת

רוסיה הסובייטית מפני האינטרבנציה הזרה. בשנת 1919 הרוב המכריע של המפלגה (98 נגד 4) הביע את דעתו בעד כניסה לקומינטרן. מס"ב יחד עם הקבוצה של „אחדות קומוניסטית“ מילאה את התפקיד העיקרי בהקמת המפלגה הקומוניסטית של בריטניה הגדולה. בוועידת-האיחוד הראשונה בשנת 1920 הרוב המכריע של אירגוני מס"ב המקומיים נצטרפו למפלגה הקומוניסטית.

³⁹ מפלגת העבודה הסוציאליסטית (Socialist Labour Party) — אירגון מארכסיסטי מהפכני שנוצר בשנת 1903 בסקטולנד על-ידי קבוצת סוציאלי-דמוקרטים. שמאליים, המורכבת בעיקר מסקוטים, שנתפלגה מהפדרציה הסוציאלי-דמוקרטית. החברה הסוציאליסטית של וולס הדרומית (South Wales Socialist Society) — קבוצה לא-גדולה, המורכבת בעיקר מכורי-פחם מהפכנים בוולס. החברה התחילה בתנועה למען רפורמה בענף המכרות, שגברה באורח ניכר עוד ערב מלחמת העולם הראשונה.

הפדרציה הסוציאליסטית הפועלית (Workers' Socialist Federation) — אירגון דל-מספר, שהתהווה בשנת 1918 מ„חברה להגנת זכות הבחירה של הנשים“ והמורכב בעיקר מנשים.

עם הקמת המפלגה הקומוניסטית של בריטניה הגדולה (הוועידה המכוננת נתיקמה ב־1.8.1920—31.7), — שכללה בפרוגרמה שלה סעיפים על השתתפות בבחירות לפרלמנט ועל כניסה למפלגת העבודה — 3 האירגונים הנ"ל, שביצעו שיאות סקטנטיות, לא הצטרפו למפלגה הקומוניסטית. בינואר 1921 „החברה הסר ציאליסטית של דרום וולס“ ו„הפדרציה הסוציאליסטית הפועלית“, שקיבלה לעת זו את השם „מפלגה קומוניסטית (הסקציה הבריטית של האינטרנציונל ה-3)“ התאחדו עם המפלגה הקומוניסטית של בריטניה הגדולה. הנהגת מפלגת העבודה הסוציאליסטית דחתה את האיחוד.

⁴⁰ „דרידנאוט (אניית-שריון) הפועלים“ (“Workers' Dreadnought”) יצא בלונדון ממאסר 1914 עד יוני 1924; עד יולי 1917 יצא בשם “Woman's Dreadnought”.

לאחר הקמת „הפדרציה הסוציאליסטית הפועלית“ היה לבטאונו של אירגון זה. ⁴¹ “Manchester Guardian” („שומר מנצ'סטר“) — עתון בורגני-ליברלי — אחד העתונים הבורגניים האנגליים הנפוצים ביותר ורבייה-השפעה. נוסד ב־1821 כעתון שבועי (מ־1857 — עתון יומי). בשנים הראשונות לאחר מהפכת אוקטובר הסביר באופן אובייקטיבי, פחות או יותר, את המצב ברוסיה; לאחר מכן פתח בעלילות נגדה.

⁴² המדובר הוא במרד הקונטר-מהפכני של הבורגנות ובעלי-האחוות באוגוסט 1917, אשר בראשו עמד המפקד הראשי של הצבא הגנרל הצארי קורנילוב. המורדים התכוונו להשתלט על פטרוגרד, לחסל את המפלגה הבולשביסטית, לפזר את המועצות, לכונן דיקטטורה צבאית ולהכשיר את החזרת המונרכיה.

המרד התחיל ב־25 באוגוסט (7 בספטמבר). קורנילוב הטיל נגד פטרוגרד את

חילה־הפרשים ה־3. בתוך פטרוגרד התכוננו לפעולה האירגונים הקונטר־מהפכניים הקורנילוביים.

המרד הקורנילובי דוכא בידי הפועלים והאיכרים, שהודרכו על־ידי מפלגת הבולשביקים. בלחץ ההמונים נאלצה הממשלה הזמנית להוציא פקודה לאסור את קורנילוב ולהעמידו לדין.

⁴³ הכוונה היא להפיכה צבאית־מונרכיסטית, הקרויה „הפוטש של קאפ“, שבוצעה בידי החוגים הצבאיים הגרמניים. מארגני הפוטש היו המונרכיסטים — בעל־האחווה קאפ, הגנרלים לודנדורף, סקט ולוטביץ. הקושרים הכשירו את ההפיכה בעידודה הגלוי של הממשלה הסוציאל־דמוקרטית. ב־13 במארס הוליכו הגנרלים המורדים את הצבא אל ברלין, וכשלא נתקלו בשום התנגדות מצד הממשלה, הכריזו על דיקטטורה צבאית. פועלי גרמניה הגיבו על ההפיכה בשביתה כללית. בלחץ הפרולטריון נפלה ממשלת קאפ ב־17 במארס. לשלטון שוב באו הסוציאל־דמוקרטים.

⁴⁴ משפט דרייפוס — משפט פרובוקציוני, שאורגן בשנת 1894 בידי החוגים הריאקציו־ניים־מונרכיסטיים של הכת הצבאית הצרפתית נגד קצין המטה הראשי הצרפתי, היהודי דרייפוס, שהואשם האשמה כוזבת בריגול ובגידה ממלכתית. חיובו בדין של דרייפוס שנדון למאסר־עולם — בהשראת החוגים הריאקציוניים — נוצל על־ידי החוגים הריאקציוניים של צרפת לליבוי האנטישמיות ולהתקפה נגד המשטר הרפובליקאי והחירויות הדמוקרטיות. בשנת 1898, כאשר הסוציאליסטים והנציגים המתקדמים של הבורגנות הדמוקרטית (ביניהם — א. זולה, ז' ז'ורס, א. פראנס ואחרים) התחילו במערכה לבדיקה־מחדש של משפט דרייפוס, קיבל משפט זה אופי פוליטי מובהק ופילג את הארץ לשני מהנות: הרפובליקאים והדמוקרטים מצד אחד, וגוש המונרכיסטים, הקלריקלים, האנטישמיים והלאומנים — מצד שני. בשנת 1899, בלחץ דעת־הקהל, שוחרר דרייפוס; בשנת 1906 החליט בית־הדין לעירעורים, כי דרייפוס חף מפשע והוא הושב על כנו בצבא.

⁴⁵ „הדגל האדום“ (“Die Rote Fahne”) — עתון שנוסד על־ידי ק. ליבקנסט ור. לוכסבורג כבטאון מרכזי של „ברית ספארטקוס“; כעבור זמן — בטאון מרכזי של המפלגה הקומוניסטית הגרמנית. העתון יצא בברלין מ־9 בנובמבר 1918. לא פעם היה נתון לעונשים ולאיסור מצד השלטונות הגרמניים.

„הדגל האדום“ מילא תפקיד חשוב במאבק לשם הפיכת המפלגה הקומוניסטית הגרמנית למפלגה פרולטרית מהפכנית המונית ולטיהורה מאלמנטים אפורטוניסטיים. העתון נאבק נמרצות נגד המיליטריוציה של הארץ, בעד אחדות הפעולות של מעמד־הפועלים במאבק נגד הפאשיזם. בעתון השתתף השתתף השתתפות פעילה יו־ר הוועה־מ של המפלגה הקומוניסטית הגרמנית א. טלמן. לאחר כינון הדיקטטורה הפאשיסטית בגרמניה “Die Rote Fahne” נאסר, אך המשיך לצאת באורח אי־לגאלי, בהיאבקו נמרצות נגד המשטר הפאשיסטי. בשנת 1935 הועברה הוצאת העתון לפראג (צ'כר־סלובקיה); מאוקטובר 1936 עד סתיו 1939 הוצא העתון בבריסל (בלגיה).

"Die Rote Fahne" ⁴⁶ ("הדגל האדום") — הבטאון המרכזי של המפלגה הקומוניסטית האוסטרית. הוצא בווינה מנובמבר 1918. תחילה — בשם "Der Weckruf" ("קול-קורא"), מינואר 1919 — Die Soziale Revolution ("המהפכה הסוציאליטית"); ; מיולי 1919 — ("Die Rote Fahne"). בשנת 1933 נאלץ העתון לעבור למצב אי-לגאלי. מאוגוסט 1945 יוצא בשם "Österreichische Volksstimme" ("קול-העם של אוסטריה); ; מ־21 בפברואר 1957 הוא נקרא "Volksstimme". ⁴⁷ "Die Freiheit" ("הירות") — עתון יומי, בטאון המפלגה הסוציאל-דמוקרטית הבלתי-תלויה הגרמנית. יצא בברלין מ־15 בנובמבר 1918 עד 30 בספטמבר 1922. ⁴⁸ "מגיני החוק", הסובייטיים — קולגיות של מגיני-חוק, שנוסדו בפברואר 1918 ליד מועצות צירי הפועלים, ההיילים, האיכרים והקוזקים. באביב 1920 נתעוררה השאלה בדבר ביטול הקולגיות של מגיני-החוק, שכן בקולגיות נתגלתה השפעת עורכי-הדין הבורגניים, שסילפו את יסודות התהליך המשפטי הסובייטי, השתמשו לרעה בסמכויותיהם. באוקטובר 1920 חוסלו הקולגיות של מגיני-החוק. ⁴⁹ על יסוד הוראה זו של ר' אי. לנין בנוסח החוברת "מחלת הילדות של השמאליות בקומוניזם" הוחלף בכל מקום הביטוי "הטריבוניסטים ההולנדיים" במלים "חברים מסויימים של המפלגה הקומוניסטית ההולנדית".